

- EU jak ji známe dnes je výsledkem dekad vývoje evropské integrace
- Proces evropské integrace byl zahájen v 50. letech 20. století

Schumanova deklarace

- 9. května 1950
- „otcové“ evropské integrace – Robert Schuman (francouzský ministr zahraničních věcí), Jean Monnet (tajemník ministra zahraničních věcí)
- Plán vybudování nového rámce spolupráce evropských národů
- Potřeba spolupráce, nastavení rámce soužití mezi státy západní Evropy – politické, bezpečnostní, ekonomické důvody
- Důvody a cíle integračního snažení:
 - Eliminace nepřátelství Německa a Francie
 - Obezřetný přístup k Německu (vzhledem ke zkušenostem z následků ukončení 1. sv. války)
 - Reakce na rozdělení Evropy a vytvoření jednotné evropské velmoci konkurující polarizujícímu se světu dvou bloků
 - Poválečná obnova zničené Evropy
 - Nutnost zvýšení výkonnosti ekonomik zúčastněných států
 - Dosažení konkurenceschopnosti evropských ekonomik zúčastněných států
 - Dosažení konkurenceschopnosti evropských ekonomik a vytvoření evropské hospodářské velmoci

Pařížská smlouva

- **Smlouva o založení Evropského společenství uhlí a oceli (ESUO)**
- Přijetí: 18. dubna 1951, platnost: 23. července 1952
- Praktická realizace (reakce) na výzvy uvedené v deklaraci
- Francie, Západní Německo (SNR), Belgie, Nizozemsko, Lucembursko, Itálie
- Cílem bylo vytvoření společného trhu s těmito komoditami – partikulární spolupráce v rezortu těžkého průmyslu
- Platnost vypršela po 50 letech v roce 2002, smlouvou z Nice převedena na Evropské společenství
- Cíl: vytvořit organizaci zčásti nezávislou na vůli ČS, na kterou státy převedou část svých originálních kompetencí a která by měla autonomní rozhodovací pravomoc, aby mohla efektivně řešit potřeby spolupráce států

Římské smlouvy

- Přijetí: 25. března 1957, platnost: 1. ledna 1958
- Jednotný název pro **Smlouvu o založení Evropského hospodářského společenství (EHS)** a **Smlouvu o založení Evropského společenství pro atomovou energii (EURATOM)**
- Odklon od sektorové integrace a postupné směřování k vytvoření celní unie a spol. trhu
- Zřízena základní institucionální struktura a definován soubor základních nástrojů
- Evropská společenství představovala tři samostatné supranacionální organizace s vlastní subjektivitou (prakticky ale tvořila jeden systém)
- Vzniká komunitární právo
- Rozšiřování a prohlubování evropské integrace
 - Kvalitativní (pravomoci apod.)
 - Kvantitativní (přístupování ČS)
- V letech 1965-1966 došlo k první vážné krizi EHS – tzv. politika prázdného křesla – Francie blokovala jednání Rady EHS → lucemburská kompromis = pro schválení návrhu komise v Radě postačí souhlas většiny ČS

Slučovací smlouva

- **Smlouva o Evropských společenstvích**
- Neoficiální název pro **Smlouvu o zřízení společné rady a společné Komise evropských společenství**
- Přijetí: 1965, platnost: 1967
- Spojení/sjednocení hlavních politických orgánů (Komise a Rady) pro všechny tři společenství
- Od r. 1967 používán název Evropská společenství (ES)

- Společenství deklarovala vnitřní a vnější právní subjektivitu
- 1979: první volby do EP (všeobecné a přímé)

Jednotný evropský akt (JEA)

- Přijetí: 17. února 1986 v Lucemburku a 28. února 1986 v Haagu, platnost: 1. července 1987
- Reakce na potřebu hlubší integrace členských států Společenství a prohloubení supranacionálních prvků
- První významná revize Římských smluv
- Změny vedoucí k postupnému vytvoření jednotného vnitřního trhu do roku 1992
- Rozšíření oblasti, kde Rada ES hlasuje kvalifikovanou většinou
- Evropská rada se stala součástí institucionální struktury ES
- Významný posun k politické integraci – zavedena samostatná tzv. Evropská politika spolupráce, zaměřená na oblast zahraničních věcí
- SD byl doplněn soudem 1. stupně

Maastrichtská smlouva

- **Smlouva o Evropské unii**
- Přijetí: 7. února 1992, platnost: 1. listopad 1993
- Nutnost další integrace a hlubší spolupráce, když hlavní cíle společenství (vnitřní trh) již byly téměř dosaženy
 - Změna uspořádání mezinárodních vztahů – rozpad SSSR
- Vznik nové entity = Evropské unie
 - Entita sui generis (ještě jí nebyla výslovně přiznána právní subjektivita)
- Zavedení nových oblastí spolupráce
- EU představovala výsledek součtu stávajících evropských Společenství a dvou nových oblastí
- Tzv. třípilířová struktura EU (tzv. Maastrichtský chrám)
 - 1. pilíř – Evropská společenství – primární a sekundární právo EU, tzv. komunitární pilíř
 - 2. pilíř – Společná zahraniční a bezpečnostní politika
 - 3. pilíř – Spolupráce ve věcech justice a vnitra
- Jediná soustava institucí (evropské státy ji užívaly ke spolupráci jak na komunitární úrovni – tj. 1. pilíř, tak na úrovni zbylých 2 pilířů)
- Spolupráce členských zemí v rámci dvou nových pilířů nebyla vystavěna na supranacionálním modelu (nereflektovala zkušenosti z komunitárního pilíře)
- Spolupráce v oblastech vnější i vnitřní bezpečnosti – spolupráce na mezivládní úrovni – členské státy si ponechaly vysokou míru autonomie
- EU nemá komplexní právní subjektivitu, není to klasická mezinárodní organizace → vžilo se její označování jako entity svého druhu „sui generis“ organizaci
- Maastrichtská smlouva zavedla i množství koncepčních změn
- Zavedení evropského občanství
- Podtržení role lidských práv
- Posílení role Evropského parlamentu
 - Zavedena tzv. spolurozhodovací legislativní procedura, ve které měl Parlament rovnocenné postavení s Radou
- Zavedení principů subsidiarity a proporcionality do pravidel dělby pravomocí mezi Unii a členskými státy

Amsterodamská smlouva

- Přijetí: 2. října 1997, platnost: 1. května 1999
- Změna v některých ustanovení Smlouvy o EU
- Změny ve fungování EU – např. v systému obsazování míst v Evropské komisi
- Do právního systému EU začlenila Schengenskou smlouvu
- Posílení postavení Evropského parlamentu v rámci 1. pilíře
- Zaveden princip flexibility
- Změny ve fungování Rady – obecnou formou rozhodování v komunitárních záležitostech se stalo hlasování kvalifikovanou většinou
- Zavedení možnosti posílené spolupráce států v rámci tzv. vícerychlostní Evropy
- Koncipován nový cíl integrace v podobě tzv. prostoru svobody, bezpečnosti a práva (komunitarizace části 3. pilíře)

- Vytvoření tzv. prostoru svobody, bezpečnosti a práva = soubor právní a jiných nástrojů na podporu volného pohybu osob, jež zahrnuje opatření v oblasti migrační politiky, a rovněž spolupráci policejních a soudních orgánů ČS
- Z důvodu nepřehlednosti došlo k přečíslování smluv

Smlouva z Nice

- Přijetí: 26. února 2001, platnost: 1. února 2003
- Zahrnuty zejména takové reformy, aby EU mohla účinně fungovat i po plánovaném rozšíření o 10 států
- Změny ve složení a fungování hlavních institucí
- Změny vedoucí k demokratizaci Unie – posílení role Evropského parlamentu a slavnostní vyhlášení Listiny základních práv EU
- Zavedena užší spolupráce (closer cooperation) v rámci III. Pilíře

Lisabonská smlouva

- Reformní smlouva
- Přijetí: 13. prosince 2007, platnost: 1. prosince 2009
- K vypracování této novely bylo ustanoveno speciální těleso – Konvent
- Smlouva o Ústavě pro Evropu
 - První verze z roku 2002-2003
 - Měla být rekonfigurací a jako nový (jediný) dokument nahradit základní smluvní rámec, tedy Smlouvu o založení Evropského společenství i Smlouvu o EU
 - Ratifikační proces neplánovaně ukončen z důvodu negativních výsledků referend ve Francii a Nizozemí
- Smlouva mění a doplňující primární právo EU, novelizace stávajícího smluvního rámce upravující činnost Unie
- Ustanovuje, že EU nahrazuje ES a zavádí jednotnou právní subjektivitu EU
- Zavádí možnost dobrovolného vystoupení z EU
- Zavádí post stálého předsedy Evropské rady a upravuje postavení Vysokého představitele Unie pro zahraniční a bezpečnostní politiku
- Koncepční změny, které mění ráz integrace:
 - Zrušení pilířové struktury a přiznání subjektivity EU
 - › Došlo ke komunitarizaci celé materie unijního práva
 - Změny v oblasti kompetencí EU – snaha o transparentní určení oblastí působení Unie a členských států. Podstatné rozšíření pravomocí Unie:
 - › Nové politiky/oblasti činnosti Unie – kompetence v oblasti justiční a policejní spolupráce v trestních věcech přeneseny na unijní orgány
 - › Rozšířené kompetence v stávajících politikách/oblastech
 - › Rozšíření efektivních nástrojů rozhodování. Zavedení kvalifikované většiny v Radě do oblastí, kde byla do té doby používána jednomyslnost. Rozšíření klauzule flexibility
 - Posílení nadnárodních prvků v rámci EU
 - › Vymezení hodnot, které má Unie sledovat
 - › Určení základních demokratických zásad EU
 - Přesnější vymezení pozice států v Unii a „intergovernmentalismus stále přítomen“
 - › Možnost jednostranného vystoupení z Unie
 - › Důraz na oboustrannost integrace (tzv. oboustranná flexibilita)
 - › Posílená role Evropské rady (nejviditelnější znak intergovernmentalismu) – klíčová role v určování politického vývoje Unie
 - › Nástroj tzv. záchranné brzy – v citlivých otázkách získaly státy možnost vyslovit výhradu, která pozastavuje unijní legislativní proces a věc posouvá před Evropskou radu
 - Prohloubení demokratické legitimacy unijního vládnutí
 - › Posílena role národních parlamentů i Evropského parlamentu
 - › Právní návaznosti nabyla Listina základních práv Evropské unie – obsahuje katalog lidských práv, který musí respektovat jak unie, tak i členské státy
 - Posílení pozice ČS – ČS jsou jediné subjekty, které jsou s konečnou platností oprávněny schvalovat normy primárního práva
 - Právo občanské iniciativy

Vznik členství států v Unii

- V současnosti má EU 27 členských států

rok	počet zemí	členové
1952	6	Evropské sdružení uhlí a oceli (ESUO) Francie, Německo, Itálie, Belgie, Nizozemsko, Lucembursko
1973	9	Přistoupení Velké Británie, Irska a Dánska
1981	10	Přistoupení Řecka
1986	12	Přistoupení Španělska a Portugalska
1995	15	Přistoupení Švédska, Finska a Rakouska
2004	25	Největší vlna rozšíření (10 států): Litva, Lotyšsko, Estonsko, Polsko, Česko, Slovensko, Maďarskou, Slovinsko, Malta, Kypr
2007	27	Přistoupení Rumunska a Bulharska
2013	28	Přistoupení Chorvatska
2016 až 2020	27	Odchod Velké Británie (BREXIT)

- Podmínky členství (čl. 49 SEU) a postup jeho vzniku
- Každý evropský stát, který uznává základní hodnoty EU, může požádat o členství
- Kodaňská kritéria (1993) – základní kritéria, který musí kandidátská země splňovat. Stát podávající žádost o členství musí především zabezpečit:
 - Funkčnost a stabilitu svých institucí za účelem ochrany demokracie, právního státu, lidských práv, respektování a ochrany menšin
 - Fungující tržní hospodářství a konkurenceschopnost domácí ekonomiky
 - Schopnost převzít závazky vyplývající z členství
- Proces rozšiřování Unie odráží jak zájmy Unie, tak zájmy členských států
- Tzv. žadatelská země podává žádost o členství Radě, která o žádosti informuje Evropský parlament a národní parlamenty
- O žádost rozhoduje Rada (jednomyslně) po konzultaci s Komisí a se souhlasem Evropského parlamentu (který rozhoduje většinou poslanců)
- V případně kladného rozhodnutí → vyjednávání a přijímání dohody o přistoupení
- Stranami dohody jsou kandidátská země a stávající členské země Unie
- Po přijetí (podpisu) dohody následuje proces její ratifikace podle vnitrostátních pravidel všech států
- Dohoda o přistoupení vstoupí v platnost po úspěšné ratifikaci všemi smluvními státy
- V současné době celkem 5 kandidátských států

Udělení statusu	Kandidátská země
1999	Turecko
2005	Republika Severní Makedonie

2010	Černá Hora, Island (2015 – žádost stáhnul)
2012	Srbsko
2014	Albánie

- Status kandidátské země získává stát rozhodnutím Rady na doporučení Evropské komise
- Mezi země usilující o status kandidátů patří: Bosna a Hercegovina, Kosovo

Vstup ČR do EU (1. 5. 2004)

- Jednání zahájena v roce 2008, zakončena v roce 2002 – celý proces přípravy byl završen přípravou **Smlouvy o přistoupení**, ke které byl ještě připojen **Závěrečný akt**.
- ČR přistoupila v rámci pátého rozšíření (tzv. big enlargement).
- Smlouva o přistoupení byla sjednána jako jedna Smlouva o přistoupení všech desíti zemí, které se staly ČS v květnu 2004 – umožnilo navázání nových smluvních vztahů nejen mezi novými a starými ČS, ale i mezi novými ČS navzájem.
- **Přechodná období** – k naplňování základních svobod unijního práva = volného pohybu zboží, osob, služeb a kapitálu – skončila v roce 2011, uplatněno hlavně v oblasti volného pohybu pracovníků a volného pohybu kapitálu.

3. CELKOVÁ CHARAKTERISTIKA MAASTRICHTSKÉ SMLOUVY O EVROPSKÉ UNII. PRINCIP SUBSIDIARITY A PROPORCIONALITY.

Maastrichtská smlouva

- **Smlouva o Evropské unii**
- Přijetí: 7. února 1992, platnost: 1. listopad 1993
- Nutnost další integrace a hlubší spolupráce, když hlavní cíle společenství (vnitřní trh) již byly téměř dosaženy
 - Změna uspořádání mezinárodních vztahů – rozpad SSSR
- Vznik nové entity = Evropské unie
 - Entita sui generis (ještě jí nebyla výslovně přiznána právní subjektivita)
- Zavedení nových oblastí spolupráce
- EU představovala výsledek součtu stávajících evropských Společenství a dvou nových oblastí
- Tzv. třípilířová struktura EU (tzv. Maastrichtský chrám)
 - 1. pilíř – Evropská společenství – primární a sekundární právo EU, tzv. komunitární pilíř
 - 2. pilíř – Společná zahraniční a bezpečnostní politika
 - 3. pilíř – Spolupráce ve věcech justice a vnitra
- Jediná soustava institucí (evropské státy ji užívaly ke spolupráci jak na komunitární úrovni – tj. 1. pilíř, tak na úrovni zbylých 2 pilířů)
- Spolupráce členských zemí v rámci dvou nových pilířů nebyla vystavěna na supernacionálním modelu (nereflektovala zkušenosti z komunitárního pilíře)
- Spolupráce v oblastech vnější i vnitřní bezpečnosti – spolupráce na mezivládní úrovni – členské státy si ponechaly vysokou míru autonomie
- EU nemá komplexní právní subjektivitu, není to klasická mezinárodní organizace → vžilo se její označování jako entity svého druhu „sui generis“ organizaci
- Maastrichtská smlouva zavedla i množství koncepčních změn
- Zavedení evropského občanství
- Podtržení role lidských práv
- Posílení role Evropského parlamentu
 - Zavedena tzv. spolurozhodovací legislativní procedura, ve které měl Parlament rovnocenné postavení s Radou
- Zavedení principů subsidiarity a proporcionality do pravidel dělby pravomocí mezi Unií a členskými státy

Princip subsidiarity a proporcionality (sdílené pravomoci)

- Výkon sdílených pravomocí se řídí zásadami subsidiarity a proporcionality

- Unie může (mimo výlučné pravomoci) realizovat svěřenou pravomoc pouze za předpokladu, že předpokládaný cíl nelze uspokojivě dosáhnout činností členských států (subsidiarita), Unie jej může dosáhnout lépe (vyšší efektivita) a jenom když obsah ani forma činnosti Unie nepřekročí rámec toho, co je nebytné pro dosažení cílů Unie (proporcionalita)
- První dva body → tzv. dvojí test pro kontrolu naplňování požadavků subsidiarity
- Základní pravidla používání uvedených principů stanovuje Protokol o používání zásad subsidiarity a proporcionality připojený ke Smlouvám
- Dohled nad naplňováním zásady subsidiarity vykonávají vnitrostátní parlamenty

4. POJEM MEZIVLÁDNÍCH PILÍŘŮ ZAVEDENÝCH MAASTRICHTSKOU SMLOUVOU. ZRUŠENÍ PILÍŘOVÉ STRUKTURY NA ZÁKLADĚ LISABONSKÉ SMLOUVY A DŮSLEDKY KOMUNITARIZACE DRUHÉHO A TŘETÍHO PILÍŘE

Maastrichtská smlouva

- Tzv. třípilířová struktura EU
 - 1. pilíř – Evropská společenství – primární a sekundární právo EU, tzv. komunitární pilíř
 - 2. pilíř – Společná zahraniční a bezpečnostní politika
 - 3. pilíř – Spolupráce ve věcech justice a vnitra
- Jediná soustava institucí (evropské státy ji užívaly ke spolupráci jak na komunitární úrovni – tj. 1. pilíř, tak na úrovni zbylých 2 pilířů)
- Spolupráce členských zemí v rámci dvou nových pilířů nebyla vystavěna na supernacionálním modelu (nereflektovala zkušenosti z komunitárního pilíře)
- Spolupráce v oblastech vnější i vnitřní bezpečnosti – spolupráce na mezivládní úrovni – členské státy si ponechaly vysokou míru autonomie

Lisabonská smlouva

- Zrušení pilířové struktury a komunitarizace celé materie unijního práva
- Došlo k začlenění II. a III. Pilíře do komunitárního I. Pilíře = komunitarizace

Důsledky komunitarizace

- Značné rozšíření pravomocí EU i v oblastech, kde to předtím nebylo možné
- Už není třeba v otázkách II. a III. Pilíře rozhodovat jednomyslně
- Rozšíření pravomoci soudního dvora

5. MODIFIKACE ZŘIZOVACÍCH SMLUV NA ZÁKLADĚ AMSTERODAMSKÉ SMLOUVY A SMLOUVY Z NICE.

Amsterodamská smlouva

- Přijetí: 2. října 1997, platnost: 1. května 1999
- Změna v některých ustanovení Smlouvy o EU
- Změny ve fungování EU – např. v systému obsazování míst v Evropské komisi
- Do právního systému EU začlenila Schengenskou smlouvu
- Posílení postavení Evropského parlamentu v rámci 1. pilíře
- Zaveden princip flexibility
- Změny ve fungování Rady – obecnou formou rozhodování v komunitárních záležitostech se stalo hlasování kvalifikovanou většinou
- Zavedení možnosti posílené spolupráce států v rámci tzv. vícerychlostní Evropy
- Koncipován nový cíl integrace v podobě tzv. prostoru svobody, bezpečnosti a práva (komunitarizace části 3. pilíře)
 - Vytvoření tzv. prostoru svobody, bezpečnosti a práva = soubor právní a jiných nástrojů na podporu volného pohybu osob, jež zahrnuje opatření v oblasti migrační politiky, a rovněž spolupráci policejních a soudních orgánů ČS
- Z důvodu nepřehlednosti došlo k přečíslování smluv

Smlouva z Nice

- Přijetí: 26. února 2001, platnost: 1. února 2003
- Zahrnuty zejména takové reformy, aby EU mohla účinně fungovat i po plánovaném rozšíření o 10 států
- Změny ve složení a fungování hlavních institucí

- Změny vedoucí k demokratizaci Unie – posílení role Evropského parlamentu a slavnostní vyhlášení Listiny základních práv EU
- Zavedena užší spolupráce (closer cooperation) v rámci III. Pilíře

6. LISABONSKÁ SMLOUVA – OBSAH NOVELIZAČNÍCH USTANOVENÍ A OBECNÁ CHARAKTERISTIKA

Lisabonská smlouva

- Reformní smlouva
- Přijetí: 13. prosince 2007, platnost: 1. prosince 2009
- K vypracování této novely bylo ustanoveno speciální těleso – Konvent
- Smlouva o Ústavě pro Evropu
 - První verze z roku 2002-2003
 - Měla být rekodifikací a jako nový (jediný) dokument nahradit základní smluvní rámec, tedy Smlouvu o založení Evropského společenství i Smlouvu o EU
 - Ratifikační proces neplánovaně ukončen z důvodu negativních výsledků referend ve Francii a Nizozemí
- Smlouva mění a doplňuje primární právo EU, novelizace stávajícího smluvního rámce upravující činnost Unie
- Ustanovuje, že EU nahrazuje ES a zavádí jednotnou právní subjektivitu EU
- Zavádí možnost dobrovolného vystoupení z EU
- Zavádí post stálého předsedy Evropské rady a upravuje postavení Vysokého představitele Unie pro zahraniční a bezpečnostní politiku
- Koncepční změny, které mění ráz integrace:
 - Zrušení pilířové struktury a přiznání subjektivity EU
 - › Došlo ke komunitarizaci celé materie unijního práva
 - Změny v oblasti kompetencí EU – snaha o transparentní určení oblastí působení Unie a členských států. Podstatné rozšíření pravomocí Unie:
 - › Nové politiky/oblasti činnosti Unie – kompetence v oblasti justiční a policejní spolupráce v trestních věcech přeneseny na unijní orgány
 - › Rozšířené kompetence v stávajících politikách/oblastech
 - › Rozšíření efektivních nástrojů rozhodování. Zavedení kvalifikované většiny v Radě do oblastí, kde byla do té doby používána jednomyslnost. Rozšíření klauzule flexibility
 - Posílení nadnárodních prvků v rámci EU
 - › Vymezení hodnot, které má Unie sledovat
 - › Určení základních demokratických zásad EU
 - Přesnější vymezení pozice států v Unii a „intergovernmentalismus stále přítomen“
 - › Možnost jednostranného vystoupení z Unie
 - › Důraz na oboustrannost integrace (tzv. oboustranná flexibilita)
 - › Posílená role Evropské rady (nejviditelnější znak intergovernmentalismu) – klíčová role v určování politického vývoje Unie
 - › Nástroj tzv. záchranné brzy – v citlivých otázkách získaly státy možnost vyslovit výhradu, která pozastavuje unijní legislativní proces a věc posouvá před Evropskou radu
 - Prohloubení demokratické legitimacy unijního vládnutí
 - › Posílena role národních parlamentů i Evropského parlamentu
 - › Právní návaznosti nabyla Listina základních práv Evropské unie – obsahuje katalog lidských práv, který musí respektovat jak unie, tak i členské státy
 - Posílení pozice ČS – ČS jsou jediné subjekty, které jsou s konečnou platností oprávněny schvalovat normy primárního práva
 - Právo občanské iniciativy

7. PRINCIP NADSTÁTNOSTI (SUPRANACIONALITY) VE VÝSTAVBĚ EVROPSKÉ UNIE. CHARAKTERISTIKA A PRVKY NADSTÁTNOSTI. PROJEVY NADSTÁTNOSTI VE FUNGOVÁNÍ UNIJNÍCH INSTITUCÍ A VLIV NA CHARAKTERISTIKU PRÁVA EU.

Supranacionální charakter integrace a jeho prvky

- EU je nadstátní organizací, která realizuje pravomoci jí svěřené členskými státy za účelem podpory míru, základních evropských hodnot a blahobytu svých obyvatel
- Organizace s vlastní subjektivitou (tu získala s účinností Lisabonské smlouvy jako právní nástupce Evropského společenství)
- EU je plnohodnotným subjektem práva
- Její subjektivita má:
 - Externí rozměr – EU figuruje jako subjekt mezinárodního práva veřejného
 - Interní rozměr – EU vystupuje jako subjekt práva na území členských států
- Hlavním projevem subjektivity EU je její možnost vstupovat do právních vztahů s jinými subjekty práva což se odráží ve:
 - Vnější rovině – způsobilost Unie uzavírat mezinárodní smlouvy s třetími subjekty mezinárodního práva
 - Vnitřní rovině – v povaze EU jako právnické osoby
- Evropská integrace je založena na principu supranacionality = nadstátnosti – tj. svěřením části suverénních pravomocí členských zemí organizaci, která jako samostatný subjekt tyto pravomoci realizuje
- Pojmové znaky nadstátnosti
 - Vlastní právní subjektivita
 - Vlastní pravomoc v oblasti legislativní, výkonné a soudní
 - › Možnost disponovat s přesnými kompetencemi a realizovat vlastní politiku
 - Vlastní zájmy a vlastní vůle
 - › Hlavním reprezentantem supranacionálních zájmů je Komise, tuto roli vykonává především prostřednictvím práva legislativní iniciativy, kde má výrazný monopol
 - Kompetence vytvářet komplexní právní vztahy s třetími subjekty mezinárodního práva
 - › Právní závaznost smluv uzavřených Unií i pro členské státy
 - Vlastní samostatný právní řád
 - › Unijní právo je autonomní po formální stránce (tvoří ho systém vlastních, originálních právních nástrojů) i po materiální stránce (unijní normy jsou schopny vyvolávat své účinky i bez pomocné role vnitrostátního práva, jsou přímo použitelné ve všech členských státech)
 - › Autonomie práva EU je výrazně podpořena existencí vlastního soudního orgánu
 - Přímý účinek norem unijního práva – závaznost pro jednotlivce
 - › Jednotlivci jsou (na rozdíl od klasického mezinárodního práva) plnohodnotnými subjekty práva EU
 - Závaznost a vynutitelnost rozhodnutí orgánů EU pro členské státy
 - › Právo EU a právní akty orgánů Unie zavazují členské státy jak z hlediska mezinárodního práva (mezi státy navzájem) tak i z hlediska unijního práva samotného
 - › Závazky států jsou vynutitelné celou škálou nástrojů
 - Finanční nezávislost
 - › Vlastní příjmy, částečně nezávislé na členských příspěvcích a vlastní rozpočtové kompetence
 - › EU má vlastní rozpočtovou pravomoc
 - › Rozpočet je připravován Komisí, schvalován Radou a E. parlamentem
 - › Kontrola hospodaření s unijními prostředky je svěřena nezávislému supranacionálnímu orgánu – Účetnímu dvoru Unie
 - Evropské občanství
 - › Nový (supranacionální) status, který má být nástrojem vytváření vazem mezi jednotlivcem a supranacionální organizací
 - › Chrání především rovné zacházení mezi občany členského státu a volně se pohybujícími občany ostatních států Unie
 - Společná měna euro a vlastní měnová politika
 - › EU je jediným mezinárodním subjektem odlišným od státu, který disponuje reálnou vlastní měnou
 - › Závaznost postupně přijmout euro (kromě Dánska, který má sjednanou výjimku tzv. opt-out)
 - › Nezávislý orgán pro realizaci měnové politiky – Evropská centrální banka

8. VZTAH EU A ČLENSKÝCH STÁTŮ – VZNIK A ZÁNİK ČLENSTVÍ, POVINNOSTI ČLENSKÝCH STÁTŮ, PROSAZOVÁNÍ ZÁJMŮ ČLENSKÝCH STÁTŮ.

Vznik členství

- Každý evropský stát, který uznává základní hodnoty EU, může požádat o členství
- Kodaňská kritéria (1993) – základní kritéria, který musí kandidátská země splňovat. Stát podávající žádost o členství musí především zabezpečit:
 - Funkčnost a stabilitu svých institucí za účelem ochrany demokracie, právního státu, lidských práv, respektování a ochrany menšin
 - Fungující tržní hospodářství a konkurenceschopnost domácí ekonomiky
 - Schopnost převzít závazky vyplývající z členství
- Proces rozšiřování Unie odráží jak zájmy Unie, tak zájmy členských států
- Tzv. žadatelská země podává žádost o členství Radě, která o žádosti informuje Evropský parlament a národní parlamenty
- O žádost rozhoduje Rada (jednomyslně) po konzultaci s Komisí a se souhlasem Evropského parlamentu (který rozhoduje většinou poslanců)
- V případě kladného rozhodnutí → vyjednávání a přijímání dohody o přistoupení
- Stranami dohody jsou kandidátská země a stávající členské země Unie
- Po přijetí (podpisu) dohody následuje proces její ratifikace podle vnitrostátních pravidel všech států
- Dohoda o přistoupení vstoupí v platnost po úspěšné ratifikaci všemi smluvními státy
- Status kandidátské země získává stát rozhodnutím Rady na doporučení Komise
 - V současnosti 5 kandidátských zemí – Turecko, Makedonie, ČH, Srbsko, Albánie

Ukončení členství státu v Unii

- EU zná a umožňuje pouze jediný způsob ukončení členství → **jednostranné vystoupení** (podmínky upravuje čl. 50 SEU)
- EU nezná a nepřipouští vyloučení člena z Unie (max sankce pozastavení výkonu určitých práv plynoucích z členství)
- Do účinnosti Lisabonské smlouvy právo EU neupravovalo možnost státu dobrovolně opustit integrační seskupení
- Ukončení členství státu v Unii má být v první řadě konsenzuálním procesem
- Stát, který hodná vystoupit z Unie, musí svůj záměr oznámit Evropské radě, ta přijme pokyny pro jednání Unie o uzavření dohody o podmínkách vystoupení
- Jednání o dohodě o podmínkách vystoupení vede za Unii vyjednaváč pověřený Radou
- Po ukončení jednání přijme dohodu o vystoupení za Unii Rada se souhlasem Evropského parlamentu (Rada rozhoduje kvalifikovanou většinou, a to bez účasti zástupce vystupujícího státu, parlament většinou odevzdaných hlasů, poslanci za zemi nejsou vyloučeni)
- Dohoda o vystoupení není absolutní podmínkou zániku členství – v případě, že ve lhůtě 2 let od okamžiku kdy stát oznámil ER svůj záměr vystoupit z Unie, nedojde k dojednání nebo přijetí dohody, zanikne členství státu automaticky ex lege
- Možnost lhůtu prodloužit jednomyslným rozhodnutím Evropské rady po dohodě s vystupujícím státem
- Členství státu v EU tedy může skončit:
 - Vstupem dohody o podmínkách vystoupení v platnost
 - Bez přijetí dohody, a to uplynutím dvouleté lhůty od oznámení záměru vystoupit z EU
 - Bez přijetí dohody, a to uplynutím dodatečně prodloužené lhůty

Obsah členství státu v Unii

- Soubor práv a povinností států, které z tohoto statusu plynou

1) Práva a záruky

- Členské státy plně participují na rozhodování Evropské unie (prostřednictvím svých zástupců v Radě a Evropské radě) a v důležitých otázkách si ponechávají klíčové postavení díky projevům mezivládní metody integrace
- Klíčové nástroje „ochrany“ autonomní povahy států:
 - Role států v rámci revizí primárního práva (smluv)

- Ochrana národní identity členských států
- Ochrana zájmů členských států v rámci systému dělby pravomocí mezi Unii a členskými státy
- Dobrovolnost členství státu v Evropské unii
- Páni smluv = všechny změny primárního práva musí být s konečnou platností odsouhlaseny všemi (každým jednotlivým) členskými státy
- Ochrana národní identity = oboustranná loajalita, tj. stav, kdy nejen členské státy nesou povinnost loajálně přispívat k dosahování cílů integrace, ale rovněž Unie musí ctít jejich důležité hodnoty. Ochrana národní identity neposkytuje členským státům absolutní/automatickou výjimku z unijních pravidel v prospěch jejich ústavních hodnot, ale nabízí vnitrostátním orgánům určitý prostor pro uvážení, odůvodnění výjimky z unijních pravidel (aplikace testu proporcionality)
- Ochranné nástroje v rámci dělby kompetencí = unie vykonává (může vykonávat) pouze ty pravomoci, které jí členské státy svěřily. Zdůraznění oboustrannosti integrace. Členské státy mají k dispozici dvojí nástroje kontroly dodržování principů dělby kompetencí, a to před přijetím unijního aktu (zapojením národních parlamentů), tak po jeho přijetí (možnost žaloby k soudnímu dvoru)
- Páni svého osudu = dobrovolnost členství v Unii, možnost vystoupit

2) Povinnosti a závazky

- Základní obecná povinnost každého členského státu: dodržovat základní hodnoty unie
- V případě závažného a trvalého porušování těchto hodnot hrozí státu využití tzv. suspenzivní klauzule (možnost Rady rozhodnout o pozastavení některých členských práv, vč. práva hlasovat v orgánech Evropské unie)
- Závazek loajality (závazek solidarity)
 - Pozitivní obsah – členský stát je povinný aktivně jednat a činit veškerá vhodná opatření nezbytná k plnění jeho členských závazků
 - Negativní obsah – členský stát je povinen zdržet se jakéhokoliv jednání, které by mohlo ohrozit dosahování cílů Unie

Prosazování zájmů ČS (mezivládní vyvažování)

- V rámci evropské integrace neustále udržován i mezivládní prvek, který ponechává státům větší možnosti rozhodovat/ovlivňovat stav a podobu integrace, a vyvažuje tak supranacionální postupy
- Mezi projevy onoho intergovernmentalismu v rámci Unie patří především:
 - Pozice států jako pánů smluv
 - › Pouze státy jsou s konečnou platností oprávněné schvalovat změny ústavního rámce EU = primárního práva
 - Nastavení procesu rozšiřování Unie
 - › Členství nového státu vzniká na základě mezinárodní dohody o přistoupení
 - › Stranami této dohody jsou kandidátská země a stávající členské země Unie
 - › Každý stát může hned dvakrát vetovat přistoupení nového člena (v rámci hlasování v Radě nebo v rámci vnitrostátní ratifikace dohody)
 - Existence Evropské rady
 - › Státy se prostřednictvím ER prosazují především tam, kde byla jejich pozice potlačována komisí
 - Mezivládní charakter Společné zahraniční a bezpečnostní politiky
 - › Silná pozice členských států, participace Evropské rady na rozhodnutích, v zachování jednomyslného způsobu přijímání rozhodnutí v Radě
 - Zachování jednomyslného hlasování v Radě Evropské unie
 - › Postupné nahrazování kvalifikovanou většinou
 - › V politicky citlivých otázkách Smlouvy i nadále jednomyslnost, např.: opatření k boji proti diskriminaci, opatření sociálního zabezpečení nebo sociální ochrany volně se pohybujících občanů Unie atd.
 - Systém záchranných brzd v důležitých otázkách
 - › Státy mají možnost vyslovit výhradu, kterou pozastaví unijní legislativní proces a věc posunou k rozhodnutí/vyhledání řešení na Evropskou radu, kde je jejich pozice jednoznačně silnější

9. DĚLBA PRÁVOMOCÍ MEZI EVROPSKOU UNIÍ A ČLENSKÉ STÁTY – ZÁSADA SVĚŘENÍ (PŘENOSU) PRÁVOMOCÍ, KATEGORIE PRÁVOMOCÍ EU, KLAUZULE FLEXIBILITY, HARMONIZAČNÍ KLAUZULE, IMPLICITNÍ PRÁVOMOCI. ZÁKLADNÍ JUDIKATURA: C-376/98 *NĚMECKO V. PARLAMENT A RADA (TABÁKOVÁ REKLAMA)*; 2/70 *KOMISE V. RADA (ERTA)*.

Základní vymezení, princip svěření

- Právní moc = oblasti působení/činnosti Unie (věcná působnost, příslušnost), příp. nástroje (kompetence) unijních orgánů užívaných v rámci činnosti Unie
- Vymezení pravomocí Unie a pravidla dělby pravomocí mezi Unií a členskými státy se v právu EU objevují až s přijetím JEA a Maastrichtské smlouvy → systémové vymezení otázek přináší až Lisabonská smlouva
- Obsah i rozsah realizovaných pravomocí je primárně určován zásadou svěření (přenosu), kdy originální nositel (tj. členské státy) propůjčuje část svých pravomocí supranacionálnímu subjektu = EU
- Naopak pravomoci, které nebyly svěřeny Unií, náleží členským státům
- Mezinárodní smlouvy jsou nástrojem přenosu pravomocí na Unií
- Každé jednání musí být opřeno o právní základ Smluv nebo jiného pramene práva Unie – volba nesprávného právního základu je důvodem pro neplatnost přijatého aktu
- Vyžaduje se schopnost Unie reagovat i tam kde chybí výslovný, konkrétní právní základ → tzv. otevřené klauzule
 - **Klauzule flexibility (čl. 325 SFEU)**, přijetí opatření je vázáno:
 - › Procesními podmínkami – vyžaduje se jednomyslnost při přijímání takového opatření v Radě a souhlas Evropského parlamentu
 - › Materiálními podmínkami – dané opatření nesmí harmonizovat právo členských států v oblastech, kde je harmonizace vyloučena, nesmí se týkat oblasti Společné zahraniční a bezpečnostní politiky, jeho přijetí musí být nezbytné, nesmí zde existovat jiné využitelné pravomoci Unie a nesmí se týkat ústavních otázek, kdy jít nad rámec toho, co umožňují Smlouvy
 - › Na kontrolu ze strany vnitrostátních parlamentů – v rámci kontroly dodržování principu subsidiarity (tzv. systém včasného varování)
 - **Harmonizační klauzule (Čl. 114 SFEU)**
 - › Evropský parlament a Rada mohou řádným legislativním postupem přijmout opatření pro sbližování vnitrostátních předpisů nezbytné pro vytváření a fungování vnitřního trhu
 - › Přijatá rozhodnutí se pohybují v oblasti budování vnitřního trhu
 - **Doktrína tzv. implicitních pravomocí (implied powers)**
 - › Orgány Unie mohou jednat i v případech, kdy neexistuje výslovné ustanovení Smlouvy stanovující právní moc Unie, a to za předpokladu, že dané jednání je nezbytné k plnění úkolů a cílů Unie a je odvoditelné ze znění, cílů, obsahu a účelu některého ustanovení Smluv.

Kategorie pravomocí Evropské unie

1) Výlučné pravomoci unie

- Oblasti, ve kterých došlo k plnému přenosu svěření pravomocí z členských států na EU
- Oblasti, které mají celounijní dopady
- V této skupině pravomocí nese Unie primární právo tvorné oprávnění
- Členské státy zde plní pouze roli subsidiární a roli prováděcí
- Uzavřený (taxativní výčet):
 - Celní unie
 - Stanovení pravidel hospodářské soutěže nezbytných pro fungování vnitřního trhu
 - Měnová politika pro členské státy, jejichž měnou je euro
 - Zachování biologických mořských zdrojů v rámci společné rybářské politiky
 - Společná obchodní politika
- Unie má výlučnou vnější právní moc k uzavírání mezinárodních smluv tehdy, když je uzavření mezinárodní smlouvy:
 - Stanoveno legislativním aktem Unie
 - Nebo je nezbytné k tomu, aby Unie mohla vykonávat svou vnitřní právní moc
 - Nebo pokud její uzavření může ovlivnit společná pravidla či změnit jejich působnost

2) Sdílené pravomoci

- Nejširší kategorie
- Spadají sem všechny oblasti, které nepatří k výlučným nebo k podpůrným pravomocem
- Tyto hlavní oblasti: vnitřní trh, sociální politika, hospodářská, sociální a územní soudržnost, zemědělství a rybolov, ochrana spotřebitele, doprava, energetika, prostor svobody, bezpečnosti a práva atd.
- Platí, že zde mohou jednat jak Unie, tak členské státy
- Zásada preempce (zásada obsazených oblastí) – členské státy mohou v určité oblasti jednat pouze v rozsahu, v jakém svoji pravomoc Unie nevykonala nebo se rozhodla nevykonávat
- Výkon sdílených pravomocí se řídí zásadami subsidiarity a proporcionality
- Unie může (mimo výlučné pravomoci) realizovat svěřenou pravomoc pouze za předpokladu, že předpokládaný cíl nelze uspokojivě dosáhnout činností členských států (subsidiarita), Unie jej může dosáhnout lépe (vyšší efektivita) a jenom když obsah ani forma činnosti Unie nepřekročí rámec toho, co je nebytné pro dosažení cílů Unie (proporcionalita)
- První dva body → tzv. dvojí test pro kontrolu naplňování požadavků subsidiarity
- Základní pravidla používání uvedených principů stanovuje Protokol o používání zásad subsidiarity a proporcionality připojený ke Smlouvám

3) Podpůrné pravomoci Unie

- Nejslabší postavení Unie
- Pravomoc Unie nijak nenahrazuje pravomoci členských států a akty přijaté v rámci těchto pomocných pravomocí nebudou vést k harmonizaci právní úpravy v členských státech.

10. SDÍLENÉ PRÁVOMOCI – CHARAKTERISTIKA, SUBSIDIARITA A PROPORCIONALITA, KONTROLA. ZÁKLADNÍ JUDIKATURA: C-84/94 *SPOJENÉ KRÁLOVSTVÍ V. RADA (SMĚRNICE O PRACOVNÍM ČASU)*. C-491/01 *BRITISH AMERICAN TOBACCO*.

Sdílené pravomoci

- Nejširší kategorie
- Spadají sem všechny oblasti, které nepatří k výlučným nebo k podpůrným pravomocem
- Tyto hlavní oblasti: vnitřní trh, sociální politika, hospodářská, sociální a územní soudržnost, zemědělství a rybolov, ochrana spotřebitele, doprava, energetika, prostor svobody, bezpečnosti a práva atd.
- Platí, že zde mohou jednat jak Unie, tak členské státy
- Zásada preempce (zásada obsazených oblastí) – členské státy mohou v určité oblasti jednat pouze v rozsahu, v jakém svoji pravomoc Unie nevykonala nebo se rozhodla nevykonávat
- Výkon sdílených pravomocí se řídí zásadami subsidiarity a proporcionality
- Unie může (mimo výlučné pravomoci) realizovat svěřenou pravomoc pouze za předpokladu, že předpokládaný cíl nelze uspokojivě dosáhnout činností členských států (subsidiarita), Unie jej může dosáhnout lépe (vyšší efektivita) a jenom když obsah ani forma činnosti Unie nepřekročí rámec toho, co je nebytné pro dosažení cílů Unie (proporcionalita)
- První dva body → tzv. dvojí test pro kontrolu naplňování požadavků subsidiarity
- Základní pravidla používání uvedených principů stanovuje Protokol o používání zásad subsidiarity a proporcionality připojený ke Smlouvám

11. EVROPSKÝ PARLAMENT A EVROPSKÁ KOMISE – ÚSTAVNÍ ROLE, SLOŽENÍ, PRÁVOMOCI.

EVROPSKÝ PARLAMENT:

Charakteristika

- Zabezpečuje demokratickou legitimitu činností EU a přibližuje Unii občanům
- Výrazné kontrolní funkce a ovlivňuje politické směřování Unie
- Stálý orgán
- Sídla
 - Lucemburk – generální sekretariát
 - Štrasburk – plenární zasedání
 - Brusel – plenární zasedání, výbor
- Předchůdcem bylo Shromáždění

- Do účinnosti Jednotného evropského aktu poradní funkce
- Původně členové vnitrostátních parlamentů vyslaní pouze k účasti na jednáních
- 1979 – první přímé volby do Parlamentu
- Původně se podílel jen na konzultacích s Radou -> ty nebyly závazné
- Postupně se jeho role zvyšuje
- Po Jednotném evropském aktu právo suspenzivního veta
 - Názor byl závazný, ale Rada ho mohla jednomyslně přehlasovat
- Maastrichtská smlouva
 - V některých oblastech právo absolutního veta, které nemůže být přehlasováno
 - V některých oblastech při neshodě Parlamentu a Rady nemožnost přijmout akt
- Amsterodamská smlouva a Smlouva z Nice
 - Procedura rozšířena na více oblastí
- Lisabonská smlouva
 - Spolurozhodovací procedura se stala řádným legislativním postupem (čl. 294 SFEU)
 - Rovnocenné postavení s Radou v rámci tvorby práva

Složení, organizace a fungování

- 705 členů (ČR 21)
- Rozdělení mandátů
 - Degresivní proporcionalita a krajní počty mandátů – čl. 14 odst. 2 SEU
 - Minimálně 6, maximálně 96 poslanců v jednom státě
 - O konkrétním přerozdělení rozhoduje Evropská rada jednomyslně se souhlasem Parlamentu
- Všeobecné a přímé volby na 5 let (první v roce 1979)
- Ve všech státech při volbách musí být respektováno
 - Povinné použití proporcionálního volebního systému
 - Přímost, všeobecnost, svoboda a tajnost voleb
 - V případě, že stát stanoví minimální hranici volebního zisku, nesmí tato hranice přesáhnout 5 %
 - Neslučitelnost s výkonem stanovených funkcí
 - Někde jsou povinné: Belgie, Lucembursko, Malta
- Státy si ostatní náležitosti voleb stanoví sami
- V čele stojí předseda volený na 2,5 roku – možnost opětovného zvolení
- Práci organizuje předsednictví = předseda + 14 místopředsedů
 - Předseda zastupuje Parlament navenek, řídí plenární schůze, podepisuje akty a unijní rozpočet
 - Možnost jeho zastoupení jedním z místopředsedů
- Výbory (a podvýbory) pro různé agendy
- Seskupování poslanců podle politických hledisek
 - Spojení poslanců dle politické příslušnosti
 - Pro vytvoření politické skupiny minimálně 25 poslanců a 1/4 členských států
 - 8 politických seskupení
 - › Poslanecký klub Evropské lidové strany (křesťanských demokratů)
 - › Skupina progresivní aliance socialistů a demokratů v Evropském parlamentu
 - › Skupina Evropských konzervativců a reformistů
 - › Skupina Aliance liberálů a demokratů pro Evropu
 - › Skupina konfederace Evropské sjednocené levice a Severské zelené levice
 - › Skupina Zelených / Evropské svobodné aliance
 - › Skupina Evropa svobody a přímé demokracie
 - › Evropa národů a svobod
- Poslanci ožívají imunit
- Přijímání rozhodnutí prostou většinou
- Usnášeníschopnost za přítomnosti 1/3 všech poslanců
 - To kontrolováno pouze na návrh 40 poslanců, jinak je hlasování platné

Funkce a pravomoci

- Podílí se na tvorbě unijního práva
 - Tvorba sekundárního práva společně s Radou ve zvláštním či řádném legislativním postupu
 - Právo politické iniciativy = podání podnětů Komisi, aby vypracovala návrh právního aktu

- Tvorba primárního práva – právo podávat návrhy na změny Smluv
- Členové patří mezi členy Konventu (důležitá role při vypracování znění revizí Smluv)
- Obecná *passarella* – vyžaduje se jeho souhlas se změnou smluv, kterou přijala Evropská rada
- Rozpočtová pravomoc
 - Kontrola příjmů a výdajů EU jak v mandatorních, tak fakultativních výdajích
 - Společně s radou tvoří rozpočtový orgán
 - Proces projednávání a přijímání rozpočtu ve zvláštním legislativním postupu
- Kontrolní pravomoci
 - Politická kontrola Evropské komise -> ta je odpovědná Parlamentu jako celek, může jí být vyslovena nedůvěra
 - Interpelace Komise Parlamentem či jen členy -> povinnost podat Parlamentu odpovědi
 - Privilegovaný žalobce = oprávnění podat žalobu na neplatnost Soudnímu dvoru pro kontrolu postupů a rozhodnutí daných institucí
 - Spolupráce s Evropským ombudsmanem pro kontrolu dodržování principů řádné správy
 - Pravomoc ustanovovat ad hoc vyšetřovací výbory a komise v důležitých otázkách
 - Vyřizování petic obyvatel unie
- Kreační = konstitutivní pravomoc
 - Podílí se na ustavování Komise, vyslovuje nedůvěru, pravomoc volit evropského ombudsmana
- Pravomoci ve vnějších vztazích
 - Ve stanovených případech vyjadřuje souhlas s uzavřením mezinárodních smluv mezi EU a jiným subjektem mezinárodního práva

EVROPSKÁ KOMISE:

Charakteristika

- Reprezentace supranacionálních zájmů
- Nezávislá na členských státech, protiváha Rady

Složení, organizace a fungování

- Stálý orgán sídlící v Bruselu
- Rozdělena do generálních ředitelství – odpovědnost za jednotlivé resorty (celkem 31 např. daně a cla, energetické otázky, vnitřní věci, ...)
- Před velkým rozšířením EU 20 členů – každý členský stát, 2 křesla pro největší (Německo, Francie, VB, Španělsko, Itálie)
- Poté 25 členů – jeden komisař za stát
- Dnes 27 členů – za každý členský stát jeden včetně předsedy a vysokého představitele Unie pro zahraniční věci a bezpečnostní politiku
- Členové vybíráni podle celkové způsobilosti a jejich panství, musí poskytovat nezávislost
- Komisaři vykonávají činnost v zájmu Unie
- Funkční období komise 5 let (předseda také)
- Schvalována Parlamentem a jmenována Evropskou radou
- Odpovědná Parlamentu → ten jí může vyslovit nedůvěru
- Zánik mandátu – uplynutím, smrtí, odstoupením, odvoláním
- Usnášení většinou hlasů

Funkce a pravomoci

- Participace na legislativním procesu
 - Iniciační monopol
 - › Legislativní akty přijímány pouze na jejich návrh – motor integrace
 - Prováděcí orgán
 - › Může přijímat akty v přenesené působnosti nebo prováděcí akty
- Řídí politiky EU a přiděluje finanční prostředky z rozpočtu EU
- Dohled na uplatňování práva EU
 - Dohlížení na dodržování Smluv a navazující legislativy členy
 - Právo podat žalobu na neplnění povinností k Soudnímu dvoru na člena
- Vnější vztahy EU
 - Zástupce EU, iniciace sjednávání mezinárodních smluv nebo přímo vede jednání a jejich uzavření

RADA EVROPSKÉ UNIE

Charakteristika

- Zkráceně pouze Rada
- Sídlo: Brusel (výjimečně Lucemburk)
- Zastává významné místo již od počátků evropské integrace
- Zastupuje národní zájmy → je protiváhou supranacionální Komise
- Nejvýznamnější právo tvorný orgán
- Deficit evropské integrace
 - Právo bylo přijímáno pouze zástupci národních vlád
 - Postupně se proto zvyšovala relevance Parlamentu → snižování legislativního monopolu Rady
- Nyní v legislativních aktech plní Rada roli quasi druhé komory

Složení, organizace a fungování

- Jeden zástupce na ministerské úrovni každého státu
 - Zmocněn zavazovat vládu členského státu
- Schůze ve 10 složeních
 - Zahraniční věci, Hospodářské a finanční věci, Spravedlnost a vnitřní věci, Zaměstnanost, sociální politika, zdraví a ochrana spotřebitele, Konkurenceschopnost, Doprava, telekomunikace a energetika, Zemědělství a rybolov, Životní prostředí, Vzdělávání, mládež, kultura a sport
- Jiná složení mohou být stanovena rozhodnutím Evropské rady
- Předsednictvo Rady je rotující po šesti měsících
- Kolektivní orgán
- Hlasování členských států
 - Prostá většina
 - › Zřídka, procesní a organizační rozhodnutí, ...
 - › Rozhodne většina hlasů → 1 stát 1 hlas
 - Jednomyslnost
 - › Nejdůležitější a politicky citlivá rozhodnutí (zahraniční a bezpečnostní politika, ...)
 - › Zdržení se nějakého člena není překážkou přijetí rozhodnutí
 - Speciální většiny
 - › Výjimečně, kde to Smlouvy stanoví (např. čl. 7 odst. 1 SEU 4/5 většina)
 - Kvalifikovaná většina
 - › Nejčastější, nejsložitější procedura hlasování
 - › Čl. 16 odst. 3 SEU – jedná se o obecnou formu hlasování, nestanoví-li Smlouvy jinak
 - › Lisabonská smlouva hlasování kvalifikovanou většinou zjednodušuje
 - › Nejméně 55 % členů Rady, tvořených 15 z nich a zastupujících členské státy, které představují nejméně 65 % obyvatelstva Unie
 - › Blokační menšina = nejméně 4 státy
 - › Nebude-li se rozhodovat na návrh Komise nebo vysokého představitele Unie pro zahraniční věci a bezpečnost – nejméně 75 % členů Rady ...
- Nejedná se o stálý orgán
- Výbor stálých zástupců = COREPER – zajištění přípravy zasedání

Funkce a pravomoci

- Účast na legislativním procesu a rozpočtová pravomoc
 - Rada + Parlament
- Vnější vztahy Unie
 - Schvaluje dohody s jinými subjekty mezinárodního práva
 - Buď sama nebo s Parlamentem
- Kontrolní pravomoc
 - Dodržování základních hodnot EU ze stran členů, legalita aktů práva EU → podání žaloby na neplatnost
- Křesťanské jmenování orgánů a obsazování funkcí

- Tvorba seznamu osob navrhovaných na členy Komise, ...
- Řídí společnou zahraniční a bezpečnostní politiku

EVROPSKÁ RADA („SUMMIT“)

Charakteristika

- Vytvořena 1974 jako neformální fórum pro diskusi hlav států a předsedy vlád
 - Oficiálně založena až JEA (bylo definováno její složení)
- Maastrichtská smlouva
 - Oficiální status orgánu EU odpovědného za strategická politická rozhodnutí
- Lisabonská smlouva
 - Stala se jednou ze 7 hlavních orgánů
 - Získ rozhodovacích pravomocí, určování směru integrace
- Vrcholný politický orgán Unie
- Přijímá nejzásadnější rozhodnutí pro budoucí vývoj EU
- Reprezentace strategických zájmů členských států

Složení, organizace a fungování

- Hlavy států nebo předsedové vlád + předseda ER a předseda Komise
- Účast zasedání vysokého představitele EU pro zahraniční věci a bezpečnostní politiku + na pozvání předseda Parlamentu
- Stále předsednictví – osoba volená samostatnou Evropskou radou na 2,5 roku
- Zasedání minimálně dvakrát za půl roku obecně v Bruselu
- Kolektivní orgán
- Politická rozhodnutí přijatá konsenzem – Smlouvy dále vymezují potřebnou většinu
- V případě kvalifikované většiny stejná pravidla jako pro Radu

Funkce a pravomoci

- Neparticipuje na tvorbě sekundárního práva
- Důležitá rozhodnutí při změnách smluv
 - Ovlivňuje podobu primárního práva
 - Řádný postup revize Smluv
 - Rozhodovací orgán v případech zjednodušených postupů
 - Na změnách se usnáší jednomyslně
- Rozhodování o tom, zda stát závažným způsobem trvale porušuje základní hodnoty Unie
 - Nástroj politické kontroly nad úrovní demokracie, respektu k pravidlům právního státu a lidským právům v členských státech
 - Zavedeno Amsterodamskou smlouvou
 - Spíše záchranná brzda a nouzové řešení v případě závažného porušení
- Vymezení obecných a strategických směrů společné zahraniční a bezpečnostní politiky
 - Může rozhodnout a zahájení společné obrany
- Přijímání nových členů EU
 - Vymezuje hlavní kritéria pro přistoupení kandidátské země
 - Důležitá role při vystupování členů z Unie -> je jí adresován záměr vystoupení
 - Vymezení pokynů pro jednání o dohodě a podmínkách vystoupení
 - Pravomoc rozhodnout a prodloužení lhůty pro jednání o dohodě nad stanové 2 roky
- Kreační pravomoc
 - Navrhuje Parlamentu kandidáta na předsedu Komise a formálně jmenuje Komisi jako celek
 - Jmenuje a odvolává vysokého unijního představitele pro zahraniční věci a bezpečnostní politiku
 - Ovlivňuje složení vedení Evropské centrální banky a jmenuje její Výkonnou radu
- Pravomoc určovat podobu ostatních unijních institucí
 - Jednomyslně určuje složení Parlamentu
 - Jednomyslně o změně počtu členů Komise
 - Kvalifikovaně určuje seznam složení Rady a seznam pořadí rotujících předsednictví v Radě

- Vrcholný soudní orán
- Zřízení: 1952, Sídlo: Lucemburk
- Odpovědnost za dodržování práva EU při výkladu a provádění smluv
- Ochránce efektivní a jednotné aplikace unijního práva
- Rozhodování o platnosti a výkladu unijních norem
- Soudní dvůr zajišťuje uniformní aplikaci unijního práva díky předběžným otázkám národních soudů

Složení, organizace, fungování

- Celou dobu existoval soudní dvůr pro Společenství → přetíženost → zřízení soudu 1. stupně Jednotným evropským aktem (jako samostatný soud až na základě smlouvy z Nice)
- Lisabonská smlouva – přejmenování soudu 1. stupně na Tribunál
- Soudní dvůr EU
 - Soudní dvůr
 - › Od založení Evropských společenství
 - › Vrchol soudní hierarchie, směřují sem opravné prostředky od Tribunálu
 - › Výlučná pravomoc rozhodovat některé druhy žalob
 - › 27 soudců – 1 za stát
 - › 11 generálních advokátů
 - › Rozhodnutí označena „C“
 - Tribunál
 - › Od roku 1989 (JAE)
 - › Rozhodování o odvolání proti specializovaným soudům (dnes bez využití – neexistují specializované soudy)
 - › 54 soudců – 2 za stát
 - › Rozhodnutí označena „T“
- Jmenování vzájemnou dohodou vlád členských států na 6 let po konzultaci se specializovaným výborem (soudci vybíráni dle autonomních postupů čl. států)
- Členové vybírání jako osoby, které
 - Poskytují veškeré záruky
 - Splňují požadavky nezbytné k výkonu nejvyšších soudních funkcí v jejich zemích nebo jsou obecně uznávanými znalci práva – u soudců a advokátů SD
 - Jsou způsobilé k výkonu vysokých soudních funkcí – u Tribunálu
- Každé 3 roky částečná obměna – možnost znovuzvolení
- Volba předsedy a místopředsedy na 3 roky (volí soudci ze svého středu)

Úkoly

- Výklad práva
- Vymáhání práva
- Zrušení PP EU
- Zajištění činnosti ze strany orgánů EU
- Postihy orgánů EU

Funkce a pravomoci

- Čl. 19 SFEU
- Čl. 256 SFEU – rozdělení kompetence rozhodování v 1. instanci
- Kompetence SD a tribunálu
 - Přímé žaloby
 - › Žaloba na porušení práv členským státem
 - » Čl. 258-260 SFEU
 - » Soudní dvůr
 - › Žaloba na neplatnost unijního práva
 - » Tribunál (ale stanoveny výjimky)
 - › Žaloba na nečinnost EU

- » Čl. 265-266 SFEU
 - » Tribunál (ale stanoveny výjimky)
- › Žaloba na náhradu škody způsobenou orgány EU
 - » Čl. 268 + 240 SFEU
 - » Tribunál
- › Žaloba ve věcech zaměstnaneckých
 - » Čl. 270 SFEU
 - » Tribunál
- Nepřímé žaloby
 - › Řízení o předběžné otázce
 - » Čl. 267 SFEU
 - » Výlučně Soudní dvůr
 - › Námitka protiprávnosti aktu unijního práva
 - » Čl. 277 SFEU
 - » Nepřímá žaloba rozhodována soudem, před kterým je veden spor v hlavním řízení
- Další oblasti
 - › Žaloba ohledně nečinnosti Evropské investiční banky (SD)
 - › Žaloba na základě rozhodčí doložky (Tribunál)
 - › Spory mezi členskými státy související s předmětem unijního práva na základě rozhodčí smlouvy (SD)

14. POJEM EVROPSKÉHO PRÁVA A JEHO POVAHA - OBECNÁ CHARAKTERISTIKA. AUTONOMIE PRÁVA EU. ZÁKLADNÍ JUDIKATURA: 26/62 *VAN GEND EN LOOS V. ADMINISTRATIE DER BELASTINGEN*; 6/64 *COSTA V. E.N.E.L.*; C-402/05 *P KADI*

- Právo EU = systém právních norem regulujících existenci, cíle, hodnoty, strukturu, pravomoci a činnosti EU, členských států a jednotlivců, kteří se nacházejí v působnosti unijního práva
- Právo je odděleno od států
- Vytvoření práva EU mělo mezinárodní (smluvní základ) – původně považováno za součást mezinárodního práva veřejného
- Soudní dvůr EU formoval vlastnosti evropského práva a stal se hlavní autoritou pro vymezování vztahové linie mezi supranacionálním právem a právem členských států
 - Pro pochopení charakteru, vlastností a účinků unijního práva je klíčová judikatura unijních soudních autorit
- Dnes se jedná o samostatný autonomní právní řád
- Autonomie a dominance unijního práva
 - Hlavní principy přímé aplikovatelnosti a přímého účinku, nepřímého účinku, přednosti, odpovědnosti státu za škodu
 - Autonomie formální
 - › Samostatný systém práva s vlastními postupy tvorby, pravidly platnosti a samostatnými formami právních aktů
 - Autonomie materiální
 - › Schopnost regulovat příjemce práva nezávisle na vnitrostátním právu nebo pravidlech mezinárodního práva
 - Dominance
 - › Schopnost unijního práva dominovat v případě středu s vnitrostátními normami (princip přednosti)
 - › Schopnost ovlivňovat chápání vnitrostátního práva prostřednictvím povinnosti eurokonformního výkladu
 - › Existence sankčních nástrojů pro případ, že by právo EU nebylo respektováno (existence nezávislého unijního konceptu odpovědnosti státu za škodu způsobenou porušením unijního práva, ...)

Autonomní právní systém

- Samostatnost právního systému
- Společenství vyšla z mezinárodního práva veřejného, ale nejsou klasickými mezinárodními organizacemi

- Obhajoba emancipace komunitárního práva – klíčová rozhodnutí Van Gend en Loos, Costa
- Potřeba ochrany a zachování autonomní povahy unijního práva
- Principy přímé použitelnosti a přímého účinku v případě konfliktu s vnitrostátním právem

Dominantní právní systém

- Samostatný právní řád platný na území všech členských států
- Právo je přímo použitelné bez nutnosti recepce do vnitrostátního práva
- Povinnost akceptace práva EU vnitrostátními aplikačními orgány jako součást vnitrostátního právního systému, přihlížet k obsahu a cílům práva EU při výkladu vnitrostátních norem, upřednostnit normu EU v případě jejího konfliktu s vnitrostátní normou (vnitrostátní se neaplikuje)

15. SYSTÉM A PRAMENY PRÁVA EU – PŘEHLED; JEJICH POSTAVENÍ V HIERARCHII PRÁVNÍCH NOREM.

Prameny práva EU

- Primární právo
 - Normy nejvyšší právní síly vytvářené členskými státy
 - Tvoří Chartu EU (rozsudek Las Verts)
 - Přijímáno ve formě mezinárodních smluv členských států
- Sekundární právo
 - Právní akty vytvářené orgány EU
 - Hlavním projevem realizace přenesení pravomocí z členských států na EU
 - › Legislativní akty EU
 - › Nelegislativní/regulatorní akty
- Obecné zásady právní
- Mezinárodní smlouvy uzavírané mezi Unií a 3. subjekty
- Akty sui generis
 - Jednací řády, interinstitucionální dohody, deklarace, sdělení, zelené a bílé knihy
- Judikatura Soudního dvora
 - Pravomoc rozhodovat o platnosti unijních norem
 - Pravomoc k podání výkladu unijních norem

Hierarchie pramenů unijního práva

1. Primární právo
 - Smlouvy, obecné zásady, Listina
2. Mezinárodní smlouvy uzavírané mezi EU a 3. subjekty
3. Sekundární právo – legislativní akty
4. Sekundární právo – nelegislativní akty
 - Akty v přenesené působnosti, prováděcí akty

16. PRIMÁRNÍ PRÁVO EU – CHARAKTERISTIKA, PŘEHLED PRAMENŮ, PŮSOBNOST ZŘIZOVACÍCH SMLUV. ZÁKLADNÍ JUDIKATURA: 294/83 *LES VERTS V. PARLAMENT*, POSUDEK 1/91 *K DOHODĚ O VYTVOŘENÍ EVROPSKÉHO HOSPODÁŘSKÉHO PROSTORU*.

Psané primární právo

- Vytvářeno členskými státy na základě jejich vzájemné dohody
- Mezinárodní smlouvy mezi suverénními státy – „páteř“ práva EU
 - I všechny protokoly připojené ke smlouvám
- Většina tzv. normy ústavního práva EU, zásady právní, LZPEU
- Smlouvy určující charakter, organizaci, pravomoci, pravidla, limity fungování EU
 - 1) Smlouva o Evropské unii
 - 2) Smlouva o fungování Evropské unie
 - 3) Listina základních práv Evropské unie
- Celkový výčet
 - 1) Základní = zřizovací smlouvy
 - Pařížská smlouva = Smlouva o založení Evropského společenství uhlí a oceli
 - Římské smlouva = Smlouva o založení Evropského hospodářského společenství, Smlouva o založení Evropského společenství pro atomovou energii

- 2) Smlouvy prohlubující integraci → významné změny ústavní povahy
 - Jednotný evropský akt
 - Maastrichtská smlouva = smlouva o Evropské unii
 - Amsterodamská smlouva
 - Smlouva z Nice
 - Lisabonská smlouva
- 3) Smlouvy o přistoupení nových členů
 - Spojené království, Dánsko a Irsko – platnost 1.1.1973
 - Řecko – platnost 1.1.1981
 - Španělsko, Portugalsko – 1.1. 1986
 - ČR, Estonsko, Kypr, Lotyšsko, Litva, Maďarsko, Malta, Polsko, Slovinsko, Slovensko – platnost 1.5. 2004
 - Bulharsko, Rumunsko – platnost 1.1. 2007
 - Chorvatsko – platnost 1.7. 2013
- 4) Další smlouvy o technických otázkách – příklady
 - Úmluva o některých společných orgánech ES – platnost 1.1.1958 – zavedení společného parlamentu a společného soudu pro všechny 3 Společenství
 - Slučovací smlouva = Smlouva o zřízení jedné Rady a jedné Komise Evropských společenství – platnost 1.7. 1967
 - Rozpočtové smlouvy z let 1970 a 1975

Obecné zásady právní

- Nepsaný pramen práva
- Rovina primárního práva
- Vycházení především ze společných ústavních tradic členských států
- Vyplňují mezery v psaném právu Unie
- Klíčová role Soudního dvora EU
- Budování systému ochrany základních práv před Lisabonskou smlouvou
- Např. zásada právního státu, spravedlnosti, rovnosti, zákazu diskriminace, právní jistoty, legitimního očekávání, procesní zásady

17. TVORBA PRIMÁRNÍHO PRÁVA EU – ZMĚNY A DOPLŇKY (REVIZE) ZŘIZOVACÍCH SMLUV. ŘÁDNÝ A ZJEDNODUŠENÉ POSTUPY REVIZE. ZÁKLADNÍ JUDIKATURA: C-370/12 *PRINGLE*; NÁLEZ ÚS ČR ÚS 19/08 *LISABONSKÁ SMLOUVA I.*

- Primární právo = výsledek dohody členských států
- Členské státy také nesou hlavní odpovědnost jeho změn a revizí
- Postup přijímání v čl. 48 odst. 1-7 SEU
- Řádný x zjednodušený postup – rozdíly v míře zapojení členských států a podobě schvalování změn
- Bez souhlasu jediného členského státu nelze přijmout změnu Smluv

Řádný postup revize smluv

- Pro všechny podstatné zásahy do obsahu primárního práva
- Rozšíření i zúžení pravomocí Unie – čl. 48 odst. 2 SEU
- Inicie – vláda kteréhokoli státu, Evropský parlament, Komise
- Návrh je předán Radě, ta ho předá Evropské radě → ta rozhoduje prostou většinou po konzultaci s Evropským parlamentem a Komisí
- Kladné stanovisko → svolání Konventu předsedou Evropské rady
 - Posouzení návrhu a vypracování konsenzuální změny primárního práva
 - Nemusí být svolán v případě změn menšího rozsahu
- Po konsenzu Konventu svolá předseda Rady konferenci zástupců vlád
 - Ta přijímá text smlouvy měnící primární právo
- Ukončení podpisem smlouvy všech zástupců
- Změny vstoupí v platnost ratifikací všemi členskými státy – klasická ratifikace

Zjednodušené postupy revize smluv

- Historicky první – případ Pringle
- U méně závažných otázek (např. změny určitého praktického či technického charakteru)
- 2 podkategorie zjednodušené procedury
 1. Upravující vnitřní politiky a činnosti Unie
 - Nesmí vést k rozšíření pravomocí svěřených Unii
 - Inicie – vláda kteréhokoli státu, Evropský parlament, Komise
 - Rada rozhoduje jednomyslně po konzultaci s Evropským parlamentem a Komisí
 - Platnost po ratifikaci všemi členskými státy – zjednodušená ratifikace
 2. Změny podle čl. 48 odst. 7 SFEU
 - Obsahuje obecnou přechodovou klauzuli, podle níž může Evropská rada svým jednomyslným rozhodnutím:
 - a) Změnit ta ustanovení SFEU, jehož pro hlasování v Radě vyžadují jednomyslné rozhodnutí tak, že napříště bude postačovat hlasování kvalifikovanou většinou (vyloučeno v oblastech s vojenstvím, obranou a případech dle čl. 353 SFEU)
 - b) Stejně tak může změnit ta ustanovení SFEU, která pro přijetí aktu určující zvláštní legislativní postup, a to tak, že bude umožněno použití řádného legislativního postupu
 - Iniciativa se předkládá vnitrostátním parlamentům – možnost ve lhůtě 6 měsíců vyjádřit nesouhlas = právo červené karty (zablokuje další postup změny)
 - V případě celkového souhlasu Evropská rada se souhlasem Parlamentu jednomyslně přijímá navržené změny
 - Přechodové klauzule a tzv. evolutivní klauzule
 - › Umožňují změnu nebo doplnění primárního práva ve zjednodušeném řízení
 - a) Zvláštní přechodové klauzule – změny procesních aspektů fungování Unie
 - b) Evolutivní klauzule – věcné změny v podobě rozšíření práv, svěření nových úkolů a kompetencí unijním institucím, ...

18. AKTY ORGÁNŮ EU (SEKUNDÁRNÍ PRÁVO EU) – JEDNOTLIVÉ DRUHY PRAMENŮ A JEJICH CHARAKTERISTIKA. ZÁKLADNÍ JUDIKATURA: 34/73 *VARIOLA*; 322/88 *GRIMALDI*

- Majoritní část právní řádu EU
- Akty přijímané institucemi EU ve formách a postupy stanovenými ve Smlouvách
- Skrz ně realizace práv jednotlivých institucí – napomáhání cílů evropské integrace
- Akty sekundárního práva čl. 288 SFEU
 - 1) Nařízení
 - Obecně závazný právní akt
 - S obecnou platností, závazný v celém rozsahu, přímo použitelný
 - Neurčitý okruh adresátů
 - Nutnost aplikace v každém členském státu
 - Až na výjimky je členské státy nesmějí implementovat vnitrostátními předpisy
 - Práva a povinnosti všech subjektů EU
 - Jednotná aplikace ve všech členských státech = nástroj unifikace
 - Převážně výlučné pravomoci EU a stěžejní oblasti činnosti EU (budování vnitřního trhu, ...)
 - 2) Směrnice
 - Primárně adresovány členským státům
 - Závazná pro každý stát, kterému je určena, pokud jde o výsledek, jehož má být dosaženo = akt na cíl
 - Povinnost implementace do vnitrostátních právních řádů
 - Stanovení cíle a obsahu – stát má volnost při výběru forem a prostředků k jejich dosažení
 - Nutnost implementace všeobecně závazným pramenem s celostátní působností
 - Předpoklad harmonizace právní úpravy v členských státech
 - 3) Rozhodnutí
 - Řešení individuální a jednorázové otázky
 - Akt závazný v celém rozsahu
 - Jestli jsou v něm identifikovány osoby, je závazný pouze pro ně
 - 4) Doporučení + Stanoviska
 - Nejsou právně závazná

- Nabízení řešení určitých situací nebo vyjadřování určitého postoje
- Nemohou být zdrojem práv a povinností pro žádné adresáty
- Aplikační orgány (soudy) mají povinnost přihlížet k jejich textu v kauzách, ve kterých by mohly sloužit jako určité vodítko pro výklad jiných ustanovení práva EU
- Uplatnění ve všech oblastech mimo Společnou zahraniční a bezpečnostní politiku
- Určení aktu nevychází z pojmenování, ale materiální teorie (charakter, obsah, povaha)
- Legislativní akty
 - Přijímány legislativním způsobem -> na základě konkrétního ustanovení Smluv, jež výslovně odkazuje na určitý řádný či zvláštní legislativní postup (Slovensko a Maďarsko v. Rada)
- Nelegislativní akty
 - S obecnou působností
 - Přijímá je Komise, výjimečně rada
 - Přijímání pouze na základě zmocnění v legislativním aktu = odvozené akty
 - Přijímány ve všech formách právně závazných aktů (nařízení, směrnice, rozhodnutí)
 - A. Akty v přenesené působnosti
 - › Přijímány Komisí, je-li k tomu zmocněna legislativním aktem
 - › Mohou doplňovat či pozměňovat nepodstatné prvky legislativního aktu
 - › Povinnost označení „v přenesené působnosti“
 - B. Prováděcí akty
 - › V případě, že jsou k provedení právně závazných aktů EU nutné jednotné podmínky, svěří tyto akty pravomoc vydávat prováděcí akty Komisi a v oblasti Společné zahraniční a bezpečnostní politiky Radě
 - › Povinnost označení „prováděcí“
 - Označovány jako terciální právo

19. LEGISLATIVNÍ PROCEDURY EU. FORMÁLNÍ NÁLEŽITOSTI AKTŮ EU, PUBLIKACE, VSTUP V PLATNOST. ZÁKLADNÍ JUDIKATURA: 26/74 *ROQUETTE FRÈRES*; C-161/06 *SKOMA-LUX*;

Příprava návrhů legislativních aktů

- Komise dominuje legislativní iniciativě = motor integrace
 - Čl. 17 odst. 2 SEU – akty mohou být přijaty pouze na návrh komise, nestanoví-li Smlouvy jinak
- Občanská iniciativa
 - Čl. 11 odst. 4 SEU – milion občanů EU z podstatného počtu členských států může vyzvat Komisi, aby předložila vhodný návrh
 - Nařízení Evropského parlamentu s Rady č. 211/2011
 - › Podpisy nejméně z 1/4 členských států
 - › Minimální počet podpisů na stát = počet členů Evropského parlamentu volených v daném státě vynásoben 750
 - › Postup při organizování sběru podpisů a vyřizování iniciativy ze strany Komise
- Návrh legislativního aktu postoupen vnitrostátním parlamentům
 - Dohled nad zásadou subsidiarity
 - Možnost vyjádření postoje k návrhu (lhůta 8 týdnů)
 - Právo žluté karty
 - › Třetina parlamentů vysloví námitky a připomínky -> orgán, který návrh vydal, na ně musí vzít zřetel
 - Návrh je poté předložen Evropskému parlamentu a Radě
 - Právo oranžové karty
 - › Zohlednění alternativ a vypořádání se s námitkami Parlamentem a Radou
 - Blokační pravomoc
 - › Každý stát může svým nesouhlasem zablokovat rozhodnutí určující aspekty rodinného práva s mezinárodním prvkem, které mohou být předmětem aktů přijatých řádným legislativním postupem

Legislativní procesy

- Přijímání aktů sekundárního práva – Evropský parlament a Rada
 - Stejně postavení nebo dominance jedné instituce

- Řádný legislativní postup
 - Čl. 94 SFEU
 - Společný postup obou institucí = rovnocenné postavení
 - Možnost přijetí pouze konsenzem
 - Když není konsenzus po 2. čtení -> stanoví se dohodovací výbor -> musí dojít k dohodě, jinak se akt nepřijme
- Zvláštní legislativní postup
 - Akt přijímá Parlament za účasti Rady nebo naopak
 - a) Procedura souhlasu
 - › Nemožnost zasáhnout do podoby aktu, ale možnost vyjádřit nesouhlas → nepřijetí aktu
 - b) Procedura konzultace
 - › Rada rozhoduje o přijetí aktu sama, Parlament pouze poradní funkce
 - › Rada musí vyžádat názor a počkat na jeho předložení Parlamentem

Formální náležitosti, účinnost a publikace pramenů práva evropské unie

- Dodržování stanovených postupů
- Volba předepsané formy
- Řádné odůvodnění
- Odkaz na všechny související návrhy, podněty, žádosti, stanoviska, ...
- Podpis
 - Řádný legislativní podpis – předseda Parlamentu a Rady
 - Akty přijaté zvláštním legislativním postupem a nelegislativní akty v podobě nařízení, směrnic a rozhodnutí – předseda orgánu, který je přijal
- Formální publikace
 - Úřední věstník Evropské unie
 - Publikace = podmínka vymahatelnosti právních aktů EU vůči jednotlivcům
 - Od 1.7.2013 autentické a právně závazné vydání pouze v elektronické podobě na webových stránkách EUR-Lex
 - Úřední věstník rozdělen do 3 částí:
 1. Část L (legislative)
 - › Veškeré legislativní akty, nařízení a směrnice určené všem členským státům, rozhodnutí a mezinárodní dohody uzavřené Unií
 2. Část C (communications = sdělení)
 - › Návrhy aktů vypracovaných Komisí, komunikace mezi institucemi
 3. Část S (supplement = doplněk)
 - › Všechny veřejné výzvy na předkládání přihlášek do soutěží o veřejných zakázkách na území EU
- Platnost = účinnost
 - A) Legislativních aktů
 - Dnem určeným v aktech
 - Jinak 12 dnem po vyhlášení
 - B) Nelegislativní akty v podobě nařízení a směrnic
 - Dnem určeným v aktech
 - Jinak 12 dnem po vyhlášení
 - C) Směrnice a rozhodnutí
 - Oznámením adresátům

20. PRÁVNÍ POVAHA ROZHODNUTÍ SOUDNÍHO DVORA EVROPSKÉ UNIE. ZÁKLADNÍ JUDIKATURA: 283/81 *CILFIT*; 314/85 *FOTO-FROST*, 74/69 *KROHN*.

- vykládá evropské právo a vyplňuje mezery tohoto relativně mladého právního systému
- jeho rozhodnutí mají precedenční charakter a vnitrostátní soudy i orgány EU je musí respektovat
- ale Soudní dvůr stále rozvíjí svou judikaturu a postupem času se může jeho judikatura měnit – není statická a není nutně vázán svým předchozím rozhodnutím (samozřejmě je nutné náležitě rozhodnutí odůvodnit z důvodu právní jistoty apod.)
- není nadřazen vnitrostátním soudům, existují vedle sebe a navzájem komunikují

- soudní dvůr je stejně jako ústavní soud „negativním zákonodárcem“, když v žalobě na neplatnost může deklarovat, že legislativní akt je neplatný
- vnitrostátní soudy mohou podat k soudnímu dvoru i předběžnou otázku – pokud si nejsou jistí výkladem evropského práva – protože vnitrostátní soudy nemají pravomoc evropské právo vykládat – tu má jen soudní dvůr

21. OBECNÉ ZÁSADY JAKO PRAMEN PRÁVA EU A JEJICH CHARAKTERISTIKA. ZÁKLADNÍ JUDIKATURA: 29/69 *STAUDER*; C-402/05P *KADI*;

- Nepsaný pramen práva
- Rovina primárního práva
- Vycházení především ze společných ústavních tradic členských států
- Vyplňují mezery v psaném právu Unie
- Klíčová role Soudního dvora EU
- Budování systému ochrany základních práv před Lisabonskou smlouvou
- Např. zásada právního státu, spravedlnosti, rovnosti, zákazu diskriminace, právní jistoty, legitimního očekávání, procesní zásady

22. APLIKACE PRÁVA EU – POJEM, VÝČET APLIKUJÍCÍCH SUBJEKTŮ, APLIKAČNÍ ZÁSADY – PŘEHLED (PŘÍMÁ POUŽITELNOST A PŘÍMÝ ÚČINEK, NEPŘÍMÝ ÚČINEK, PŘEDNOST PRÁVA EU)

Pojem aplikace práva EU

- Evropská Unie je samostatnou entitou, co se mezinárodního společenství týče – není ani klasickou mezinárodní organizací, není ani federací či konfederací
- její právo je přímo aplikovatelné – což znamená, že se právo EU týká i všech jednotlivců žijících na území některého členského státu EU → unijní právo proto aplikují již vnitrostátní orgány, ne jen orgány EU

Výčet aplikujících subjektů

- unijní právo aplikují jak orgány vnitrostátní, tak orgány unijní
- v první řadě je tedy snaha o aplikaci unijního práva již na vnitrostátní úrovni prostřednictvím nejen národních soudů (od okresních až po Ústavní), ale i správních orgánů (úřadů apod.)
- pokud národní soud či správní orgán neaplikuje (nebo špatně aplikuje) unijní právo, přichází na řadu orgány EU (resp. Tribunál a Soudní dvůr)

Aplikační zásady

- zásada přímého účinku – unijní právo působí přímo a bezprostředně na své adresáty (*rozhodnutí Van Gend en Loos*)
- zásada dominance unijního práva – pokud je v rozporu unijní a vnitrostátní právo, vnitrostátní právo se neaplikuje (*rozhodnutí Costa*)
- zásada nepřímého účinku – pokud lze vnitrostátní právo vyložit dvojím způsobem – v souladu s právem EU a v rozporu s právem EU → použije se eurokonformní výklad (*rozhodnutí Von Colson*)

23. PRINCIP PŘEDNOSTI Norem PRÁVA EU. ZÁKLADNÍ JUDIKATURA: 6/64 *COSTA*; 11/70 *INTERNATIONALE HANDELSGESELLSCHAFT*; 106/77 *SIMMENTHAL*.

- Tzv. dominance práva EU
- Při kolizi práva EU a vnitrostátního → princip přednosti práva EU
 - Je-li vnitrostátní právo v rozporu s právem EU, právo vnitrostátní „ustoupí“
 - Vnitrostátní norma zůstane neaplikovaná
- Povinnost přednosti není výslovně stanovena v primárním ani sekundárním právu
 - První pokus zakotvení v textu Smlouvy o Ústavě pro Evropu (čl. 1-6)
 - › Nedošlo k přijetí – negativní referenda v Nizozemí a Francii
 - Lisabonská smlouva
 - › Připojení prohlášení č. 17 – odkaz na ustálenou praxi principu přednosti práva EU
- Základy, rozsah a dopad vycházejí z judikatury SD
- Případ *Costa*

- Základy doktríny přednosti práva EU jako důsledek či korelát samostatné povahy supranacionálního právního systému
- Základní krok v rámci formování vztahu komunitárního a národního práva
- U kterých norem práva EU platí jejich přednost před vnitrostátním právem?
 - Případ Kreil
 - › Na všechny typy pramenů supranacionálního právního systému (primární právo i ostatní akty včetně sekundárního práva)
 - Případ Melloni
 - › Uznání přednosti ustanovení Rámcového rozhodnutí o Eurozatykači
 - › Před tímto byl u daných aktů akceptován nepřímý účinek
- Uplatní se přednost vůči všem vnitrostátním normám, nebo pouze ve vztahu k určité části vnitrostátního práva?
 - Rozhodnutí Internationale Handelsgesellschaft
 - › Absolutní dopady zásady přednosti
 - › Přednost norem práva EU před ústavními vnitrostátními normami
 - › V opačném případě by došlo k zásahu do autonomní povahy Unie a právního řádu EU
 - Soudní dvůr stále neslevil od požadavku absolutní přednosti
 - Čl. 351 SFEU – přednost práva EU se neuplatní v situacích, kdy se právo EU dostane do rozporu s požadavky mezinárodní smlouvy, která se pro stát stala závaznou před vznikem jeho členství v EU, nebo s textem vnitrostátního práva, který je provedením této mezinárodní smlouvy
 - › Členský stát je také povinen učinit všechna dostupná opatření, aby odstranil rozpor mezi těmito normami (např. vyjednání změn ve smlouvě, odstoupení nebo její vypovězení)
 - Případ Kadi
 - › V případě rozporu mezinárodní smlouvy se základními hodnotami EU (např. základní práva) se tato smlouva neuplatní
 - Případ Simmenthal
 - › Právo EU vykazuje účinky zpětně – vylučuje použití již existující vnitrostátní úpravy
 - › I do budoucna – vyloučení aplikace nového národního práva v rozsahu, v jakém by bylo v rozporu s evropskou úpravou
- Jaké jsou dopady uplatnění principu přednosti na platnost/existenci kolidujícího vnitrostátního práva?
 - Zásada přednosti nemá za následek okamžitou neplatnost vnitrostátních norem
 - Přednost = pouze aplikační vlastnost
 - Případy Simmenthal a Filippiak
- „zadní vrátka“
 - Zákaz uplatnění přednosti v případech vykonávaných způsobem neslučitelným a uchováním základů státní suverenity ČR a způsobem ohrožujícím samotnou podstatu materiálního právního státu (= cukerné kvóty)

24. PRINCIP PŘÍMÉ POUŽITELNOSTI A PŘÍMÉHO ÚČINKU NOREM PRÁVA EU. ZÁKLADNÍ JUDIKATURA: 26/62 VAN GEND EN LOOS; 106/77 SIMMENTHAL; 43/75 DEFRENNE; 103/88 COSTANZO.

Přímá použitelnost

- Právo samostatně určuje své účinky na území členských států
- Z členství plyne povinnost vnitrostátních orgánů používat právo EU
- Schopnost autonomně se prosazovat = komunitární / unijní monismus
- Požadavek jasnosti, preciznosti, nepodmíněnosti
- Přímá / vnitřní použitelnost = členské státy mohou unijní právo použít jako přímý pramen práva na vnitrostátní úrovni bez nutnosti implementace
- Přímá použitelnost předpisů
 - Nařízení – čl. 288 SFEU
 - Ostatní prameny práva EU – judikatura
- Povinnost vnitrostátních orgánů přistupovat k unijnímu právu jako k vnitrostátnímu a aplikovat jej bez potřeby převedení do vnitrostátních pramenů
- Van Gend en Loos
 - Poprvé definován vnitřní přímý účinek supranacionálního práva
 - Oponující státy se dovolávaly potřeby zachování státní suverenity

- Factortame
 - Nutnost úplné a jednotné aplikace ustanovení práva EU od doby jeho přijetí po dobu platnosti
 - Právo EU je neoddělitelnou součástí vnitrostátního práva
 - Vnitrostátní soudy musí chránit práva jednotlivců plynoucí z práva EU
- Courage
 - Odpovědnost jednotlivce za škodu způsobenou porušením unijních pravidel
- Constanzo
 - Prosazení práva EU platí obecně a povinnost aplikovat supranacionální právo nedopadá pouze na soudy, ale i na správní orgány
- Princip národní procesní autonomie
 - Široká míra volnosti vnitrostátních soudů v řízení s unijním prvkem
- Zásada efektivní ochrany unijního práva
 - Národní soudce musí i při zachování platnosti vnitrostátního procesního práva a použití jeho institutů vybírat takový přístup, který je nejlepší cestou k poskytnutí ochrany unijnímu právu
- Zásada rovného zacházení/nediskriminace v procesním postupu
 - Vyloučení jakéhokoli vnitrostátního ustanovení znevýhodňující unijní normu oproti obdobným případům s vnitrostátním prvkem

Přímý účinek

- v případě, že unijní norma splňuje požadavek **jasnosti, preciznosti a nepodmíněnosti**, mohou je orgány členských států použít jako přímý pramen práva (*Van Gend en Loos*) + podmínkou přímého účinku normy je **řádná publikace v úředním jazyce** členského státu (*Scoma-Lux × Celní ředitelství Olomouc*)
 - **vnitrostátní soudy** tak musí unijní právo přímo aplikovat, stejně tak správní orgány, úřady (*Constanzo*)
 - zásada efektivní ochrany unijního práva – vnitrostátní právo nesmí jakkoli ztěžovat přístup k soudu za účelem unijního práva
 - přímý účinek je vertikální (stát x jednotlivec) a horizontální (jednotlivec x jednotlivec)
 - **vertikální přímý účinek vzestupný**
 - stát je nositelem povinnosti a jednotlivec je nositelem subjektivního oprávnění, které je založené na unijním právu – je to nejčastější varianta
 - historicky jako první judikováno (horizontální až později) – *Vand Gend en Loos*
 - příkladem vertikálního přímého účinku je zákaz cel a opatření s rovnocenným účinkem (státy jsou pak nositeli povinnosti zdržet se uvalování cel na zboží)
 - dodržování unijního práva ze strany států je hlídáno jak Komisí, tak jednotlivci, kteří se mohou svého práva domáhat přímo u vnitrostátních soudů – hovoříme o tzv. „**dvoji bdělosti**“
 - **vertikální přímý účinek sestupný**
 - stát vymáhá unijním právem založené povinnosti po jednotlivci
 - u unijního práva jednotlivci mohou být jak nositeli oprávnění, tak povinnosti
- prolomení další zvyklosti z mezinárodního práva, kde jednotlivci mohou být pouze nositeli oprávnění
- › hlavně proto, že nelze dosáhnout cílů EU bez ukládání těchto povinností jednotlivcům – např. nelze bojovat s diskriminací na základě pohlaví bez součinnosti jednotlivců
 - **horizontální přímý účinek**
 - nefiguruje tam stát, pouze jednotlivci
 - poprvé judikováno v *Defrenne*
 - unijní právo zasahuje samozřejmě i do života jednotlivců jako takových a vstupuje i do vztahů, kde stát vůbec nefiguruje (např. podnik musí platit mužům a ženám stejně za stejnou práci...)

25. PŘÍMÝ ÚČINEK JEDNOTLIVÝCH PRAMENŮ PRÁVA EU. ZÁKLADNÍ JUDIKATURA: 26/62 *VAN GEND EN LOOS*; 43/71 *POLITI*; 41/74 *VAN DUYN*; C-144/04 *MANGOLD*.

Primární právo

- Stanoveno judikaturou
- Van Gend en Loos
 - Přiznání přímého účinku konkrétním ustanovením primárního práva plynoucí z povinnosti státu zdržet se zavádění nových cel
- Lütticke

- Vnitrostátně vymahatelná oprávnění jednotlivce mohou plynout i z ustanovení, která obsahují pozitivní závazek státu učinit určité jednání, a to za předpokladu, že uplynula lhůta stanovená pro splnění tohoto pozitivního závazku
- Zde povinnost státu upravit do určité doby své diskriminující zákony ohledně cel
- Následně Soudní dvůr uznal možnost i vertikálního sestupného a horizontálního přímého účinku

Vnější smlouvy

- Soudní dvůr připustil jejich vnitrostátní účinnost a možnost jednotlivce domáhat se ustanovení těchto smluv
- Ustanovení musí stanovit určité právo/povinnost dostatečně jasně, přesně a nepodmíněně
- Možnost přímého účinku musí z textu smlouvy alespoň implicitně vyplývat

Nařízení

- Čl. 288 SFEU – obecně závazný, přímo použitelný akt
- Zákaz svévolného, jednostranného přijímání implementačních opatření ze strany členských států
- Příklad Variola
 - Odmítání prováděcího nařízení, aby nebyla narušena jednotnost a efektivnost dosahování cílů těchto aktů
 - Vyjímka nařízení přímo vyžadující implementaci -> ty nejsou přímo účinná
- Příklad Politi
 - Přiznání přímého účinku nařízením v plném rozsahu = vertikálním, horizontálním

Rozhodnutí

- Příklad Grad
 - Kromě primárního práva a nařízení mohou být přímo účinné i další prameny práva EU
 - Přímý účinek = další opora účinnosti práva EU jako další z prostředků dosahování cílů integrace
→ argument L'effet utile
 - Závazná povaha rozhodnutí, která by byla oslabena, pokud by tento akt nemohl vyvolávat vnitřní účinek
- Podstatný adresát
 - Adresát FO, PO – rozhodnutí závazné, soudy povinny aplikovat ho ve všech situacích – vertikální i horizontální účinek
 - Adresát stát – vyloučení přímého účinku, navíc musí ukládat jasnou, přesnou a nepodmíněnou podmínku

Směrnice

- Výslovně předpokládají implementaci → způsob ponechán na členském státu
- Mají zavazovat stát pouze k přijetí vnitrostátní úpravy → ta se stane pramenem subjektivních práv a povinností konkrétních adresátů
- Příklad Grad
 - Směrnice by mohly mít přímý účinek
- Příklad Van Duyn
 - Doktrína přímého účinku – v případě, že nedošlo k implementaci směrnic do vnitrostátního práva
 - Nejdříve od uplynutí implementační lhůty
- Přímý účinek směrnic jako sankce států za neplnění povinnosti implementace směrnic řádně a včas
- Přímý účinek nejdříve od uplynutí implementační lhůty do splnění závazku = implementace
- Pouze vertikální přímý účinek vzestupný
- Příklad Ratti
 - Stát nemůže těžit ze svého protiprávního jednání = zásada estoppel
 - Nemožnost použít neimplementovanou směrnici státem vůči jednotlivci
 - Směrnice nesmí být použity proti jednotlivci -> nemožnost horizontálního přímého účinku
- Podmínky přímého účinku směrnice
 - Van Gend en Loos formule – jasné a nepodmíněné ustanovení
 - Neimplementování směrnice do právního řádu členského státu
 - Uplynutí implementační lhůty předpokládané směrnicí
 - Zákaz přímého uložení povinností jednotlivci

- Možné vytvoření nerovnosti některých subjektů (např. žena po mateřské má nárok vrátit se do své pracovní pozice, je-li státní zaměstnankyní, ale je-li v soukromé sféře, neměla by možnost → nemožnost použití směrnic na horizontální vztahy) -> nástroje na zmírnění:
 - 1) Doktrína horizontálního přímého účinku obecných zásad právních
 - Stále se vyvíjí
 - Rozhodnutí Mangold
 - › Obecné zásady právní mohou být přímo účinné v řízení mezi jednotlivci na národní úrovni i proti jednotlivci
 - › Možnost uložení povinnosti jednotlivci
 - Rozhodnutí Bartsch a Küçükdeveci
 - › Upřesnění podmínek přímého účinku obecných zásad právních
 - › Obecné zásady právní aplikovatelné pouze v rámci působnosti práva EU
 - › Působnost musí být založena konkrétní normou práva EU
 - 2) Doktrína emanace státu = širokého chápání pojmu stát
 - Rozhodnutí Foster
 - › Stát i subjekty, kterým stát propůjčuje výkon veřejné moci a vykonává nad nimi kontrolu (např. plynárenské a energetické společnosti)
 - Rozhodnutí Farrell
 - › Podmínky v rozhodnutí Foster (propůjčení výkonu veřejné moci a vykonávání kontroly) mohou být splněny alternativně – stačí jedna splněná
 - 3) Doktrína nepřímého účinku práva EU
 - Nepřímý účinek směrnic = povinnost eurokonformního výkladu národního práva může vést ke zhoršení postavení jednotlivce tím, že výkladem národního práva ve světle cílů a významu ustanovení práva EU může národní soudce dospět k závěrům, které budou pro jednu ze stran horizontálního právního vztahu znamenat negativní změnu postavení oproti stavu, kdyby právo EU jako interpretační vodítko nebylo použito

26. PRINCIP NEPŘÍMÉHO ÚČINKU NOREM PRÁVA EU (EUROKONFORMNÍ VÝKLAD NÁRODNÍHO PRÁVA). ZÁKLADNÍ JUDIKATURA: 14/83 *VON COLSON*; 106/89 *MARLEASING*; C-387/02 *BERLUSCONI*

- Nepřímý účinek = povinnost eurokonformního výkladu
- základy povinnosti eurokonformního výkladu vnitrostátního práva položil Soudní dvůr v rozsudku *Von Colson*
- jde o povinnost národních soudů (a jiných orgánů) vykládat vnitrostátní právo ve světle cílů a obsahu evropských norem
- povinnost eurokonformního výkladu se týká všech ustanovení unijního práva bez ohledu na to, jestli mají nebo nemají přímý účinek
- a zároveň se týká veškerého vnitrostátního práva
- uplatňuje se ve vertikálních i v horizontálních vztazích
 - vertikální vzestupný = spor jednatelce, stát (*Von Colson*)
 - vertikální obrácený = spor mezi státy a jednotlivci (*Kofoed*)
 - horizontální = sproty mezi jednotlivci (*Marleasing*)
- nepřímý účinek (eurokonformní výklad) je omezen:
 - diskreční pravomocí orgánu
 - orgán nesmí dojít k závěru, který popírá podstatu národní úpravy (*contra legem*)
 - nesmí dojít ke zhoršení postavení jednotlivce
 - omezení obecnými zásadami právními

27. ODPOVĚDNOST ČLENSKÉHO STÁTU ZA ŠKODU ZPŮSOBENOU PORUŠENÍM PRÁVA EU. ZÁKLADNÍ JUDIKATURA: C-6/90 AND C-9/90 *FRANCOVICH*; C-46/93 A C-48/93 *BRASSERIE DU PECHEUR*; C-224/01 *KÖBLER*.

- Subsidiární následek sloužící k ochraně jednotlivce v případě, že stát poruší povinnost vyplývající z členství v EU
- Sankční i prevenční nástroj
- Pokrývá případy mimosmluvní odpovědnosti státu za škodu
- Poprvé judikováno v případě *Francovich*

- Požadavky pro vznik odpovědnosti státu za škodu
 1. Výsledek předpokládaný směrnicí musí zakládat práva jednotlivcům
 2. Možnost identifikovat obsah těchto práv na základě znění ustanovení směrnice, která musí být dostatečně jasná a přesná
 3. Příčinná souvislost mezi porušením povinnosti ze strany státu a škodou vzniklou jednotlivci
- Proces domáhání se náhrady škody stanoven národním právem a o žalobách na náhradu škody rozhodují národní soudy
- O vzniku odpovědnosti rozhoduje národní soud dle jeho procesního práva
- Dosažení náhrady nesmí být obtížnější než v obdobných vnitrostátních kauzách a nesmějí být kladeny žádné překážky
- Případ *Brasserie du Pecheur and Factortame III*.
 - Samotný přímý účinek není dostatečným prostředkem ochrany subjektivních práv
 - Zásada odpovědnosti státu za škodu je nutným doplněním zásady přímého účinku a existuje jako samostatná vlastnost práva EU
 - Upřesnění podmínek odpovědnosti státu za škodu
- Podmínky odpovědnosti státu za škodu
 1. Existence škody na straně jednotlivce
 - Skutečná újma + ušlý zisk poškozeného jednotlivce
 - Škoda musí být skutečná a určitá
 - Důkazní břemeno nese žalobce = jednatel (Roquette Freres)
 2. Norma práva EU porušená státem musí předpokládat určitá subjektivní práva jednotlivců
 3. Porušení ze strany státu musí být dostatečně závažné
 - Závislé na jasnosti porušeného pravidla EU a míře volného uvážení vnitrostátního orgánu. Zde platí že:
 - i. V případě úzké nebo žádné diskreční pravomoci postačí ke konstatování „závažného porušení“ každé nesplnění povinnosti plynoucí z unijního práva → závažnost se presumuje
 - › Např. povinnost implementovat směrnici
 - ii. V případě široké míry volného uvážení ze strany státního orgánu je nutné závažnost prokázat podpůrnými argumenty
 - a) Jasnost a přesnost porušeného pravidla = nejednoznačnost vylučuje odpovědnost státu
 - b) Rozsah diskreční pravomoci členského státu
 - c) Zda bylo porušení unijního práva úmyslné, či nikoli
 - d) Zda je pochybní omluvitelné, či nikoli
 - e) Zda svým chováním nepřispěl i orgán Unie k závažnému jednání státu
 - f) Přijetí nebo ponechání v platnosti národních opatření či pokračování chování v rozporu s unijním právem
 - g) O závažné oporušení půjde zejména, jestliže porušení práva bude trvat přes rozhodnutí Soudního dvora v rámci žaloby na neplatnost, řízení o předběžné otázce, nebo před ustálenou judikaturou Soudního dvora
 4. Musí existovat přímá příčinná souvislost mezi porušením povinnosti a vzniklou škodou
- Jednání je přičitatelné státu v jednání legislativy i exekutivy, místní a zájmové samosprávy, vnitrostátních soudů
- Vznik odpovědnosti jen za splnění podmínek po rozhodnutí soudu poslední instance

28. VZTAH PRÁVA EVROPSKÉ UNIE A PRÁVA ČESKÉ REPUBLIKY. RELEVANTNÍ JUDIKATURA ÚSTAVNÍHO SOUDU ČR: PL. ÚS 50/04, *CUKERNÉ KVÓTY III*, PL. ÚS 66/04 *EUROZATYKAČ*; PL. ÚS 19/08, *LISABONSKÁ SMLOUVA I*.

29. PRAVOMOC SOUDNÍHO DVORA EU, DRUHY ŽALOB K SOUDNÍMU DVORU. STRUČNÝ PŘEHLED A TŘÍDĚNÍ.

Pravomoc Soudního dvora EU

- vykládá právo EU, dotváří ho a vyplňuje mezery v unijním právním řádu
- rozhoduje spory vznikající v důsledku špatné aplikace nebo neaplikace unijního práva; o plnění povinností členského státu nebo Unie
- rozhoduje o právech a povinnostech států, jedinců i Evropské Unie

Druhy žalob k Soudnímu dvoru

- žaloby se dělí na přímé a nepřímé
- **přímé žaloby:**
 - **žaloba na porušení smluv členským státem** (rozhoduje SD)
 - › cílem žaloby je deklaratorní určení, zda stát splnil, či nesplnil povinnost mu uloženou unijním právem
 - › zpravidla iniciováno Komisí, zahájení členským státem je výjimečné
 - **žaloba na neplatnost unijního práva** (rozhoduje prvoinstančně Tribunál)
 - › posuzuje se platnost legislativních aktů a aktů institucí EU, nelze posuzovat platnost primárního práva a národního práva
 - › žalobu může podat: členský stát, Komise, Evropský Parlament, Rada EU
 - › na ochranu svých práv může žalobu podat také Výbor regionů, Účetní dvůr a Evropská centrální banka
 - › může i FO nebo PO, za splnění určitých podmínek
 - **žaloba na nečinnost orgánu EU** (rozhoduje prvoinstančně Tribunál)
 - › když nějaký orgán EU měl jednat, ale nejednal
 - › žalobu mohou podat členské státy a orgány EU, žalovat lze jednotlivé orgány EU
 - **žaloba na náhradu škody způsobenou orgány EU** (rozhoduje Tribunál)
 - **žaloba ve věcech zaměstnaneckých** (rozhoduje prvoinstančně Tribunál)
- **nepřímé žaloby**
 - **řízení o předběžné otázce** (rozhoduje Soudní dvůr)
 - › řízení se zahajuje výlučně na podnět soudu členského státu
 - › je to jeden z projevů vzájemné spolupráce SD a národních soudů
 - › v ČR může řízení zahájit každý soud, který rozhoduje ve sporu (soud, který rozhoduje ve věci, proti které je možné podat opravný prostředek řízení zahájit může; a soud, proti kterému již opravný prostředek podat nelze, řízení zahájit musí (fakultativní × obligatorní zahájení)
 - **námítka protiprávnosti aktu unijního práva** (vnitrostátní soud)
 - › nejedná se o samostatnou žalobu, je ji možné vznést pouze v rámci jiného řízení u Soudního dvora
 - › námitku může podat každá strana v řízení
 - › účinky rozhodnutí jsou pouze inter partes

30. ŘÍZENÍ PŘED EVROPSKÝM SOUDNÍM DVOREM – ŽALOBA NA NEPLNĚNÍ (PORUŠENÍ) POVINNOSTI PODLE ČL. 258-260 SFEU. ZÁKLADNÍ JUDIKATURA: C-387/97 KOMISE V. ŘECKO; C-265/95 KOMISE V. FRANCIE.

- tzv. dozorčí žaloba
- jde o **přímou žalobu**, o které již prvoinstančně rozhoduje **Soudní dvůr**

- řízení může zahájit **Komise** nebo jiný členský stát; ale v drtivé většině případů řízení zahajuje Komise (členské státy se z diplomatických důvodů nežalují navzájem...)
 - *případů, kdy zahájil řízení jiný členský stát je opravdu jen několik, z poslední doby je dobré zmínit případ Maďarsko v. Slovensko (nevpuštění prezidenta)*
 - pokud žaluje stát, musí se nejprve obrátit na Komisi, ta státům umožní předložit si navzájem písemná a ústní vyjádření a až po vydání stanoviska k věci (lhůta 3 měsíce) se může stát obrátit přímo na SD
- jednotlivci nemohou zahájit toto řízení, ale mohou dávat podněty Komisi

Průběh řízení

- **administrativní (prejudiciální) fáze**
 - snaha o vyřešení sporu diplomatickou cestou, zjišťování závažného stavu
 - probíhá tedy snaha o vyřešení problému **neformálně**
 - poté, co neformální vyřešení není možné, je členskému státu zasláno formální upozornění ohledně tvrzených pochybení
- členský stát má lhůtu 2 měsíce na vyjádření
 - Komise poté vydá odůvodněné stanovisko a stát má zpravidla 2měsíční lhůtu k odstranění závažného stavu → vydáním odůvodněného stanoviska končí administrativní fáze
- **soudní fáze**
 - zahájení soudního řízení je plně v diskreci Komise (může a nemusí soudní řízení zahájit i v případě, že v odůvodněném stanovisku konstatovala, že došlo k porušení povinnosti)
 - Komise může i kdykoli v průběhu řízení vzít žalobu zpět – jen malé procento případů porušení povinnosti končí soudním řízením – většinou stát povinnost dodatečně splní a řízení končí v administrativní fázi
 - soud jen deklaruje, za byla porušena povinnost či nikoli
 - pokud stát ani po rozhodnutí soudu povinnost nesplní, Komise mu může uložit pokutu (zavedeno Maastrichtskou smlouvou) – výše sankce dle závažnosti

31. ŘÍZENÍ PŘED SOUDNÍM DVOREM EU – ŽALOBA NA NEPLATNOST PODLE ČL. 263 SFEU. ZÁKLADNÍ JUDIKATURA: 25/62 PLAUMANN; C-309/89 CODORNIU; C-583/11 P INUIT TAPIRIIT KANATAMI

- prvoinstančně rozhoduje Tribunál, jde o přímou žalobu
- posuzuje se platnost legislativních aktů a aktů orgánů EU, které mají účinky vůči třetím osobám a zakládají určitá práva či povinnosti
- soud je **omezen** při posuzování platnosti aktů ve věcech **společné bezpečnostní a zahraniční politiky**, v oblasti **policejní a justiční spolupráce v trestních věcech**, nemůže také posuzovat platnost **primárního práva a národního práva**
- **důvody pro neplatnost unijního práva:**
 - nedostatek příslušnosti orgánu, který jej vydal, zneužití pravomoci
 - porušení podstatných formálních náležitostí
 - porušení Smluv
- **privilegovaní žalobci**
 - nemusí prokazovat žádný zájem na věci, jsou to: členské státy, Evropský Parlament, Rada EU, Komise
- **semiprivilegovaní žalobci**
 - mohou podat žalobu k ochraně svých práv, jsou to: Evropská centrální banka, Účetní dvůr, Výbor regionů
- **neprivilegovaní žalobci**
 - jsou to jednotlivci (FO a PO), ti mohou podat žalobu:
 - › proti aktům které jsou jim určeny (*akty přímo adresované jednotlivci*),
 - › proti aktům, které se jich bezprostředně a osobně dotýkají (*poprvé judikováno v rozhodnutí Plaumann – definováno, co je bezprostředně a osobně – jde o zasažení do práv z důvodu nějakých zvláštních vlastností, ne jen pokud jsem zasažen jako jakýkoli jiný dovozce (šlo o dovozce mandarinek)*)

- › proti právním aktům s obecnou působností, které se jich bezprostředně dotýkají a nevyžadují přijetí prováděcích opatření
- **lhůta** k podání žaloby jsou 2 měsíce od vyhlášení aktu nebo ode dne, kdy se o něm navrhovatel dozvěděl
- **účinky** rozhodnutí jsou erga omnes a ex tunc (jakoby nebyl nikdy vydán)

32. ŘÍZENÍ PŘED SOUDNÍM DVOREM EU – ŽALOBA NA NEČINNOST PODLE ČL. 265 SFEU.

- jde o přímou žalobu, prvoinstančně rozhoduje Tribunál
- žaloba se podává na orgán EU, který měl jednat, ale nejednal
- **aktivně legitimovány** jsou členské státy a orgány EU (privilegovaní žalobci), a také jednotlivci, kteří mohou žalovat ten orgán, který měl vydat a nevydal akt jim určený (neprivilegovaní žalobci)
- **pasivně legitimovány** jsou orgány EU (jak hlavní orgány, tak i další instituce EU)
- před podáním žaloby musí být dotčený orgán vyzván, aby jednal → pokud ani v 2měsíční lhůtě nekoná, může být žaloba podána (opět lhůta 2 měsíce)
- Soudní dvůr poté vydá deklaratorní rozhodnutí, jestli orgán pochybil nebo ne

33. ŘÍZENÍ O PŘEDBĚŽNÉ OTÁZCE PODLE ČL. 267 SFEU. ZÁKLADNÍ JUDIKATURA: 283/81 *CILFIT*; NÁLEZ ÚSTAVNÍHO SOUDU II. ÚS 1009/08 *PFIZER*; 61/65 *VAASEN-GÖBBELS*

- jde o nepřímou žalobu, která je založena na vzájemné spolupráci Soudního dvora a národních soudů členských států
- jde nejčastěji a pro výklad práva o nejdůležitější řízení

Zahájení řízení

- řízení může zahájit pouze **vnitrostátní soud** (*soud musí být vytvořen na základě zákona; musí být stálý; musí mít obligatorní pravomoc; rozhoduje ve sporu; aplikuje zákony; a musí být nezávislý*)
- v ČR každý soud, který rozhoduje ve sporu (není vyloučeno zahájení ani Ústavním soudem, ale ještě tak neučinil)
- jednotlivec se nemůže domáhat řízení o předběžné otázce u Soudního dvora, ale pokud tak vnitrostátní soud neučiní, přestože měl, může jednotlivec žalovat stát na náhradu škody + může podat stížnost k Ústavnímu soudu, protože nepoložením předběžné otázky jde o odepření ústavně chráněného práva na zákonného soudce

Fakultativní a obligatorní zahájení řízení

- **fakultativní zahájení řízení** – je-li proti rozhodnutí národního soudu přípustný opravný prostředek, pak tento soud může (ale nemusí) zahájit řízení o předběžné otázce, považuje-li rozhodnutí o této otázce nezbytné k vydání rozsudku
- **obligatorní zahájení řízení** – soud, jehož rozhodnutí nelze napadnout opravnými prostředky toto řízení zahájit musí – nemusí tak učinit za splnění podmínek definovaných v případě *CILFIT*
 - pokud je dotčené ustanovení unijního práva dostatečně jasné („*acte clair*“),
 - nebo pokud je v judikatuře SDEU vyjasněno („*acte éclairé*“)

Předmět řízení o předběžné otázce

- předmětem řízení je výklad primárního práva a platnost či výklad sekundárního práva
- soudní dvůr neprovádí výklad či neposuzuje platnost národního práva

Závaznost rozhodnutí

- v zásadě působí erga omnes a ex tunc
- výklad poskytnutý soudem je tedy závazný, ale může být překonán jeho další judikaturou (tedy nic nebrání po čase zahájit znovu řízení o předběžné otázce)

34. EVROPSKÁ UNIE A OCHRANA SPOLEČNÝCH EVROPSKÝCH HODNOT – PRÁVNÍ NÁSTROJE

- Ochrana LP v rámci Evropských společenství prošla v průběhu integrace zásadním vývojem od pasivního přístupu k LP přes soudní uznání až po vytvoření unijního katalogu, tzv. LISTINY ZÁKLADNÍCH PRÁV EU

- Původní text zřizovacích dokumentů se problematice LP vůbec nevěnoval – ekonomické zaměření integrace, LP byla chráněna ústavami ČS,
 - existoval jiný model ochrany LP → EÚOLP chráněna štrasburskými soudními orgány – ESLP (Evropský soud pro lidská práva)
- První systém ochrany základních práv byl do evropského práva zaveden díky SD.
- Aktivita SD EU: případ 29/69 Stauder – „LP jsou součástí unijních principů“ → ochrana LP prostřednictvím obecných zásad právních, nepsaných principů, které vycházejí z ústavních tradic ČS → problém: nedostatečná předvídatelnost a snížená právní jistota.
 - Etablování doktríny základních práv jako obecných zásad právních.
- Soudní dvůr ve své judikatuře postupně přiznal ochranu celé škále základních práv. Jako příklady lze uvést tyto: ochrana důstojnosti a lidské osobnosti, ochrana vlastnictví, sociální a ekonomická práva, rovnost, svoboda projevu, ochrana soukromí, právo na spravedlivý proces a mnohé další.
- Od 70. let byla zahájena diskuse o přijetí psaného katalogu LP, který by výslovně deklaroval, jaká práva a v jakém režimu mají být v rámci EU chráněna. Politická dohoda byla problematická (uznání některých moderních práv, role sociálních práv, rozsah závaznosti atd.)
- v roce 2000 vyhlášena LISTINA ZÁKLADNÍCH PRÁV EU – pouze jako právně nezávazný dokument, politická deklarace. Právní závaznost získala až téměř o dekádu později, s účinností Lisabonské smlouvy v roce 2009
- **Rok 2009 – DŮLEŽITÉ: LISTINA ZÁKLADNÍCH PRÁV EU získala právní závaznost s účinností Lisabonské smlouvy v roce 2009 a je součástí primárního práva EU**
- Jak může být LZPEU vymáhána?
 - LZPEU nijak nevymezuje postupy a nástroje vymáhání zaručených práv. V tomto ohledu připomíná spíše vnitrostátní katalogy lidských prá
 - Pro kontrolu a vymáhání respektování základních práv ze strany orgánů Unie lze zvažovat několik soudních nástrojů:
 - › přímá žaloba na neplatnost podle čl. 263 SFEU,
 - › žaloba na nečinnost podle čl. 265 SFEU,
 - › jednotlivce se může domáhat (nepřímo) i v rámci žaloby na náhradu škody podle čl. 268 SFEU,
 - › nepřímo se bude moci jednotlivce domáhat svých práv chráněných Listinou ZPEU proti jednání orgánů Unie prostřednictvím vnitrostátních soudů,
 - › pokud porušení Listiny ZPEU namítá subjekt odlišný od jednotlivce lze zvažovat interinstitucionální žalobu na neplatnost podle čl. 263 SFEU
- Lidská práva ve Smlouvě o EU
 - V současné době jsou klíčová ustanovení, která definují Unii jako ústavní společenství založené na respektování lidských/základních práv, zahrnuté do SEU.
 - Čl. 2 SEU – definuje hodnoty EU a uvádí LP jako základní jádro integrace
 - Čl. 7 SEU – zavádí mechanismus kontroly a postihování ČS v případě závažného porušení základních práv
 - Čl. 6 SEU – unijní systém ochrany LP je vybudován na 3 základních kamenech/ pramenech:
 - › 1) nepsaná pravidla obsažená v obecných zásadách právních = neuzavřená kategorie – proč? Flexibilně vyplňuje mezery v právní úpravě, reaguje na nové trendy.
 - › 2) Listina základních práv EU se stala závazným dokumentem a řádnou součástí (primárního) práva EU – psaný dokument je vždy otázkou politického kompromisu.
 - › 3) EU se zavázala přistoupit k EÚOLP – proč? Protože SD EU ve svých rozhodnutích na Úmluvu odkazuje jako na zdroj své inspirace, EU tímto také dává najevo, že je ochotna podrobit se stejnému kontrolnímu mechanismu jako její ČS (všechny ČS jsou vázány Úmluvou).
 - Tento závazek ještě nebyl realizován
 - V klíčovém rozhodnutí v případě Stauder SD ukončil období „negativního“ přístupu k základním právům, když obrátil svůj formalistický přístup na otevřený postoj a začal poskytovat ochranu základním právům jednotlivců v případě zásahů ze strany evropských orgánů prostřednictvím principů, na kterých bylo Společenství (dnes Unie) založeno. Výslovně tak popřel svoje předešlé tvrzení o tom, že systém evropského práva neobsahuje výslovný ani implicitní základ pro poskytování takové ochrany vyslovené v rozhodnutí Geitling

- › SD výslovně uvedl, že při naplňování doktríny základních práv jako součástí obecných zásad právních se inspiruje ústavními tradicemi členských států.
 - › Dalším zdrojem, kterým se SD inspiruje, jsou mezinárodními smlouvy o lidských právech, na kterých participují členské státy, hlavně pak Evropská úmluva o ochraně lidských práv a základních svobod
- **Na koho Listina ZPEU působí?**
 - Pasivní legitimace (kdo má dodržovat práva?):
 - › 1. Evropskou unii samotnou (všechny její orgány, instituce, agentury a další subjekty)
 - › 2. členské státy.
 - Aktivní legitimace (kdo je chráněn?)
 - › práva, kde je objekt definován obecně (slovy „každý“, „všichni“, „nikdo“) a taková práva (např. právo na život, zákaz mučení, rovnost před zákonem) jsou přiznána všem jednotlivcům bez ohledu na státní příslušnost a v určitých případech podle povahy práva též bez ohledu na to, zda se jedná o FO nebo PO (např. právo na ochranu vlastnictví nebo právo na spravedlivý proces požívají stejně fyzické i právnické osoby)
 - › některá ustanovení Listiny ZPEU předpokládají speciální subjekt s určitými vlastnostmi (např. děti u čl. 24 nebo těhotné ženy a matky u čl. 33 odst. 2, který zavádí ochranu před přepuštěním ze zaměstnání z důvodu mateřství).
 - › Hlava V pak zaručuje některé práva (např. právo volit a být volen do Evropského parlamentu) pouze občanům Unie.

Evropské právo II

35. OBECNÉ VYMEZENÍ FOREM EKONOMICKÉ INTEGRACE A JEJICH REALIZACE V EVROPSKÉM REGIONU; PŘÍKLADY. POJMY „CELNÍ UNIE“, „SPOLEČNÝ TRH“, „JEDNOTNÝ VNITŘNÍ TRH“, „HOSPODÁŘSKÁ A MĚNOVÁ UNIE“ V KONTEXTU EU.

- **Obecné vymezení** – ekonomická integrace/spolupráce je pro státy prospěšná, popř. nezbytná forma spolupráce se různí
 - tato spolupráce může být dosažena formou jednotlivých mezinárodních/mezistátních smluv, nebo v podobě nadnárodního uskupení jako EU, které pak dále může kooperovat s třetími státy a jinými subjekty MP
 - důvody těchto vztahů mohou být nejen ekonomické, ale i politické atd.
 - v historii šlo např. o smlouvy mezi ES a RVHP, dnes pak např. smlouvy mezi EU a Švýcarskem
 - z ekonomického hlediska existuje několik forem integrace o systém obchodních preferencí o zóna volného obchodu o celní unie o společný trh o jednotný vnitřní trh o hospodářská a měnová unie
- **Ekonomická integrace může být realizována v několika formách:**
 - 1. systém obchodních preferencí
 - 2. zóna volného obchodu
 - 3. celní unie
 - 4. společný/vnitřní trh
 - 5. hospodářská a měnová unie
- **Systém obchodních preferencí**
 - typicky výhodnější celní sazby na dovozené zboží, než jsou sazby běžně uplatňované na dovoz ze třetích zemí.
 - EU dlouhodobě poskytovala toto zvýhodnění řadě rozvojových zemí; jednalo se zejména o země Africko-karibsko-pacifické o například historické důvody (bývalé kolonie).
 - V evropském právu je preferenční režim v současné době upraven v nařízení 978/2012.
 - › Toto nařízení rozlišuje trojí režim:
 - » standardní všeobecný systém preferencí, který snižuje či ruší cla na cca dvě třetiny zboží dováženého z dotčených zemí,
 - » GSP+, který zcela ruší cla na toto zboží s tím, že dotčené země mohou být vázány povinností provést potřebné tržní či institucionální reformy,
 - » iniciativa EU „Vše kromě zbraní“ umožňuje bezcelní dovoz výrobků z nejméně rozvinutých zemí světa.

- » Např. existující systém obchodní preferencí v EU umožňuje kompletní odstranění vybraných cel zapojených zemím za podmínky, že budou ratifikovat 27 vyjmenovaných mezinárodních úmluv v oblasti základních práv, ochrany životního prostředí a dobré správy.

- Zóna volného obchodu

- Zóna volného obchodu je charakterizována tím, že mezi členskými státy dochází k uvolnění obchodu zrušením cel a dalších obchodních překážek (např. kvót).
- Zóna volného obchodu lze ve světě nalézt řadu, např. Evropské sdružení volného obchodu (ESVO/EFTA), Středoevropská zóna volného obchodu (CEFTA), Severoamerickou dohodu o volném obchodu (NAFTA), zóna volného obchodu zemí ASEAN atd.
- EU uzavřela řadu obchodních smluv: o smlouvu s Jižní Koreou (platnost 2015) o dohodu s Vietnamem, s Kanadou o volném obchodu (Comprehensive and Economic Trade Agreement – CETA, rok 2017)

- Celní unie

- Dalším stupněm ekonomické integrace je vytvoření celní unie. Ta je charakterizována dvěma pilíři:
 - › 1. odbouráním cel mezi ČS (tedy obdobně jako v zóně volného obchodu),
 - › 2. vytvořením společného celního sazebníku vůči třetím státům. Právě vytvořením společného celního sazebníku se celní unie odlišuje od zóny volného obchodu.
 - › Celní unie nefunguje výlučně mezi členskými státy EU, ale byla zavedena např. mezi EU a Andorrou, San Marinem či Tureckem.
 - › Celní unie nemusí nutně pokrývat všechny výrobky. Na druhou stranu dohoda o vytvoření celní unie může vyžadovat harmonizaci např. průmyslových standardů (např. opět v dohodě s Tureckem), např. celní unie mezi EU a Tureckem nepokrývá zemědělské výrobky či výrobky z uhlí a oceli.
- EU = celní unie
- Vyžaduje hlubší integraci i základní instituce
- Relativně méně obvyklý koncept – proč? Vytvořit celní unii je těžké a státy mezi sebou musí mít velkou důvěru
- s celní unií spojen případ Van Gend en Loos (dovoz formaldehydu)
- → Soudní dvůr v něm mimo jiné stanovil podmínky pro přímý účinek evropského práva
- budování celní unie spadá do volného pohybu zboží
- příjem z cel je příjmem EU
- celní unie mohou existovat i s nečlenskými zeměmi
- státy zakládající EU měly vyšší ambice než vytvoření pouhé zóny volného obchodu
- → zřizovací smlouvy postupně vedly k vytvoření celní unie
- představuje další stupeň ekonomické integrace

- Společný trh a vnitřní trh

- Na rozdíl od zóny volného obchodu či celní unie předpokládá společný trh vysokou míru integrace států
- Hluboká integrace ekonomik
 - › X předchozí formy se týkají pouze zboží
- Společný trh je širší (týká se i osob, služeb, kapitálu)
 - › Pravidla jsou jak pro státy, tak pro jednotlivce
- Rozdílem oproti celní unii a volné zóně je tedy jak věcná působnost, tak adresáti norem
 - › Pravidla zaměřená i na jednotlivce
- Nezbytné silné instituce
- V praxi poměrně vzácné, e.g.
 - › EU
 - › Eurasian Economic Union (EAEU): Arménie, Bělorusko, Kazachstán, Kyrgyzstán, Rusko
- V Evropské unii je společný trh založen na odstranění překážek obchodu.
- Hovoří se o volném pohybu ekonomických faktorů, jimiž jsou tzv. čtyři svobody
 - › volný pohyb zboží, osob, služeb a kapitálu/plateb.
 - › Společný trh byl budován od počátku evropské integrace.

- Definice vnitřního trhu byla vložena do primárního práva Smlouvou o Evropské unii, podle jejíhož článku 26 SEU: o „vnitřní trh zahrnuje prostor bez vnitřních hranic, v němž je zajištěn volný pohyb zboží, osob, služeb a kapitálu v souladu s ustanoveními Smluv.“
- Základní ideou je, že vnitřní trh bude fungovat jako trh jednoho státu, kde se nebudou uplatňovat žádné překážky ekonomickým aktivitám s výjimkou těch, které právo EU samo stanoví či připustí. Aplikace a akceptace těchto výjimek podléhá kontrole v rámci soudního systému EU.
- Samotné ustanovení čl. 26 SEU postrádá přímý účinek, a tedy není možno se ho přímo dovolat před národními soudy. U národních soudů se ovšem lze dovolat jednotlivých svobod s odkazem na příslušná ustanovení smlouvy.
- Ad Společný trh
 - › základem tzv. čtyři svobody – volný pohyb (= základ fungování EU)
 - » zboží
 - » osob
 - » služeb
 - » kapitálu
 - › čtyři svobody cílí primárně na překážky vytvářené státy – veřejnou mocí
 - › aby společný trh mohl fungovat, tak musí vzniknout pravidla i pro jednotlivce
 - › třeba odstranit překážky vytvářené jednotlivci, zejm.
 - » zákaz diskriminace
 - » soutěžní právo
 - › Z definice „expanzivní“, e.g. volný pohyb zboží vyžaduje např.
 - » harmonizaci a vzájemné uznávání výrobků
 - » zákaz státní podpory
 - » odstranění sociálních, daňových, ekologických „podpor“
 - » ochranu (spotřebitele) při přeshraničních nákupech
 - › ... postupně vede k masivní harmonizaci právních řádů
 - › v EU prohloubení = tzv. vnitřní trh (či jednotný vnitřní trh)
 - › na základě první rozsáhlejší revize primárního práva – Jednotný evropský akt (1986)
 - › v angličtině tzv. single market
 - › odstraňování překážek i vytváření nástrojů usnadňujících volný pohyb

- Hospodářská a měnová unie

- Měnová unie má odstranit nevýhody spojené s rozdílností měn v jednotlivých státech (náklady na bankovní převody, výkyvy kurzů). Hospodářská unie je založena na užší spolupráci při koordinaci hospodářských politik členských států. Je potřebná především pro zajištění stability společné měny. - 1 stejná stabilní měna
- V současné době je tak členem eurozóny 19 z 27 členských států.
- Některé členské státy mají opt-out a nemusí tak do eurozóny vstoupit (Velká Británie a Dánsko), jiné státy tak zatím neučinily, i když splňují ekonomická kritéria (Švédsko). → musíme nakonec vstoupit
- Další státy (Česká republika, Bulharsko, Chorvatsko, Maďarsko, Polsko, Rumunsko) nemají opt-out z povinnosti přijmout euro; nezbytnou podmínkou je, aby před vstupem splnily všechna ekonomická kritéria.
- Euro oficiálně užívají i některé nečlenské státy (Vatikán, San Marino, Monako), popř. bez formálních dohod s EU (Kosovo, Černá hora).

- Konvergenční kritéria – Maastrichtská kritéria pro přijetí eura

- 1. cenová stabilita a nízká míra inflace – aby průměrná míra inflace nepřekročila v období jednoho roku o více než 1,5 procentního bodu průměrnou roční míru inflace třech států s její nejnížší mírou,
- 2. kurzová stabilita – nízká kurzová fluktuace domácí měny vůči eur,
- 3. konvergence dlouhodobých úrokových sazeb – aby průměrná dlouhodobá úroková sazba nepřekročila v období jednoho roku o více než 2 procentní body průměr těchto hodnot u třech nejúspěšnějších států,
- 4. deficit veřejných financí – veřejných financí, resp. jejich udržitelnost, tedy že veřejné rozpočty nevykazují tzv. nadměrný schodek, konkrétně, že poměr schodku veřejných rozpočtů k hrubému domácímu produktu nepřekračuje 3 % a poměr veřejného dluhu k hrubému domácímu produktu nepřekračuje 60 %.

- kritéria nebyla historicky striktně dodržována: v roce 2011 vyvrcholila krize eurozóny díky nejzadluženějším ekonomikám (Řecko, Itálie, Portugalsko, Španělsko) a došlo k masivním finančním podporám pro členské státy v krizi včetně vytvoření finančních záruk za země eurozóny v budoucnu
- => (tzv. „euroval“).

36. EVROPSKÉ SDRUŽENÍ VOLNÉHO OBCHODU. EU JAKO CELNÍ UNIE. EVROPSKÝ HOSPODÁŘSKÝ PROSTOR.

Evropské sdružení volného obchodu (ESVO, EFTA)

- významná zóna volného obchodu v evropském regionu
- založené v r. 1960 tzv. Stockholmskou smlouvou
- hlavním státem, který se podílel na jejím založení, byla Velká Británie
- vytvořilo zónu volného obchodu, na které se podílely Dánsko, Norsko, Portugalsko, Rakousko, Švédsko, Švýcarsko a Velká Británie
- postupně došlo k oslabování ESVO → zejména po odchodu VB a Irska, které v roce 1973 vstoupily do Evropského společenství
- i další státy postupně vstoupily do ES/EU
- v současné době jsou členy pouze Norsko, Island, Lichtenštejnsko a Švýcarsko
- má svou organizační strukturu
 - Rada
 - › skládá se z ministrů členských států ESVO
 - › sídlo v Ženevě § schází se dvakrát ročně
 - › rozhoduje jednomyslně
- státy ESVO intenzivně obchodovaly se členskými státy ES → docházelo k uzavírání dvoustranných smluv jak mezi členskými státy ESVO a členskými státy ES, tak i mezi samotnými organizacemi navzájem o na konci 80. let a na počátku 90. let bylo významným impulsem pro další prohloubení spolupráce budování vnitřního trhu EU, na kterém se státy ESVO chtěly podílet
- → proto byla v r. 1992 (účinnost 1. 1. 1994) uzavřena Smlouva o evropském hospodářském prostoru – na základě ní se státy ESVO účastní na vnitřním trhu EU
- čtyři svobody vnitřního trhu (volný pohyb zboží, osob, služeb a kapitálu), dále se uplatní pravidla pro ochranu hospodářské soutěže
- některé horizontální politiky (př. ochrana spotřebitele, bezpečnost zdraví při práci) či spolupráce v dalších oblastech (např. výzkum a vývoj)
- v obecné rovině zónou volného obchodu, kterých je ve světě několik, tato působí v evropském regionu
- státy ESVO přebírají také unijní legislativu související s vnitřním trhem
- realizace však zde není úplná (např. volný pohyb osob se nevztahuje na všechny občany EU nýbrž jen na pracovníky)
- mezi členskými státy dochází k uvolnění obchodu díky odbourání cel a dalších obchodních překážek
- nadále ale mohou existovat výjimky
- vybrané komodity či národní bezpečnost
- v důsledku tohoto zrušení odpadá také ochrannářský efekt cel/kvót – může hrozit, že si dovozci do zóny budou vybírat zemi s nejmenšími poplatky a skrze ni pak distribuovat v rámci zóny
- neexistuje společný celní sazebník vůči třetím státům

Smlouva o evropském hospodářském prostoru

- podepsána v portugalském Portu
- uzavřena Evropským společenstvím (a jeho členskými státy) a členskými státy ESVO – Norskem, Islandem a Lichtenštejnem, vyjma Švýcarska, jež v referendu účast na EHP odmítlo a v EHP má pouze status pozorovatele
- na základě této smlouvy státy ESVO účastní na vnitřním trhu EU → tedy mezi jejími signatáři se uplatní čtyři svobody vnitřního trhu (volný pohyb zboží, osob, služeb a kapitálu), dále se uplatní pravidla pro ochranu hospodářské soutěže, některé horizontální politiky (např. ochrana spotřebitele, bezpečnost zdraví při práci, ochrana životního prostředí) či spolupráce v dalších oblastech (např. výzkum a vývoj)
- státy ESVO přebírají unijní legislativu související s vnitřním trhem (ve formě protokolů a příloh k Smlouvě o EHP)

- realizace vnitřního trhu není úplná → např. o volný pohyb osob se nevztahuje na všechny občany EU, nýbrž pouze na pracovníky
- nebyly zrušeny kontroly na hranicích (v rámci Schengenu) se státy ESVO o nedošlo k vytvoření společného celního sazebníku (nejedná se tedy o celní unii)
- neuplatní se např. spolupráce v oblasti justice a vnitřních věcí
- státy ESVO zapojené do EHP stojí taktéž mimo rozhodovací mechanismy v EU → nepodílí se na přijímání unijní legislativy, i když jsou následně povinny ji přebírat
- státy ESVO zapojené do EHP přispívají do strukturální politiky EU (viz tzv. Norské fondy)
- pro realizaci vytýčených cílů byl stanoven společný institucionální rámec o představován Radou EHP, Společným výborem EHP, Společným parlamentním výborem a Poradním výborem; existuje též Soud ESVO
- **Postavení Švýcarska**
 - zvláštní postavení v rámci ESVO
 - původně se mělo připojit k Smlouvě o EHP, nicméně tato smlouva byla odmítnuta v referendu (1992) - Švýcarsko PRAE nezavázalo
 - vztah EU a Švýcarska řešen uzavřením série bilaterálních smluv (1999 a 2004 → např. volný pohyb osob, letecká doprava, zemědělství, veřejné zakázky, boj proti podvodům) a dalších desítek dohod (technického) charakteru
 - → tyto dohody v mnohém kopírují spolupráci, která se rozvíjí v rámci EHP
 - Švýcarsko se taktéž v r. 2008 připojilo k Schengenu

37. TARIFNÍ PŘEKÁŽKY VOLNÉHO POHYBU ZBOŽÍ. ZÁKLADNÍ JUDIKATURA: 26/62 *VAN GEND EN LOOS*; 7/68 *KOMISE v. ITÁLIE*; 2 A 3/69 *DIAMANTARBEIDERS*; 85/75 *BRESCIANI*;

- Volný pohyb zboží
- Regulace činnosti států – zákaz tarifních překážek:
 - Zákaz cel (čl. 28 – 34 SFEU)
 - Zákaz dávek s obdobným účinkem jako cla (čl. 28-31 SFEU)

Zákaz cel

- Vyplývá z čl. 28 SFEU – zákaz vývozních a dovozních cel a všech poplatků s rovnocenným účinkem mezi členy + přijetí společného sazebníku ve vztahu k třetím zemím
- Celní unie byla budována postupně
 - Nejprve tzv. stand-still klauzule – státy nesměly zvyšovat tehdy existující cla vůči členům
 - › *Van Gend en Loos* – tři celní kategorie v Nizozemsku -> převedli něco z jedné do druhé kategorie -> došlo ke zvýšení
 - Závazek k postupnému snižování cel -> až úplné zrušení
 - › Byla 12letá přechodná doba, státy to zvládly rychleji -> po 12 letech přijaly společný sazebník vůči 3. zemím
- Oblast cel je výlučná pravomoc unie – státy nemohou jednostranně zavádět cla
- Státy nemají výjimky na změny cel -> jde to jen před množstevní omezení z čl. 36 SFEU
 - *Komise v. Itálie, Diamantarbeiders*

Zákaz dávek s obdobným účinkem jako cla

- Tato opatření nejsou vymezena ve zřizovacích smlouvách, ani v sekundárním právu
- *Komise v. Itálie*
 - Jakákoli peněžní dávka, jakkoli malá bez ohledu na to, jaké je její určení nebo způsob vybírání, jež je jednostranně zatíženo domácí či zahraniční zboží z důvodu jeho překročení státní hranice a jež není celním poplatkem v pravém slova smyslu ... i když není odváděna do státního rozpočtu, i když není diskriminační nebo ochranné povahy, a i když výrobek, který je dávkou zatížen, nekonkuruje žádnému domácímu výrobku

Opatření s rovnocenným účinkem jako cla v judikatuře

- Široká definice, nejsou přípustné žádné výjimky

- *Komise v. Itálie* – Itálie uvalila poplatky na nějaké umělecké a historické věci – sice chtěly ochránit kulturní dědictví, ale jednalo se stále o zboží (veškeré položky, jejichž hodnota je vyjádřitelná v penězích a které mohou být předmětem obchodní transakce)
- Je-li poplatek vybírán v zájmu společnosti -> společnost ho má platit jako celek a nikoli dovozce (poplatky v It. spojené se statistickým zjišťováním pohybu zboží přes hranice)
- *Diamantarbeiders* – Belgie vybírala poplatky za dovoz diamantů, poplatky šli na sociální účely – ani tady to nešlo, zákaz je absolutní -> nemůžeme ho provést ani po dobrý vůli
- *Bresciani* – zpoplatněné veterinární kontroly výrobků -> nepřijatelné, mají být zdarma -> musely by být vybírány i ve vztahu k domácím dovozcům
- *Komise v. Německo* – veterinární kontroly živých zvířat (v souladu se směrnicí 81/389/ES)
 - Některé kontroly jsou přípustné, jestliže:
 - › Vybírané poplatky nepřevyšují skutečné náklady na kontrolu = proporcionalita
 - › Kontroly jsou **povinné** (problém s dobrovolnými) a jednotné pro všechny dotčené výrobky v EU = obligatorní a unifikované kontroly
 - › Kontroly jsou předepsány unijním právem ve prospěch celé EU = celounijní dopad kontrol
 - › Daná kontrola povede k odstranění překážek plynoucích z případných jednostranných kontrol členskými státy na základě čl. 36 SFEU = podporuje volný pohyb zboží
- Jsou tedy stanoveny výjimky ze zákazu cel:
 - Poplatky za službu skutečně poskytnuté dovozci či vývozci jsou pouze specificky v jeho zájmu (málokdy)
 - Poplatky na kontroly předepsané/vyžadované právem EU za splnění dalších podmínek
 - Dávky vybírané na hranicích, jež budou součástí obecného systému vnitřního zdanění a jako takové budou systematicky, na základě stejných kritérií a ve stejném stadiu výroby aplikovány na domácí a dovezené výrobky (*Bresciani*)

38. ZÁKAZ DAŇOVÉ DISKRIMINACE A OCHRANÁŘSKÉHO ZDANĚNÍ, ČL. 110 SFEU. ZÁKLADNÍ JUDIKATURA: – 112/84 *HUMBLLOT*, 132/88 *KOMISE V. ŘECKO*; 170/78 *KOMISE V. SPOJENÉ KRÁLOVSTVÍ*; 196/85 *KOMISE V. FRANCIE*

- čl. 110 SFEU chrání před diskriminací **přímou**, tak před diskriminací **nepřímou**
- členské státy nesmí jak při dovozu, tak při vývozu podrobit zboží vyššímu vnitrostátnímu zdanění než to, jemuž jsou podrobeny výrobky domácí
- dále členské státy nesmí podrobit výrobek jiného členského státu vyššímu zdanění, které by poskytovalo nepřímou ochranu jiným (domácím) výrobkům (zákaz ochránářského zdanění)
 - zákaz diskriminačního zdanění se uplatní vůči podobným výrobkům
 - zákaz ochránářského zdanění se uplatní vůči výrobkům, které sice nejsou podobné, ale jsou ve vzájemné konkurenci
- vztah čl. 110 SFEU a čl. 28 SFEU je dán v tom, že zákaz daňové diskriminace je reakcí na to, aby členské státy nemohly obcházet zákaz cel a obdobných dávek

Judikatura SDEU

- **Humblot** – francouzské předpisy stanovily daň několikanásobně vyšší pro auta s vysokým obsahem motoru – v tu dobu se ve Francii nevyráběly žádná auta s takovým obsahem motoru – šlo o nepřímo diskriminační zdanění
- **Komise v. VB (daň z piva a vína)** – Velká Británie zavedla mnohonásobně vyšší daň z vína než z piva – první SDEU řešil, zda se jedná o podobné výrobky – řekl, že o podobné výrobky nejde, ale že jsou ve vzájemné konkurenci – jde proto o ochránářské zdanění
- **Komise v. Itálie (regenerovaný olej)** – Itálie zavedla sníženou daň na regenerovaný olej, ale odlišit regenerovaný olej od originálního oleje je obtížné, a proto se snížená daň vztahovala pouze na domácí výrobky – šlo o přímou diskriminaci

- **Vymezení**

- Mezi netarifní překážky volného pohybu zboží jsou tak zařazeny:
 - › množstevní/kvantitativní omezení dovozu a vývozu zboží (kvóty)
 - › opatření s rovnocenným účinkem jako jsou množstevní omezení
- Základ právní úpravy je obsažen v čl. 34 SFEU (zákaz omezení dovozu) a v čl. 35 SFEU (zákaz omezení vývozu). **Výjimky z tohoto zákazu jsou obsaženy v čl. 36 SFEU.**
- Typickým množstevním omezením volného pohybu zboží jsou tedy kvóty. Těmi rozumíme stanovení množstevního limitu pro dovoz či vývoz zboží z jednoho členského státu do druhého. Zavedení kvót je zjevným porušením unijního práva, a proto byly poměrně záhy odstraněny.
- Situace je ale složitější, pokud jde o opatření s rovnocenným účinkem jako množstevní omezení
 - V základních smlouvách nejsou tato opatření definována. Proto se jejich vymezení na počátku 70. let ujala Evropská komise ve směrnici 70/50. Směrnice uvedla řadu příkladů předpisů členských států, jež narušují volný pohyb zboží (např. stanovení minimálních nebo maximálních cen pro dovážené produkty; zákaz nebo omezení použití reklamy pouze pro dovážené produkty či stanovení podmínek, zejména pokud jde o tvar, rozměry, hmotnost, složení, obchodní úpravu, označení nebo obalovou úpravu pouze pro dovážené produkty).
- Kromě ryze diskriminačních opatření směrnice považuje za rozporná i opatření, která platí bez rozdílu pro domácí i dovážené produkty, pokud omezující účinek těchto opatření na volný pohyb zboží překračuje vlastní účinky právní úpravy obchodu. Tedy jedná se o opatření nediskriminační, aplikovaná bez rozdílu na domácí i dovezené zboží. Toto chápání bylo potvrzeno i následně v judikatuře Soudního dvora (případ *Dassonville*).

- **8/74 *Procureur du Roi v. Dassonville***

- Šlo o to, že obchodníci *Dassonville* a spol. dováželi z Francie do Belgie whisky a při vstupu zboží na trh se podle belgických předpisů měli prokázat originálním potvrzením o původu zboží, tedy přímo od výrobce ze Skotska
- Tvrdili, že tento belgický předpis je v rozporu s tehdejšími čl. 28 SES (nyní čl. 34 SFEU), jelikož je pro ně obtížné potvrzení získat s ohledem na to, že zboží koupili ve Francii
- V odpovědi na předběžnou otázku národního soudu Soudní dvůr poskytl definici opatření s rovnocenným účinkem jako množstevní omezení – tzv. *dassonvillskou* definici. Podle Soudního dvora tedy:
 - › „*veškerou obchodní právní úpravu členských států, která by mohla ať přímo, nebo nepřímo, skutečně, nebo potenciálně narušit obchod uvnitř Společenství, je třeba považovat za opatření s účinkem rovnocenným množstevním omezením.*“
- V dalších částech rozhodnutí Soudní dvůr stanovil, že státy v případě absence společné právní úpravy mohou přijmout rozumná omezení volného pohybu zboží tak, aby vyloučily nekalé praktiky. Tato opatření však nemohou sloužit jako prostředek svévolné diskriminace nebo zastřeného omezování obchodu mezi členskými státy.
- Toto vymezení je **koncipováno velmi široce** a neomezuje zákaz opatření státu pouze na opatření diskriminačního charakteru, nýbrž považuje za zakázaná **veškerá obchodní pravidla, jež mohou i potencionálně narušit volný pohyb zboží**. **Vztahuje se tedy i na tzv. nerozdielně aplikovaná (nediskriminační) opatření, jež nerozlišují zboží z hlediska původu na domácí a dovezené a uplatní se tak stejně vůči všem.**
 - › není podstatné, zda se projeví omezující účinek → sankcionována sama existence těchto pravidel
 - › veškerá obchodní pravidla → ne pouze diskriminující
 - › týká se odstranění překážek na straně členských států
- Soudní dvůr argument firmy *Dassonville* uznal – zboží již bylo ve volném oběhu na společném trhu, splnilo tedy nutné požadavky, co se týče kvality. Povinnost předložit originální osvědčení o původu výrobku by dovozce neúměrně zatěžovala a omezovala by tak volný pohyb zboží.

- **Revize *Dassonvillské* definice – případ *Keck a Mithouard***

- Jednalo se o francouzský zákaz prodeje zboží se ztrátou (tedy pod výrobními a distribučními náklady). SD shledat zákaz prodeje se ztrátou za rozporný s volným pohybem zboží. Nicméně SD

překvapivě poukázal na to, že článek 28 SEHS (nyní čl. 34 SFEU) je obchodníky nadužíván, proto se rozhodl přehodnotit dosavadní výklad tohoto článku.

- Soudní dvůr vymezil jako samostatnou kategorii národní předpisy, které se vztahují ke zboží jako takovému
 - › např. jeho kvalita, způsob balení, obsah
 - › Tyto předpisy zůstaly v souladu s Dassonvillskou definicí.
- **Vedle toho však národní předpisy, které se vztahují na způsob prodeje zboží**
 - › např. jeho prezentaci, pravidla pro reklamu, pravidla o prodeji zboží se ztrátou
 - › nejsou pokryty Dassonvillskou definicí a vůbec se na ně nevztahuje zákaz čl. 30 SFEU; tedy členské státy je mohou zavést a dovozci se jimi musí řídit
 - › Kategorie předpisů, jež upravují způsob prodeje zboží, se tak vymkla aplikaci čl. 34 SFEU.
- Důvod? Zákaz dvojího břemene. Výrobek vyrobený v jednom státu v souladu s jeho pravidly (jedno břemeno) nemůže být podřízen dalšímu souboru právních předpisů v jiném členském státu, kam je vyvážen (druhé břemeno, popř. další v jiných státech, kam výrobek vyváží).

- **Čl. 35 SFEU: „jsou zakázána množstevní omezení vývozu, jakož i veškerá opatření s rovnocenným účinkem.“**

- → Článek se týká exportu do jiných členských států; nevztahuje se na export mimo území Evropské unie. Přestože se jedná o výjimečné situace, kdy státy omezují vlastní vývoz, **i tento zákaz byl předmětem rozhodování Soudního dvora:**

- **Případ Fragkopoulos**

- předmětem řízení byly řecké předpisy, na základě kterých při výrobě rozinek nebylo možno dopravovat, skladovat, zpracovávat a balit v kraji Korint hrozny vyprodukované v jiných řeckých regionech
- Firma Fragkopoulos, pocházející z jiného regionu, požádala neúspěšně o povolení otevřít tento provoz; v následném soudním sporu tvrdila, že dotčené řecké předpisy jsou v rozporu se zákazem omezení vývozu, jelikož produkce korintek je určena i pro vývoz do jiných členských států
- Otázkou bylo, zda řecký předpis, který byl neutrální ve vztahu k obchodu v EU, mohl porušit tehdejší čl. 29 SES (nyní čl. 35 SFEU)
- Podle Soudního dvora dotčená právní úprava měla vliv na výši objemu vývozu firmy Fragkopoulos do jiných členských států a vytvořila tak překážku vývozu zboží; jako takovou je třeba ji odůvodnit buď některým z důvodů uvedených v článku 30 SES (nyní čl. 36 SFEU) nebo i kategorickými požadavky obecného zájmu, je-li uvedené opatření přiměřené sledovanému legitimnímu cíli
- Vzhledem k tomu, že smyslem právní úpravy byla ochrana produkce speciální variety s chráněným označením původu hroznů produkovaných v regionu Korint, ze které se sušené rozinky vyráběly, nabízel se výjimka z důvodu ochrany průmyslového a obchodního vlastnictví obsažená v čl. 30 SES
- Soudní dvůr však došel k závěru, že daného legitimního cíle mohlo být dosaženo méně závažným zásahem, než je absolutní zákaz, a to např. požadavkem na oddělené linky pro zpracování různých odrůd hroznů či častými kontrolami ve výrobních podnicích, popř. i označením balení rozinek, která nebudou výlučně z jedné variety. Jednalo se proto o nepřiměřenou překážku vývozu zboží.

- **C-170/04 Rosengren a další**

- Švédský případ, kde je možné koupit alkohol pouze ve specializovaných a státem spravovaných prodejnách (existence státního monopolu na alkohol, důvod: ochrana zdraví obyvatel).
- Skupina přátel si napřímo od španělského výrobce přes internet objednala větší množství vína, které bylo ale švédským celním úřadem zajištěno s tím, že toto jednání je v rozporu s pravidly o státním monopolu a omezením dovozu pro vlastní spotřebu. Dle celního úřadu se jednalo o nezákonný dovoz.
- ?? Švédské pravidlo, které zakazuje spotřebitelům nákup alkoholu z jiných členských států porušuje ustanovení o volném pohybu zboží??
- Argumentace ČS:
 - › k dovozu zboží stále dochází, spotřebitelé si ho pouze nemohou koupit přímo, ale přes státní monopol,
 - › toto omezení je nezbytné pro boj s alkoholismem.
- SD EU
 - › Jedná se o opatření typu kvóty.

- › Ochrana veřejného zdraví je výjimkou dle čl. 36 – ALE uplatňování výjimky v tomto případě však není proporcionální (=přiměřené). Ve státní prodejně si spotřebitelé mohou koupit alkohol v jakémkoliv množství, takže to nepřispívá ochraně zdraví. Ačkoliv opatření sleduje legitimní důvod, není schopno naplnit legitimní cíl.
- Balancuje zájem na ochraně vnitřního trhu a opatření na ochranu zdraví – zde má přednost volný pohyb zboží.
- Švédská pravidla jsou v rozporu s unijním právem a objednávky švédských spotřebitelů z jiných ČS jsou přijatelné.

40. VÝJIMKY ZE ZÁKAZU OMEZENÍ VOLNÉHO POHYBU ZBOŽÍ. ČL. 36 SFEU; MANDATORNÍ OPATŘENÍ VEŘEJNÉHO ZÁJMU. ZÁKLADNÍ JUDIKATURA: 72/83 CAMPUS OIL, 120/78 CASSIS DE DIJON; 174/82 SANDOZ; C-112/00 SCHMIDBERGER

- **Výjimky ze zákazu omezení volného pohybu zboží**

- předpisy, které přímo či nepřímo (fakticky) diskriminují dovozce či vývozce, jsou v rozporu s unijním právem
- stát má možnost zavést opatření z taxativně stanovených důvodů v čl. 36 SFEU
 - › veřejná mravnost
 - › veřejný pořádek
 - › veřejná bezpečnost o ochrana zdraví a života lidí a zvířat o ochrana rostlin
 - › ochrana národního kulturního pokladu, jenž má uměleckou, historickou nebo archeologickou hodnotu
 - › ochrana průmyslového a obchodního vlastnictví

- **výjimky plynoucí z čl. 36 SFEU**

- použití těchto výjimek nesmí sloužit k svévolné diskriminaci či k zastřenému omezování obchodu
- SD toto ustanovení vykládá restriktivně
- výjimky ze zákazu volného omezení zboží je možno připustit pouze v případech nezbytných, tedy s ohledem na dodržení principu proporcionality
- důkazní břemeno leží na členských státech
- výjimky zde stanovené představují uzavřenou kategorii

- **výjimky plynoucí z judikatury**

- **Pluralita tisku** (případ *Familiapress*)
- **Ochrana životního prostředí** (případ 302/86 *Komise v. Dánsko*)
- **Ochrana spotřebitele, ochrana veřejného zdraví** (případ 193/80 *Komise v. Itálie*) – označení „ocet“
- **Ochrana některých forem umění** (případ *Cinéthèque*)
- **Národní a regionální sociální/kulturní specifika** (případ *Torfaen – prodej v neděli a ve svátek*)
- **Bezpečnost silničního provozu** (C-110/05 *Komise v. Itálie*)
- **Lidská práva** – v této souvislosti je možno připomenout případ *Schmidberger*, kdy úřady povolená blokáda rakouské dálnice aktivisty vytvořila nediskriminační překážku volného pohybu zboží, byla však přípustná z důvodu výkonu svobody projevu a vzniklé omezení bylo proporcionální.
- Zatímco v případě diskriminačních omezení se jednoznačně použití pouze výjimky definované v primárním právu, v případě nerozdílně aplikovaných omezení, jež budou (i potenciálně) bránit volnému pohybu zboží, je situace složitější. Nejedná se totiž o záměrné omezení dovozu, nýbrž o pravidla přijatá k dosažení určitého veřejného zájmu, jež omezují stejně dovozce i vlastní výrobce. Negativní efekt spojený s nerovným (diskriminačním) zacházením není tak výrazný, a proto se nabízí úvaha, zda i jejich ospravedlnění na straně států by nemělo být širší.
- Po rozhodnutí v případě *Dassonville* se mělo za to, že veškerá opatření, jež brání volnému pohybu zboží, jsou zakázána a mohou být ospravedlněna pouze výjimkami v tehdejší čl. 36 SEHS (nyní čl. 36 SFEU). Ovšem tato otázka byla vyjasněna v případě *Cassis de Dijon*, na základě kterého členské státy mohou zachovat rozporné národní předpisy, které jsou odůvodněné **kategorickými (mandatorními) požadavky veřejného zájmu**, pokud nebudou svou povahou či důsledky diskriminační. Na rozdíl od výjimek upravených přímo primárním právem jsou

skutečně tyto výjimky odůvodněné kategorickými požadavky veřejného zájmu formulovány širěji než v čl. 36 SFEU.

- V případě Cassis de Dijon Soudní dvůr mezi kategorické požadavky veřejného zájmu zařadil účinnost daňového dohledu, ochranu zdraví, poctivost obchodního styku a ochranu spotřebitelů. V pozdějších případech připojil důvody další. (viz předchozí slide).
- **Společným rysem** použití obou výjimek pak bude zejména použití **zásady proporcionality**. Členský stát tak musí prokázat, že omezující opatření nepřekračuje nezbytnou míru k dosažení daného cíle.
 - **Hranice** nepřímé diskriminačních a nerozdílně aplikovaných opatření tak může být **nejasná** a v řadě případů bude v praxi dotčené ustanovení více dopadat na dovezené výrobky, které nebudou etablované ve státě dovozu, resp. může jim bránit či je omezovat v přístupu na trh.
 - **Vliv unijní harmonizace na použití výjimek** – výjimky mohou být členskými státy uplatněny pouze tehdy, jestliže neexistuje unijní harmonizace, tedy společná pravidla v dané oblasti.
 - **Absolutní překážku** použití čl. 36 SFEU tvoří pouze **úplná/vyčerpávající harmonizace**.
 - Pokud existuje pouze minimální/neúplná harmonizace, členským státům zůstává prostor pro zachování či zavedení přísnějších pravidel.
 - Jsou proto přípustná i řádně odůvodněná omezení založená na použití výjimek. V konkrétním případě je nutné rozlišit, zda dotčený předpis, popř. jeho konkrétní ustanovení představuje vyčerpávající či pouze minimální harmonizaci, popř. též vliv dalších předpisů na dotčenou otázku.
- **Cassis de Dijon**
 - Pravidla stanovená v rozhodnutí *Dassonville* potvrdil a dále rozvinul Soudní dvůr v případě *Cassis de Dijon*
 - Příklad se týkal německého předpisu, podle něhož měl být objem alkoholu v **likérech minimálně 25 %**. Francouzský likér Cassis de Dijon (likér z černého rybízu) měl **objem alkoholu nižší (mezi 15-20 %)**, a proto nebyl jeho dovoz a prodej v Německu přípustný. Přestože nebyl německý předpis diskriminační a uplatnil se jak vůči dovezenému, tak i domácím zboží, podle Soudního dvora vytvářel překážku volného pohybu zboží. **Soudní dvůr tak potvrdil širokou definici zakázaných omezení volného pohybu zboží vyslovenou v případě Dassonville**. Současně potvrdil, že státy mohou přijímat **rozumná opatření odůvodněná kategorickými (mandatorními) požadavky veřejného zájmu, jež omezí volný pohyb zboží. Mezi ně Soudní dvůr zařadil tyto požadavky:**
 - › účinnost daňového dohledu, ochrana zdraví, poctivost obchodního styku a ochrana spotřebitelů.
 - Německo odůvodňovalo určení minimálního objemu alkoholu ochranou spotřebitele a veřejného zdraví. Ačkoli se tyto důvody řadí do kategorických požadavků veřejného zájmu, Německo neprokázalo, že zákaz dovozu a prodeje likéru Cassis je **proporcionální a odůvodněný pro dosažení tohoto cíle**.
 - Soudní dvůr dále **rozvinul doktrínu vzájemného uznávání**. Podle této doktríny výrobky vyrobené v souladu s legislativou jednoho členského státu musí být vpuštěny do dalších členských států, jejichž národní regulace se neuplatní, ledaže stát dovozu unese důkazní břemeno a prokáže **veřejný zájem** na omezení dovozu. **Státy tak musí uznávat standardy na výrobky stanovené jinými státy**.
 - V praxi se vůči domácím výrobcům může uplatnit tzv. **obrácená diskriminace**. Právo EU se totiž týká pohybu zboží pouze tehdy, uplatní-li se přeshraniční prvek (dovoz, vývoz zboží) a zákaz přísnějších standardů se tak neuplatní vůči domácím výrobcům, kteří i nadále musí respektovat pravidla domovského státu. Toto „znevýhodnění“ vlastních výrobců může vést členské státy ke snížení vlastních standardů tak, aby zajistily domácím výrobcům konkurenceschopnost. Vysoké požadavky stanovené národní regulací mohou mít též vliv na rozhodování firem, ve kterém státě budou vyrábět a jakým pravidlům tak budou podléhat.
- **veřejná mravnost**
 - **Henn and Derby → obscénní zboží**
 - › dovoz pornografického materiálu z Nizozemí do Velké Británie; VB uplatnila výjimku v čl. 36
 - › SD dal Velké Británii za pravdu v tom, že je v pravomoci členského státu určovat svůj vlastní standard toho, co je v souladu s veřejnou mravností

- › zákaz dovozu byl absolutní, a proto se nejednalo o svévolnou překážku volného pohybu zboží
- **Conegate → nafukovací panny**
 - › SD změnil svůj přístup
 - › dovoz nafukovacích panen z Německa do Velké Británie → zadrženy na hranicích pro porušování veřejné mravnosti
 - › SD: narušení veřejné mravnosti není ve členském státě dostatečně velké, pokud se zde neuplatňují dostatečné postihy za výrobu či prodej obdobných předmětů (ve VB platilo pouze částečné omezení)
 - › tato omezení tedy nezakazovala domácí výrobu a nebyla dostatečná k tomu, aby VB uplatňovala absolutní zákaz dovozu těchto výrobků
 - › rozdílný závěr ve srovnání s Henn and Derby
- **veřejný pořádek**
 - výjimka málo využívaná
 - **C-112/00 Schmidberger → blokáda dálnice a ochrana lidských práv, resp. svobody projevu o veřejná bezpečnost**
 - **72/83 Campus Oil → irské rafinerie**
 - › irské zákony vyžadovaly, aby dovozci ropných produktů do Irska nakupovali část své spotřeby z Irské národní petrolejové společnosti, jejíž produkce byla nákladnější než běžná komerční, a proto nemohla cenově konkurovat
 - › Irsko svůj postup odůvodňovalo ochranou veřejného pořádku a bezpečnosti
 - › udržení vlastního zpracování ropy, což je zásadní pro bezpečnost a fungování státu
 - › SD: výjimky v čl. 36 nelze použít k dosažení ekonomických cílů, ALE přerušení dodávky ropy by mohlo dostatečně vážně narušit veřejnou bezpečnost státu a použitím čl. 36 nebyly Irskem sledovány ryze ekonomické důvody
 - › ve vztahu k produkci ropných produktů lze tuto výjimku oprávněně uplatnit
- **ochrana zdraví a života lidí a zvířat, ochrana rostlin**
 - 40/82 Komise v. Spojené království → vánoční krocan
 - › zákaz dovozu krůt ze všech členských států (kromě Dánska a Irska)
 - › argument VB: potřeba zabránit tomu, aby byla dovážena drůbež infikovaná chorobou Newcastle disease a hrozilo tak ohrožení lidského zdraví
 - › SD tuto argumentaci odmítl; velký nárůst dovozu drůbežního masa z Francie vedl k nátlaku ze strany domácích producentů na omezení tohoto dovozu obzvláště pro období před Vánoci
 - › francouzské úřady prováděly kontrolu na výskyt dotčené choroby v mase
 - › SD: britský zákaz byl motivován ekonomickými důvody spíše než požadavkem na ochranu lidského zdraví
 - **174/82 Sandoz → müsli tyčinky**
 - › Nizozemí zakázalo prodej müsli tyčinek s přidanými vitamíny
 - › důvod – není prokázáno, zda nadměrná konzumace vitaminů není zdraví škodlivá
 - › SD: pokud nejsou jednoznačné vědecké výsledky, mohou členské státy danou oblast regulovat a uplatnit výjimku (PŘEDBĚŽNÁ OPATRNOST)

41. OBČANSTVÍ EU JAKO UNIVERZÁLNÍ STATUS Z HLEDISKA VNITŘNÍHO TRHU. ZÁKLADNÍ JUDIKATURA: C-200/02 *ZHUA A CHEN*; C-135/08 *ROTTMANN*; C-34/09 *ZAMBRANO*, C-256/11 *DERECI*

- V rámci evropské integrace bylo od počátku cílem zajistit **volný pohyb ekonomicky činných osob** jakožto významného ekonomického faktoru v rámci vnitřního trhu – pohyb pracovníků či osob podnikajících v jiném členském státě.
- V rámci EU nejvíce osob realizuje krátkodobý pohyb v rámci turistiky, popř. studia, tedy bez jakéhokoli ekonomického statusu. Na začátku 90. let se členské státy rozhodly rozšířit volný pohyb a pobyt osob i **na ekonomicky neaktivní osoby** (studenti, rentiéři, důchodci, obecně státní příslušníci ČS).
- Posléze se liberalizace pohybu osob promítla i v **primárním právu**, konkrétně v Maastrichtské smlouvě, jež vytvořila **občanství EU**.
- Tento institut garantuje migrujícím občanům členských států řadu práv, například volný pohyb bez ohledu na jejich ekonomický status. Garance volného pohybu pro všechny osoby změnila pojetí

evropské integrace jako čistě ekonomické a zavedením evropského občanství bylo posíleno budování politické unie.

- Právní úprava:

- A) primární právo: čl. 9 SEU a v čl. 18-24 SFEU,
- B) sekundární právo: směrnice **2004/38** (účinnost 2006) - stanoví podmínky pro realizaci volného pohybu,
- C) k reflexi evropského občanství došlo i v Listině základních práv EU (Hlava V: občanská práva).

- Na formování evropského občanství se významně podílí **judikatura Soudního dvora EU – v případě Grzelczyk (C-184/99)** Soudní dvůr konstatoval, že občanství EU je **základním statutem státních příslušníků členských států.**

- V případu Baumbast pak Soudní dvůr jasně deklaroval, že občané EU mohou profitovat z práv spojených s evropským občanstvím bez ohledu na svůj ekonomický status (pracovníka či osoby samostatně výdělečně činné)

- **PERSONÁLNÍ DIMENZE OBČANSTVÍ EU:** Podle čl. 9 SEU a 20 SFEU je **občanem Unie každá osoba, která má státní příslušnost členského státu. Občanství Unie doplňuje občanství členského státu, nenahrazuje je.** Občanství EU vystupuje komplementárně k občanství členských států; je od něj **odvozeno.**

- **OBEČNĚ K OBČANSTVÍ ČS – udělování a pozbývání občanství je tradiční doménou ČS (jako projev jejich suverenity) – SD EU potvrdil, že je na vnitrostátním právu reflektujícím státoobčanské tradice určovat, kdo bude jeho občanem, a tedy i občanem EU a jaká práva z toho budou vyplývat.**

- **Rozhodnutí Zhu a Chen** – „*irské občanství a pravidlo ius soli*“

- Paní Chen, jež byla čínská státní příslušnice, pobývala se svým manželem – čínským obchodníkem – na území Velké Británie. Čekali své druhé dítě a vzhledem k politice jednoho dítěte v Číně se rozhodli dítě porodit v Belfastu v Severním Irsku (Velká Británie). Cílem bylo využít předpisy Irska, na základě kterých mohou za určitých podmínek všechny osoby narozené na území celého irského ostrova i mimo politické hranice Irska (tedy i v Severním Irsku) získat irské státní občanství (aplikace pravidla *ius soli*).
- Následně se matka s dcerou Catherine, narozenou v Irsku, vrátily do Velké Británie a uplatňovaly práva plynoucích z takto nabytého občanství EU. Paní Chen připustila, že nabytí státního občanství Irska bylo za účelem, aby její dcera nabyla státní příslušnost členského státu a aby dítě a následně i ona sama jako rodinný příslušník nabyla právo dlouhodobého pobytu ve Spojeném království.
- Nicméně podle Soudního dvora **účelovost jednání nebyla podstatná** a vymezení podmínek nabytí a pozbytí státní příslušnosti spadá v souladu s mezinárodním právem do pravomoci každého členského státu. V řízení nebyla zpochybněna legalita nabytí irské státní příslušnosti Catherine ani skutečnost, že k takovému nabytí došlo. **Členský stát není oprávněn omezovat účinky udělení státní příslušnosti jiného členského státu.** Catherine a její rodina za splnění podmínek sekundárního práva (dostatečné finanční prostředky, zdravotní pojištění) mohli profitovat z ustanovení o volném pobytu na území Velké Británie.

- **Případ Rottmann**

- rakouský státní občan se odstěhoval do Německa. Po několika letech požádal o německé občanství, které mu bylo uděleno; udělením německého občanství podle rakouských předpisů pozbyl občanství rakouské. Při podání žádosti o německé občanství zamlčel, že je proti němu v Rakousku vedeno trestní stíhání pro podvod
- Německé úřady zahájily řízení ohledně zrušení rozhodnutí o udělení občanství
- V případě odnětí německého občanství by však pan Rottmann nezískal automaticky rakouské státní občanství a mohl by se tak stát osobou bez státní příslušnosti. V důsledku toho by pozbyl i občanství Unie.
- Podle SD je legitimní, aby členský stát chránil jedinečný vztah solidarity a loajálnosti, který je základem státního občanství. Proto je oprávněné rozhodnutí o zrušení státního občanství, jež bylo získáno podvodně, a to i tehdy, pokud toto rozhodnutí povede ke ztrátě občanství EU. Leč vzhledem k významu statusu občana EU je třeba zohlednit důsledky zrušení státního občanství pro dotčenou osobu a její rodinné příslušníky pro práva spojená s občanstvím EU; obzvláště zda je tato ztráta odůvodněna vzhledem:
 - › k závažnosti protiprávního jednání dotyčného

- › k době, která uplynula mezi rozhodnutím o udělení státního občanství a rozhodnutím o zrušení aktu, jímž bylo státní občanství uděleno, jakož i
 - › k možnosti dotyčného získat zpět původní státní příslušnost a v tomto ohledu mu poskytnout dostatečnou lhůtu.
- Ve srovnání s předchozí judikaturou je možno označit rozhodnutí v případě Rottmann za zlomové. Z rozhodnutí plyne, že **právo EU, resp. SD může kontrolovat/zasahovat i do procesu vnitrostátního udělování/odnímání státního občanství – tedy do oblasti, která byla dosud chápána a v judikatuře pojímána jako výlučně domaine réservée členských států.**
- **Opakování:** ustanovení o občanství EU má přímý účinek => SD EU: znamená to, že na základě ustanovení unijního práva mohou vznikat práva a povinnosti subjektům (fyzickým a právnickým osobám) vnitrostátního práva ČR
 - **KRITÉRIA PŘÍMÉHO ÚČINKU – TZV. VAN GEND EN LOOS TEST**
- **OBČANSTVÍ EU JAKO UNIVERZÁLNÍ STATUS**
 - Občanství EU ambici se stát univerzálním statutem státních příslušníků členských států i ve vztahu k domovskému státu bez existence přímého přeshraničního prvku. Tento široký výklad ustanovení o občanství EU.
- **Případ Zambrano**
 - týká se práva pobytu v členském státě osob ze třetí země (Kolumbie), kteří zde vyživují své děti – občany EU – a to ve státě, jehož jsou děti občany (Belgie). Soudní dvůr dovodil **právo pobytu** těchto osob a právo na vydání pracovního povolení na základě občanství EU i v situaci, **kdy děti – občané EU – nerealizovaly svoje právo pohybu v EU** s tím, že by jinak uvedené děti byly připraveny **o možnost (v budoucnu) skutečně využívat podstatné části práv spojených se statutem občana Unie a byly by donuceny opustit území EU, aby doprovázely své rodiče.**
- **Případ Dereci**
 - spor se týkal státních příslušníků členských států (5 rodin), kteří chtějí žít se svým rodinnými příslušníky, kteří jsou rakouskými občany žijícími v Rakousku. Tito rakouští občané nikdy nevyužili svého práva volného pohybu a nejsou odkázáni na výživu.
 - SD v případě Dereci považoval za přípustné odeprít právo pobytu občanovi třetí země, jestliže cílem tohoto státního příslušníka je žít se svým rodinným příslušníkem, který je občanem Unie a pobývá v tomto členském státě, jehož má státní příslušnost, a který nikdy nevyužil svého práva volného pohybu. **Tomu tak bude za předpokladu, že takové odeprění neznamená pro dotčeného občana Unie zbavení možnosti skutečně využívat podstatné části práv plynoucích z postavení občana Unie. Tuto skutečnost musí ověřit národní soud.**
 - Hlavním problémem případu byl rozsah, v jakém se případ Zambrano vztahoval situaci v případě Dereci.
 - Podstatné – článek 3 směrnice (oprávněné osoby)
 - SD EU: „Právo EU, a zejména jeho ustanovení o občanství Unie, musí být vykládáno v tom smyslu, že nebrání tomu, aby členský stát odmítl povolit pobyt státního příslušníka třetí země na jeho území, pokud si to tento státní příslušník přeje pobývat u svého rodinného příslušníka, který je občanem Unie a má bydliště v členském státě, jehož je státním příslušníkem, který nikdy nevyužil svého práva na volný pohyb, pokud toto odmítnutí nevede pro dotyčného občana Unie, k popření skutečného požívání podstaty práv přiznaných na základě jeho postavení občana Unie, což je třeba ověřit předkládajícím soudem.
 - › => Změna přístupu? Nově restriktivnější výklad?
 - › Uplatnění testu „skutečného požitku“ zavedeného v případě Zambrano – rozhodnutí SD dvora zdůrazňuje výjimečnou povahu situací, ve kterých budou občané EU zbaveni skutečného užívání podstaty svých práv, a to odmítnutím povolení k pobytu jejich rodinnému příslušníkovi třetí země. SD tak nabízí omezené vysvětlení rozsahu působnosti testu, přičemž uvádí, že žádoucí pobyt spolu s rodinným příslušníkem není dostatečný k prokázání toho, že občan EU bude nucen opustit území Unie v případě, že právo pobytu není rodinnému příslušníkovi občana EU uděleno.
 - » **Toto prohlášení významně zužuje potenciální rozsah účinků rozhodnutí ve věci Zambrano a ponechává vnitrostátním soudům široký prostor pro uvážení, respektive důsledné individuální posouzení každého případu.**
 - » Skutkové vymezení situace žalobců:

- » 1. Pan Dereci – turecký státní příslušník, který nelegálně vstoupil do Rakouska a oženil se s rakouskou občankou. On a jeho manželka měli tři děti, z nichž všechny jsou rakouskými občany a nezletilými. Pan Dereci v současné době žije se svou rodinou v Rakousku.
- » 2. Pan Maduiké – nigerijský státní příslušník, který nelegálně vstoupil do Rakouska a oženil se s rakouskou státní příslušnicí. On a jeho manželka bydlí společně v Rakousku.
- » 3. Paní Heiml – srílanská státní příslušnice, která se provdala za rakouského státního příslušníka. Poté vstoupila do Rakouska jako běžná migrantka a nadále pobývá v Rakousku se svým manželem, přestože její povolení k pobytu již vypršelo.
- » 4. Pan Kokollari vstoupil do Rakouska legálně ve věku 2 let se svými rodiči, kteří byli tehdy jugoslávskými občany. Nyní má 29 let a žije v Rakousku a tvrdí, že je vyživován jeho matkou, která nabyla rakouskou státní příslušnost.
- » 5. Paní Stevic – srbská státní příslušnice, která žije v Srbsku se svým manželem a třemi dospělými dětmi. Usiluje o sloučení rodiny se svým otcem, naturalizovaným rakouským občanem s bydlištěm v Rakousku, od kterého dostává měsíční finanční podporu. → Všem byla žádost o povolení k pobytu v Rakousku zamítnuta s tím, že nelze aplikovat čl. 2 směrnice, protože občan EU nerealizuje své právo volného pohybu, někteří byli/měli být vyhoštěni.

42. VOLNÝ POHYB OSOB: PRÁVO VOLNÉHO POHYBU A POBYTU. POJEM RODINNÝ PŘÍSLUŠNÍK. SMĚRNICE 2004/38. ZÁKLADNÍ JUDIKATURA – 59/85 REED; C-127/08 METOCK; C-310/08 IBRAHIM

- **Volný pohyb osob**

- v rámci integrace ES/EU bylo od počátku cílem zajistit volný pohyb ekonomicky činných osob
- ustanovení o volném pohybu osob zahrnují
 - › zákaz omezení pohybu ve smyslu přemístění se do jiného členského státu
 - › zákaz diskriminace v rámci jejich působení na území hostitelské země
- počátek 90. let → volný pohyb a pobyt se začal rozšiřovat i na ekonomicky neaktivní osoby → studenti, rentiéři (důchodci), další osoby bez ekonomického statusu → promítlo se ve Smlouvě o EU → vytvořen institut občanství EU → volný pohyb pro všechny občany EU a jejich rodinné příslušníky
- ustanovení týkající se volného pohybu lze strukturovat následovně
 - › volný pohyb občanů EU
 - › volný pohyb pracovníků/osob hledajících práci
 - › volný pohyb fyzických/právnických osob při realizaci svobody usazování
 - › volný pohyb fyzických/právnických osob při realizaci volného pohybu služeb
- s uvedenými kategoriemi jsou beneficiáři volného pohybu také rodinní příslušníci osob/občanů EU
 - › týká se i osob ze třetích zemí, jež jsou rodinnými příslušníky občanů EU
 - › ve vztahu k osobám ze třetích zemí bez vazby na osobu s občanstvím EU se toto uvolnění nerealizovalo
- jedna ze čtyř základních svobod jednotného vnitřního trhu EU
- na rozdíl od volného pohybu pracovníků a svobody usazování, které jsou vázány na ekonomický prvek, je volný pohyb osob vázán také na prvek občanský
- **obsah volného pohybu osob**
 - › zákaz diskriminace občanů (příslušníků) členských států EU podle příslušnosti k jakémukoliv členskému státu EU
 - › svoboda pohybovat se volně a pobývat na území členských států (s výhradou omezení a podmínek stanovených ve Smlouvě ES)
 - › práva volit a být volen ve státě, kde občan EU pobývá a jehož není státním příslušníkem
 - › práva evropských občanů na diplomatickou ochranu
 - › petiční právo k Evropskému parlamentu a právo obracet se na ombudsmana (Evropský ombudsman)
- právo osobní, které je adresováno vždy konkrétní osobě

- náležitostí vzniku práva je občanství členského státu, které automaticky zakládá vznik občanství Unie (nikoliv pouhý ekonomický vztah)
- **omezení volného pohybu**
 - › odepření vydání povolení k pobytu ze strany hostitelského státu (tedy jiného než domovského státu osoby)
 - › možné zejména z důvodů výhrady veřejného pořádku a bezpečnosti a výhrady veřejného zdraví
 - » při posuzování omezení je rozhodující výlučně osobní jednání dotčených jednotlivců
 - » posuzování zájmu veřejného pořádku či veřejné bezpečnosti → členské státy se mají zaměřovat na osobní situaci osoby, která je pod ochranou práva Společenství, a nikoliv na pouhé paušální hodnocení
 - » osoba, která hodlá přesídlit na území jiného členského státu, se nesmí stát přítěží jeho sociálního systému
- Římská smlouva → uvolnění se týkalo pouze ekonomicky činných osob → zaměstnanců a osob samostatně výdělečně činných osob
- okruh se postupně rozšiřoval
 - › Jednotný evropský akt otevřel tuto svobodu také **pro studenty, důchodce a osoby žijící z nezávislých příjmů**
 - › Maastrichtská smlouva zavedla občanství Unie → každý občan Unie má právo svobodně se pohybovat a pobývat na území členských států
 - › prvním příkazem bylo **odstranit diskriminaci pracovníků na základě jejich státní příslušnosti** → při přijímání do práce, při odměňování, přerazování, úpravě pracovních podmínek atd.
 - › **Amsterodamská smlouva** rozšířila zákaz diskriminace z důvodů pohlaví, rasového nebo etnického původu, víry nebo světového názoru, invalidity nebo sexuální orientace
- **omezení byla možná pouze ve dvou případech**
 - › v případě porušení veřejného pořádku, veřejné bezpečnosti a veřejného zdraví
 - › v případě zaměstnání ve veřejných službách
- **shrnutí** → každý občan (a jeho rodina) má právo se přesunout do jiné členské země s cílem tam pracovat a usadit se v ní za stejných podmínek jako občané této země
- zásady uplatňované u volného pohybu pracovníků se vztahují také na právo vstupu a pobytu živnostníků, obchodníků, řemeslníků, podnikatelů a příslušníků svobodných povolání
- svoboda volného pohybu pracovníků se propojuje se svobodou volného poskytování služeb
- **Rodinní příslušníci občana EU**
 - Spolu s občanem EU mají právo volného pohybu a pobytu rodinní příslušníci občana, který využil svého práva pobývat v jiném ČS EU.
 - Rodinní příslušníci jsou vymezeni ve směrnici 2004/38; těmi se podle čl. 2 rozumí:
 - › a) manžel nebo manželka;
 - › b) partner, se kterým občan Unie uzavřel registrované partnerství na základě právních předpisů členského státu, zachází-li právní řád hostitelského členského státu s registrovaným partnerstvím jako s manželstvím, v souladu s podmínkami stanovenými souvisejícími právními předpisy hostitelského členského státu;
 - › c) potomci v přímé linii, kteří jsou mladší 21 let nebo jsou vyživovanými osobami, a takoví potomci manžela či manželky nebo partnera či partnerky stanovení v písmenu b)
 - › d) předci v přímé linii, kteří jsou vyživovanými osobami, a takoví předci manžela či manželky nebo partnera či partnerky stanovení v písmenu b).
 - Kromě toho směrnice se zabývá postavením dalších osob nějakým způsobem závislých na občanovi EU. Tak hostitelský členský stát má povinnost usnadnit (tedy nemají garantováno právo vstupu a pobytu) v souladu se svými vnitrostátními předpisy vstup a pobyt:
 - › 1. všech ostatních rodinných příslušníků bez ohledu na jejich státní příslušnost, kteří jsou v zemi, z níž pocházejí, osobami vyživovanými občanem Unie,
 - › 2. partnera, se kterým má občan Unie řádně doložený trvalý vztah
 - **Hostitelský členský stát však musí posoudit osobní poměry těchto osob a řádně zdůvodnit každé odepření vstupu či pobytu.**
- **PŘÁVNÍ ÚPRAVA: Směrnice 2004/38 - tři kategorie práva pobytu**

- **1) pobyt do tří měsíců (platný OP nebo pas),**
- **2) pobyt nad tři měsíce do pěti let, kdy je podstatný status občana EU, který realizuje právo pobytu:**
 - › „pouze“ jako občan EU (student, OSVČ, důchodce, pracovník, osoba hledající práci), pak musí prokázat, že má pro sebe (popř. pro své rodinné příslušníky) dostatečné finanční prostředky a zdravotní pojištění,
- **3) právo trvalého pobytu** – toto právo získávají občané Unie a jejich rodinní příslušníci, kteří v dotčeném členském státě nepřetržitě legálně pobývají po dobu pěti let.
- **Případ Ibrahim**
 - Pan Yusuf – dánský občan – se přistěhoval jako pracovník do Velké Británie, kde zpočátku pracoval, posléze byl nezaměstnaný. Poté odjel a následně se zpět do Velké Británie vrátil bez práva pobytu.
 - Spolu s ním zde pobývala jeho manželka, jež byla somálské státní příslušnosti, a jejich děti dánské státní příslušnosti. Tyto děti zde navštěvovaly veřejné školy. Poté, co se manželé od sebe odloučili, žila s dětmi paní Ibrahim. Nebyla hospodářsky soběstačná, nepracovala a byla zcela závislá na dávkách sociální pomoci k úhradě běžných potřeb a nákladů na bydlení. Neměla ani komplexní zdravotní pojištění
 - Požádala o příspěvek na bydlení pro sebe a své děti – žádost však byla zamítnuta z toho důvodu, že ani ona ani její manžel neměli i ve Spojeném království právo pobytu vyplývající z práva Unie. Soudní dvůr ovšem dovodil, že děti i jejich rodiče mají právo pobytu, aniž musí dokládat, že mají dostatečné prostředky a komplexní zdravotní pojištění. Měli nejen právo pobytu, nýbrž mohli tak žádat o sociální dávky, jako byl zmíněný příspěvek k bydlení
- **Případ Reed**
 - osoby nesezdané – anglická státní příslušnice neúspěšně žádala o povolení k pobytu na základě zmíněného nařízení spolu se svým holandským partnerem. Dle Směrnice 2004/38, kdy tyto osoby nebyly zahrnuty do vymezení rodinných příslušníků; nemají tak nárok na povolení k pobytu, pouze na to, aby jim získání tohoto práva bylo pokud možno usnadněno.
- **Případ Metock**
 - pan Metock, kamerunský státní příslušník přijel do Irska a požádal o politický azyl. Tato žádost byla zamítnuta, nicméně pan Metock se mezitím oženil s britskou státní občankou, narozenou v Kamerunu, která žila a pracovala v Irsku. Manželé se znali již z dřívějších a měli spolu dvě děti. S ohledem na to, že pan Metock neměl před realizací práva rodinného příslušníka legální pobyt v EU, bylo mu v souladu národními předpisy implementujícími směrnici 2004/38 a s předchozím výkladem směrnice právo pobytu zamítnuto. Podle Soudního dvora však vymezení rodinných příslušníků, které je uvedeno ve směrnici, **nerozlišuje podle toho, zda již legálně pobývali v jiném členském státě, či nikoli a na rozdíl od své dřívější judikatury právo pobytu dovodil.**

43. VOLNÝ POHYB OSOB: SOCIÁLNÍ A DAŇOVÉ VÝHODY. ZÁKLADNÍ JUDIKATURA: C-272/93 *SCHUMACKER*; C-184/99 *GRZELCZYK*; C-138/02 *COLLINS*; C-287/05 *HENDRIX*

- **Volný pohyb pracovníků**
 - Zahrnuje odstranění jakékoli diskriminace mezi pracovníky členských států na základě státní příslušnosti, pokud jde o zaměstnání, odměnu za práci a jiné pracovní podmínky
 - **zahrnuje právo**
 - › ucházet se o skutečně nabízená pracovní místa (přístup k zaměstnání)
 - › pohybovat se za tím účelem volně na území členských států (právo pohybu)
 - › pobývat v některém z členských států za účelem výkonu zaměstnání v souladu s právními a správními předpisy, jež upravují zaměstnávání vlastních státních příslušníků (právo pobytu)
 - › zůstat na území členského státu po skončení zaměstnání
 - **cíl unijní úpravy**
 - › odstranit překážky volnému pohybu, jež státy mohou legislativou či administrativní praxí vytvářet a zajistit tak, aby pracovník z jednoho členského státu, najít si zde práci a nerušeně ji vykonávat
 - › mít zajištěna stejná práva spojená s výkonem této činnosti jako vlastní státní příslušníci hostitelského členského státu

- › právo zůstat ve státě po skončení činnosti
- › pracovníku musí být zajištěn nárok na sociální či jiné dávky, na které vzniká nárok po určité době výkonu práce
- › nesmí o tyto nároky přijít z toho důvodu, že nepracoval pouze v jednom (domovském) státě, ale pracoval v průběhu života ve vícero členských státech

- Nařízení 492/2011

- platí, že o s občanem jiného členského státu nesmí být zacházeno jinak než s tuzemskými pracovníky, jde-li o podmínky zaměstnávání a pracovní (zejm. odměňování, skončení pracovního poměru apod.)
- pracovníci z jiných členských států požívají stejné sociální a daňové výhody jako tuzemští pracovníci
- pracovníci mají za stejných podmínek nárok na vzdělávání na odborných školách a ve střediscích pro rekvalifikaci
- vyloučena diskriminace, pokud jde o existenci či případně výši školného
- studenti mohou mít nárok na sociální pomoc spojenou se studiem
- rozporná ustanovení v individuální či kolektivní smlouvě jsou od počátku neplatná
- pracovníci mají právo na rovné zacházení v oblasti členství v odborových organizacích a při výkonu práv spojených s odborovou činností
- pracovníci mají právo na stejné výhody jako tuzemští pracovníci v oblasti bydlení, včetně vlastnictví bydlení o právo dětí migrujícího pracovníka na přístup k obecnému, učňovského a odbornému vzdělání za stejných podmínek jako státní příslušníci tohoto státu, mají-li bydliště na jeho území

- Sociální výhody

- všechny výhody, které ať jsou spojen, či nikoli s pracovní smlouvou, jsou obecně přiznáván tuzemským pracovníkům, zejména z důvodu jejich objektivního postavení pracovníků nebo pouze z důvodu jejich obvyklého bydliště na území daného státu, a jejich rozšíření na pracovníky, kteří jsou státními příslušníky jiných členských států, se proto jeví jako usnadnění jejich pohybu uvnitř Společenství
- **finanční benefity → nejen, jsou-li spojeny s výkonem zaměstnání, ale i v souvislosti s pobytem na území členského státu**
 - › 32/75 Cristini → SD mezi tyto benefity zahrnul i slevovou kartu na železnici, určenou pro velké rodiny
 - › 65/81 Reina → SD zahrnul i nárok pro pracovníka z jiného státu na bezúročnou půjčku poskytovanou při narození dítěte
 - › C-237/94 O'Flynn → nárok na pohřebné (sociální benefit i v případě pohřbu mimo území hostitelského státu)
 - › C-287/05 Hendrix → SD překonal požadavek vázanosti vyplácení sociálních dávek na území státu, který dávku poskytuje (teritorialita vyplácení dávek) → přiznán nárok na nizozemské dávky pro mladé, zdravotně postižené osoby i v případě, že dotčená osoba začala pracovat v jiném členském státě a měla tak postavení příhraničního pracovníka
 - › C-269/07 Komise v. Německo → německé předpisy, které odmítaly přiznat příhraničním pracovníkům a jejich manželům bonus důchodového spoření → nepřipustné
 - › **benefity určené osobám, které s pracovníkem pobývají**
 - příspěvky pro rodinné příslušníky jsou přímým nebo alespoň nepřímým benefitem pro pracovníka, který pobývá v jiném členském státě, a mohou tak podpořit jeho mobilitu v rámci EU
 - 63/76 Inzirillo → SD mezi sociální benefity pracovníka zahrnul i příspěvek pro jeho invalidního syna, který měl status rodinného příslušníka a spolu s pracovníkem pobýval v hostitelském státě
 - 137/84 Mutsch → SD mezi sociální výhody zahrnul i právo na vedení soudního řízení v Belgii v němčině, kdy toto právo bylo národními předpisy přiznáno belgickým příslušníkům v dotčeném regionu Belgie

- Práva studentů na sociální dávky

• Případ Grzelczyk

- › francouzský státní občan, který studoval tělesnou výchovu v Belgii. V průběhu prvních třech let si na studium přivydělával různými zaměstnáními, nicméně ve čtvrtém roce se

musel soustředit na psaní závěrečné práce a absolvování povinné stáže. Proto požádal o **vyplacení dávky životního minima**. To mu nebylo přiznáno z toho důvodu, že neměl status pracovníka, nýbrž studenta. Belgický student ve stejné situaci jako pan Grzelczyk by ovšem splňoval podmínky nutné pro získání dotčené dávky. Státní příslušnost tak byla jedinou překážkou k přiznání nároku. **Diskriminace z důvodu státní příslušnosti je ve zřizovacích smlouvách zakázána**; na danou věc se dle SD vztahují ustanovení o občanství EU, kdy „**status občana Unie je totiž určen k tomu, být základním statutem státních příslušníků členských států umožňujícím těm z nich, kteří se nacházejí ve stejné situaci, požívat, bez ohledu na jejich státní příslušnosti a s výhradou výjimek výslovně stanovených v tomto ohledu, stejného právního zacházení**“. V případě Grzelczyk tak Soudní dvůr přiznal – s ohledem na zákaz diskriminace občanů EU/občanů jiných členských států vůči vlastním státním příslušníkům – **zachování práva pobytu i v případě, kdy je dotčená osoba nucena požádat o sociální dávku**. Právo pobytu bylo založeno přímo na ustanoveních o občanství EU, čímž SD v případě Grzelczyk revidoval svoji dosavadní judikaturu (Brown – kde judikoval, že pomoc přiznávaná studentům na obživu a na vzdělání v zásadě nespadá do působnosti Smlouvy), a to se zřetelem na změny přinesené SEU ve vztahu k ustanovením Smlouvy vztahujícím se ke vzdělávání a dále s ohledem na zavedení občanství EU. **Studenti tak mají nárok na dané dávky i přes výslovné znění směrnice**, podle jejíhož čl. 24(2) hostitelský stát není povinen přiznat před nabytím práva trvalého pobytu vyživovací podporu při studiu, včetně odborné přípravy, již se rozumí stipendia nebo půjčky na studium (s výjimkou ekonomicky činných osob). ČS oprávněně může udělovat takovou podporu pouze studentům, kteří prokázali určitý stupeň integrace do společnosti tohoto státu. Nejedná se o integraci na trhu práce v dotčeném státě; může se ovšem jednat o případy, kdy žadatel o podporu po určitou dobu v hostitelském členském státě pobýval.

- **Sociální výhody**

- **Případ Hendrix**: SD posunul rozsah nároků ještě dále a **překonal požadavek vázanosti vyplacení sociálních dávek na území státu, jenž dávku poskytuje**, a přiznal nárok na nizozemské dávky pro mladé zdravotně postižené osoby i v případě, že dotčená osoba začala pracovat v jiném členském státě (Belgie) a měla tak postavení příhraničního pracovníka. ČS takové omezení může zachovat pouze tehdy, jestliže je objektivně zdůvodnit. Přestože SD vykládá pojem sociálních výhod široce, přece jen stanovil i limity. Dle SD poskytovaná dávka byla **úzce spjata se sociálně-hospodářskou situací dotčeného ČS** a podmínka bydliště tedy byla objektivně odůvodněná. Ovšem bylo na národním soudu zhodnotit proporcionalitu dotčeného předpisu s ohledem na okolnosti případu, zejména s ohledem na skutečnost, že dotčený pracovník si zachoval veškeré své hospodářské a sociální vazby v členském státě původu. Příkladem úspěšně tvrzeného objektivního zdůvodnění je případ **Geven**, týkající se požadavku bydliště či většího rozsahu pracovní činnosti jako podmínky existence dostatečně úzkého vztahu ke společnosti hostitelského státu

- **Daňové výhody**

- **C-279/93 Schumacker**
 - › žil trvale se svou rodinou v Belgii, ale byl zaměstnaný v Německu, kde odváděl daně z příjmu → podle německých předpisů se na něj nevztahovaly některé daňové výhody (běžně používané ve vztahu k ženatým pracovníkům v Německu) → neúspěšně požádal o vyplacení rozdílu v odvedených daních
 - › SD: i když je otázka daní v kompetenci členských států, nemohou státy předpisy, které zavedou diskriminaci v rozporu s ustanoveními o volném pohybu osob
 - nepřímá diskriminace → nutno objektivně zdůvodnit
 - při výpočtu daně v Německu měly být vzaty v potaz osobní a rodinné poměry → poměry při výpočtu nemohly být vzaty v potaz v Belgii, jelikož zde nebyl žádný příjem → německé předpisy v rozporu s volným pohybem pracovníků

- **C-138/02 Collins** (podpora při hledání práce)

- Ir přijel do VB hledat práci a žádal podporu pro hledající = nepřiznání je diskriminační a pouto je zájem účastnit se na trhu práce
- stát může požadovat prokázání existence pouta uchazeče o zaměstnání k trhu práce v tomto státě

- **Požadavky na znalost jazyka**
 - Přístup k zaměstnání mohou omezit požadavky na jazykové znalosti, jestliže to odpovídá povaze pracovního místa.
- **Zákaz nerozdílně aplikovaných omezení**
 - Nerozdílně aplikovaná omezení volného pohybu pracovníků se uplatní bez ohledu na státní příslušnost, nicméně přesto budou bránit přístupu na pracovní trh v jiném ČS.
- **Uznávání diplomů a kvalifikací**
 - národní požadavky na vzdělání, praxi, kvalifikaci, členství v profesní organizaci apod. v zásadě legitimní; nesmí však představovat překážku volného pohybu
 - jedním z cílů EU je odstranění překážek volného pohybu osob mezi členskými státy → důležitým prostředkem je uznávání kvalifikace získané v jiném členském státě hostitelským členským státem
 - druhy uznávání
 - › akademické → vysoké školy při přijímání studentů
 - › profesní → při přijímání do zaměstnání –
- **C-340/89 Vlassopoulou**
 - řecká právnička, „základní“ vzdělání a praxe v Řecku
 - doktorát a 5 let praxe v Německu
 - odmítnut výkon advokacie (Rechtsanwalterin) v Německu pro nedostatek vzdělání a praxe
 - čl. 59 SFEU musí být vykládán tak, že vyžaduje, aby národní orgány členského státu, u kterých je podána žádost o výkon o funkce advokáta osobou z jiného členského státu, která již může takovou činnost vykonávat ve svém státě a je aktivní jako právní poradce v hostitelském státě, vyhodnotily, do jaké míry vědomosti a kvalifikace dosvědčená diplomem získaným ve státě původu odpovídají požadavkům hostitelského státu pokud odpovídají jen částečně, příslušné národní orgány mohou požadovat, aby dotčená osoba prokázala, že získala požadované vědomosti a kvalifikaci
- **Směrnice 2005/36/ES o uznávání odborných kvalifikací**
 - pro zaměstnance i osoby samostatně výdělečně činné
 - systém 5 úrovní kvalifikací
 - › kvalifikace vyžadována v domovském i hostitelském státě → kombinace úrovně kvalifikace a praxe
 - › aktivity bez požadavku na kvalifikaci (příloha IV, např. restaurační a hotelové služby) → jen doba praxe
 - › zdravotnictví a architektura → kombinace kvalifikace a praxe
 - stupně kvalifikace → státy si je musí navzájem uznávat → pokud je pouze jednostupňový rozdíl (př. mám bakaláře a chtějí magistra), lze dohnat praxí; pokud mám vyučení a chtějí magistra → velký rozdíl, to už praxí dohnat nelze
 - nezbytné jazykové znalosti
 - možnost užívání akademických titulů
 - konsolidační směrnice
 - zachovává systém uznávání vytvořený obecnými směrnici
 - › komparace vzdělání a kvalifikace
 - › v případě rozdílů ve vzdělání
 - » odborná praxe
 - » doba adaptace/zkouška způsobilosti
 - zahrnuje v sobě směrnice obecného systému i sektorové směrnice
 - instrumenty (nové i převzaté)
 - › možnost hostitelského státu uznat pouze část kvalifikace a nechat žadatele vykonávat pouze tuto část povolání
 - › nová ustanovení ohledně poskytování služeb
 - › více oblastí automatického uznávání kvalifikace o rovnocenné kvalifikace, uznávání odborné praxe
 - › posílení flexibility v procesu novelizace směrnice

- › zavedena síť kontaktních míst a funkce národního koordinátora → spolupráce mezi hostitelským a domovským státem → zajištění lepší informovanosti občanů
 - › zřízení Výbor pro uznávání odborných kvalifikací
 - › stanoví 5 úrovní kvalifikace
 - › možnost uložení vyrovnávacích (kompenzačních) opatření
 - » žadatele v rámci EU → adaptační období, rozdílová zkouška
 - » žadatelé ze třetích zemí → aprobační zkouška
 - › možnost upustit od vyrovnávacích opatření na základě společných platforem – soubor kritérií vyrovnávající podstatné rozdíly u konkrétního povolání
- **okruh žadatelů**
 - občan EU a jeho rodinný příslušník
 - osoba s trvalým pobytem na území členského státu a její rodinný příslušník
 - dlouhodobě pobývajícím rezident z 3. státu
 - osoba ze třetího státu s dlouhodobým pobytem za účelem vědeckého výzkumu
 - azylanti
 - zaměstnanci v rámci volného pohybu služeb
- **účinky uznání**
 - uznání odborné kvalifikace hostitelským členským státem umožňuje, aby oprávněná osoba měla v tomto členském státě přístup ke stejnému povolání, pro které získala kvalifikaci v domovském členském státě a vykonávala je za stejných podmínek jako státní příslušníci hostitelského státu
- **C-575/11 Nasiopoulos**
 - Řek, řecké gymnázium, německý 2,5letý kurz pro maséry-hydroterapeuty
 - žádá o možnost působit v Řecku jako kinezioterapeut (vyšší liga)
 - žádost zamítnuta, pro kinezioterapeuta se vyžaduje vyšší vzdělání
 - pokud se jedná o činnosti srovnatelné, směrnice se na ně vztahuje
 - pokud jsou činnosti značně rozdílné a stát by měl umožnit dělat alespoň omezené činnosti, na které člověk má kvalifikaci
 - plošný zákaz bez dalšího je špatně
- **Případ Groener**
 - nizozemská státní příslušnice pracovala v Irsku na částečný úvazek jako učitelka umění. Při přechodu na plný úvazek na dobu neurčitou musela složit jazykové zkoušky z irštiny – to se jí nepovedlo. Výuka ovšem v irštině neprobíhala. Namítala omezení přístupu k zaměstnání v rozporu s unijním právem. SD přihlédl k tomu, že podle irské ústavy je irština prvním úředním jazykem v Irsku; angličtina je až na druhém místě. Dlouholetou součástí vládní politiky je nejen udržovat, ale i rozvíjet používání irštiny jako prostředek vyjádření národní identity a kultury. Tento cíl je slučitelný s unijním právem, je-li úroveň požadované znalosti proporcionální k cíli, resp. povaze zastávaného místa – to pozice učitele splňuje. Jsou-li připuštěny výjimky a nejsou-li jiní vhodní kandidáti (v případě Groener však další kvalifikovaní kandidáti byli), musí tato výjimka být příslušníkovi jiného státu udělena.
- **Případ Angonese**
 - zákaz nepřímé diskriminace pracovníků se uplatnil na vztah jednotlivce a soukromé banky. Podmínkou pro zaměstnání v severoitalské bance bylo předložení certifikátu o bilingvistu (němčina, italština), který udělovaly místní úřady v Bolzanu na základě zkoušek prováděných v provincii. Pan Angonese byl Ital, jehož rodným jazykem byla němčina; oba jazyky tedy perfektně ovládal. Nebylo sporu, že vzhledem k charakteru místa a lokaci banky v příhraničním severoitalském regionu povaha místa dvojjazyčnost vyžaduje. Ovšem podle Soudního dvora požadavek na prokázání jazykových znalostí pouze certifikátem vydaným v místě byl nepřímou diskriminační a v rozporu s unijním právem.

45. VOLNÝ POHYB PRACOVNÍKŮ. NAŘÍZENÍ 492/11. ZÁKLADNÍ JUDIKATURA: 53/81 *LEVIN*; C-22 A 23/08 A *VATSOURAS A KOUPATANTZE*; C-456/02 *TROJANI*; C-213/05 *GEVEN*.

- Hlavním důvodem pro zavedení volného pohybu pracovníků je umožnit státním příslušníkům jednotlivých ČS využít nabídek práce na trhu ostatních ČS v případě nedostatku pracovních příležitostí v domovském státě. Volný pohyb pracovníků pomáhá odstranit deficit pracovních sil ve státu hostitelském.

V praxi se může jednat jak o specialisty (např. lékaře, zdravotní sestry) či naopak o pracovní místa, která jsou méně atraktivní s malým zájmem vlastních občanů.

- Od přijetí Maastrichtské smlouvy (1993) je právo k pobytu pro občana EU v jiném ČS spojeno již se samotným statutem občana EU, tedy není podmíněno ekonomickou aktivitou
- Nedílnou součástí práva volného pohybu a pobytu je požadavek, aby spolu s pracovníkem v hostitelské zemi mohli pobývat i jeho rodinní příslušníci a další závislé osoby, jinak by v mnohých případech pracovník právo volného pohybu nerealizoval

- **PRÁVNÍ ÚPRAVA:**

- Volný pohyb pracovníků je garantován v primárním právu, konkrétně v čl. 45 SFEU – přímo účinný a jednotlivci se ho mohou dovolat před národními soudy,
- Odst. 1: je zajištěn volný pohyb pracovníků v Unii.
- Odst. 2: zákaz diskriminace na základě jejich státní příslušnosti, pokud jde o zaměstnávání, odměnu za práci a jiné pracovní podmínky.
- Odst. 3: volný pohyb pracovníků zahrnuje právo: o ucházet se o skutečně nabízená pracovní místa (tedy přístup k zaměstnání); o pohybovat se za tím účelem volně na území členských států (tedy právo pohybu); o pobývat v některém z členských států za účelem výkonu zaměstnání v souladu s právními a správními předpisy, jež upravují zaměstnávání vlastních státních příslušníků (tedy právo pobytu);
 - › zůstat na území členského státu po skončení zaměstnání.
- Odst. 4: přípustná omezení volného pohybu pracovníků – „Tento článek se nepoužije pro zaměstnání ve veřejné správě.“

- **PRÁVNÍ ÚPRAVA – SEKUNDÁRNÍ PRÁVO:**

- K realizaci volného pohybu osob bylo postupně přijato historicky několik předpisů sekundárního práva, jež však byly nahrazeny směrnicí 2004/38 o právu občanů Unie a jejich rodinných příslušníků svobodně se pohybovat a pobývat na území členských států, kam bylo postavení pracovníků do značné míry integrováno.
 - › Směrnice upravuje zejména podmínky vstupu a pobytu v hostitelském státě, popř. práva na získání práva trvalého pobytu.
- Kromě toho se uplatní zejména nařízení 492/2011 o volném pohybu pracovníků uvnitř Unie, jež vstoupilo v platnost v polovině roku 2011;
 - › nařízení 492/2011 konsolidovalo dosavadní právní úpravu
- V oblasti volného pohybu pracovníků se uplatní některé další předpisy (např. směrnice 2003/86 o právu na sloučení rodiny; směrnice 77/486 o vzdělávání dětí migrujících pracovníků).
- Právní úprava čl. 45 a násl. SFEU se vztahuje na pracovníky – občany EU – a jejich rodinné příslušníky bez ohledu na státní příslušnost. Rodinní příslušníci pracovníka nemají samostatné právo pohybu a pobytu garantované čl. 45 SFEU a odvozuji svá práva ze vztahu k pracovníkovi.
- **Teritoriální dimenze:** volný pohyb pracovníků se primárně uplatní mezi členskými státy, tedy uvnitř EU. Uplatní se také mezi členskými státy EHP. Na základě této smlouvy je zajištěn volný pohyb pracovníků mezi členskými státy EU a státy ESVO podílejícími se na smlouvě o EHP (Norsko, Island, Lichtenštejnsko). Současně EU uzavřela smlouvu o volném pohybu se Švýcarskou federací.
- Podmínkou pro aplikaci ustanovení o volném pohybu je **existence tzv. přeshraničního prvku**. Bude-li přeshraniční prvek existovat, pak se zákazu omezení volného pohybu pracovníků může jednotlivec domoci i vůči svému vlastnímu státu.
 - › Jako příklad může posloužit **případ Kraus**, jenž se týkal sporu o uznání kvalifikace v Německu, jež získal německý občan ve Velké Británii, či **případ Terhoeve**, jenž se týkal zákazu znevýhodňovat v oblasti sociálního zabezpečení vlastní občany pouze z toho důvodu, že pracují v jiném členském státě.
- V případě **absence přeshraničního prvku**, tedy čistě vnitrostátní situace, se unijní právo aplikovat nebude.
 - › **rozhodnutí Graf:** kdy podle rakouských předpisů nebyl nárok na kompenzaci (odstupné) v případě dobrovolného ukončení zaměstnání. Pan Graf ukončil zaměstnání v Rakousku z toho důvodu, že chtěl pracovat v Německu. Tvrdil, že rakouský předpis jej od toho odrazuje a vytváří tak překážku volnému pohybu pracovníků. Podle Soudního dvora se dotčená legislativa uplatnila nediskriminačně jak ve vztahu k pracovníkům, tak ve vztahu k místu, kde se nové zaměstnání pracovníka nachází. Nerozdílně aplikované překážky

volného pohybu jsou zakázány, jestliže ovlivňují přístup na trh práce. Toto ovlivnění ovšem v případě rakouských přepisů prokázáno

- Specifické je postavení **tzv. příhraničních pracovníků**, kteří mají bydliště v domovském státě, nicméně za práci dojíždějí do státu hostitelského.

- **Vymezení pojmu pracovník**

- Primárním pro aplikaci čl. 45 SFEU je právě status pracovníka. Pojem „pracovník“ není nikde v základních smlouvách definován. Definoval SD EU svou činností, jedná se o unijní koncept. **Pracovníkem se chápe osoba, jež vykonává skutečnou a efektivní činnost, s výjimkou činností, které jsou natolik omezené, že jsou výlučně okrajové a podružné.**

46. VÝJIMKY Z VOLNÉHO POHYBU OSOB. ČL. 45 ODS. 3 A 4 SFEU. SMĚRNICE 2004/38. MANDATORNÍ POŽADAVKY VEŘEJNÉHO ZÁJMU. ZÁKLADNÍ JUDIKATURA: 41/74 VAN DUYN; 149/79 KOMISE V. BELGIE, 225/85 KOMISE V. ITÁLIE.

- Unijní právo připouští, aby členské státy zaváděly omezení volného pohybu pouze v případech stanovených primárním právem. Tyto obecné výjimky jsou jednotné, ať už se občané EU pohybují jako osoby bez ekonomického statusu nebo jako ekonomicky činné osoby. Jedná se o omezení odůvodněná:
 - veřejným pořádkem
 - veřejnou bezpečností
 - ochranou zdraví

- **Zvláštní výjimky**

- V případě ekonomicky činných osob se uplatní zvláštní výjimka, která je spojena s ekonomickou aktivitou v hostitelském státě, a to je možnost omezit přístup k činnostem ve veřejném sektoru ČS:
 - › podle čl. 45 odst. 4 SFEU neuplatní ustanovení o volném pohybu pracovníků v případě zaměstnání ve veřejné správě,
 - › podle čl. 51 SFEU se svoboda usazování nevztahuje na činnosti, které jsou v příslušném členském státě spjaté, i když jen příležitostně, s výkonem veřejné moci. Toto platí i pro poskytování služeb.
- Obecně jsou tato omezující opatření přípustná tehdy, pokud budou členským státem řádně objektivně odůvodněna nějakým **veřejným zájmem**.

- **Obecné zásady k aplikaci výjimek**

- Aplikace výjimek se podle čl. 27 směrnice 2004/38 řídí těmito obecnými zásadami:
- **1. výjimky nesmějí být uplatňovány k hospodářským účelům,**
- **2. výjimky musí být uplatňovány proporcionálně (zásada přiměřenosti)**
- **3. aplikace výjimek musí být založena výlučně na osobním chování dotyčné osoby, přičemž**
- **4. předchozí odsouzení pro trestný čin samo o sobě přijetí takových opatření neodůvodňuje:**
 - › osobní chování musí představovat skutečné, aktuální a dostatečně závažné ohrožení některého ze základních zájmů společnosti
 - › odůvodnění, která přímo nesouvisí s dotyčnou osobou, nejsou přípustná.
 - › odůvodnění, která souvisejí s generální prevencí, nejsou přípustná

- **Veřejný pořádek a veřejná bezpečnost: směrnice 2004/38**

- hostitelský ČS může požádat ČS původu nebo v případě potřeby jiné členské státy o poskytnutí informací o případných minulých policejních záznamech o dotyčné osobě za následujících podmínek:
 - › v zásadě v omezené době po příjezdu do země (při vydávání osvědčení o registraci, popř. do 3 měsíců od příjezdu, nebo při vystavování pobytové karty);
 - › šetření nesmějí být prováděna systematicky;
 - › konzultovaný členský stát má povinnost odpovědět do dvou měsíců

- **Případ Van Duyn** – týkal se žaloby paní Van Duyn – nizozemské státní příslušnice, již bylo odepráno povolení ke vstupu do VB, kde měla pracovat jako sekretářka scientologické církve. Tato církev nebyla ve VB zakázána, její činnost však byla považována za nežádoucí. V prvé řadě zde SD připustil přímý účinek směrnic – požadavek přímého účinku splnilo ustanovení, podle kterého opatření přijatá z důvodů veřejného pořádku se musí zakládat výlučně na osobním chování dotyčné osoby. Za projev osobního chování lze považovat stávající členství v dotčené organizaci, které se projevuje účastí na činnosti skupiny či organizace a ztotožněním se s jejími cíli a záměry. Dle SD se použití výjimky veřejného pořádku může v jednotlivých zemích a v jednotlivých časových obdobích lišit, a proto je třeba přiznat příslušným státním

orgánům určitý prostor pro uvážení v mezích stanovených Smlouvou. Není nutné, aby členský stát nejprve nechal (společensky nebezpečné) organizace zákonem zakázat proto, aby se mohl dovolávat omezení z důvodu veřejného pořádku. Je tomu tak tehdy, i když vůči státním příslušníkům, kteří si přejí vykonávat obdobnou činnost v rámci stejných skupin či organizací, nejsou uplatňována žádná omezující opatření

- **V rozsudku ve věci 149/79 Komise v. Belgie¹ SD upřesnil kritéria zaměstnání ve veřejné správě** „jako zaměstnání, která zahrnují přímou či nepřímou účast na výkonu veřejné moci a na funkcích, jejichž účelem je ochrana obecných zájmů státu nebo jiných veřejnoprávních celků, a která proto předpokládají u zaměstnanců zvláštní vztah solidarity vůči státu, jakož i vzájemnost práv a povinností, jež jsou základem pouta státní příslušnosti.“²Při rozhodování, zda zaměstnání spadá pod čl. 45 odst. 4 SFEU, zvolil SD přístup funkcionální namísto institucionálního nebo odvětvového přístupu

47. VYHOŠTĚNÍ OBČANA EU. SMĚRNICE 2004/38. ZÁKLADNÍ JUDIKATURA: 115 A 116/81 *ADOUI A CORNUAILLE*; C-100/01 *OLAZABAL*; C-145/09 *PANAGIOTISI TSAKOURIDIS*

- **hostitelský ČS může požádat ČS původu nebo v případě potřeby jiné členské státy o poskytnutí informací o případných minulých policejních záznamech o dotyčné osobě za následujících podmínek:**
 - v zásadě v omezené době po příjezdu do země (při vydávání osvědčení o registraci, popř. do 3 měsíců od příjezdu, nebo při vystavování pobytové karty);
 - šetření nesmí být prováděna systematicky;
 - konzultovaný členský stát má povinnost odpovědět do dvou měsíců
- **Směrnice v čl. 28 stanovuje ochranu před vyhoštěním – ČS bere v úvahu:**
 - délku pobytu dotyčné osoby na jeho území
 - věk a zdravotní stav, rodinné a ekonomické poměry
 - společenskou a kulturní integraci v hostitelském členském státě
 - intenzitu vazeb na zemi původu.
- Tento požadavek vychází z judikatury ESLP a samotného SD EU (Orfanopoulos a Oliveri)
- Směrnice poskytuje zvláštní zvýšenou ochranu občanům EU s trvalým pobytem nebo jejich rodinným příslušníkům, vůči kterým lze vydat rozhodnutí o vyhoštění pouze v případě závažných důvodů týkajících se veřejného pořádku nebo veřejné bezpečnosti.
- **Ještě vyšší stupeň ochrany náleží občanům EU, kteří:**
 - **za posledních deset let měli pobyt v hostitelském členském státě nebo**
 - **jsou nezletilými osobami (vyjma případů stanovených v Úmluvě OSN o právech dítěte)**
- **Tyto osoby mohou být vyhoštěny pouze v případě naléhavých důvodů týkajících se veřejné bezpečnosti.**
- **Vyhoštění z důvodu ochrany veřejného zdraví je podle čl. 29 limitováno druhem nemocí a lze jej uplatnit na:**
 - nemoci s epidemickým potenciálem (dle klasifikace Světové zdravotnické organizace)
 - jiné nakažlivé nemoci a nakažlivé parazitické nemoci, vztahují-li se na ně ochranná opatření používaná na státní příslušníky hostitelského členského státu
- **Vyhoštění je dále limitováno časově a důvodem k vyhoštění mohou být pouze nemoci, jež se vyskytnou do tří měsíců po příjezdu**
 - Ve stejné lhůtě mohou členské státy z vážných důvodů vyžadovat, aby se osoby s právem pobytu podrobily bezplatné lékařské prohlídce.
- **Pokud členský stát přikročí k vyhoštění, platí podle čl. 30-31 směrnice následující pravidla:**
 - **Oznamování**
 - **Odůvodnění**
 - **informace o opravných prostředcích**
 - **+ procesní záruky (přístup k soudům, možnost předběžného opatření atd.)**
- **C-100/01 Olazabal**
 - španělskému příslušníkovi, odsouzenému z únosu v souvislosti s jeho napojením na organizaci ETA, zakázán pobyt v některých francouzských departmentech sousedících s baskickým regionem
 - SD: přípustné

- › lze přijmout také mírnější opatření (než vyhoštění nebo zákaz pobytu), která představují částečné omezení práva pobytu odůvodněné veřejným pořádkem, aniž by bylo nutné, aby shodná opatření mohla být uplatněna dotčeným členským státem vůči jeho vlastním příslušníkům
 - › musí se jednat o jednání, které je předmětem restrikcí i vůči vlastním občanům a opatření musí být proporcionální
- **115 a 116/81 Adoui a Cornuaille**
 - Francouzky měly být belgickými úřady vyhoštěny pro výkon prostituce (pracovaly jako servírky v baru s pochybnou pověstí) → prostituce nebyla v Belgii zakázána → zakázán výkon některých obzvláště sociálně škodlivých aktivit
 - SD: stát není oprávněn vyhostit osobu pro činnosti, ve vztahu, ke kterým neaplikuje na vlastní občany represivní nebo opravdová a efektivní opatření (členské státy by při použití výjimky z důvodu veřejného pořádku a veřejné bezpečnosti měly vycházet z toho, zda se stejná omezení uplatní i vůči vlastním občanům)
 - › osoba vyhoštěná ze země může po uplynutí rozumné doby znovu požádat o povolení k pobytu → úřady hostitelského státu musí zvážit důvody v žádosti a posoudit, zda nedošlo k materiální změně okolností, na základě, kterých bylo o vyhoštění rozhodnuto
 - › oznámení o důvodech pro vyhoštění nebo odmítnutí vydat povolení k pobytu musí být dostatečně podrobné a přesné, aby dotčená osoba mohla hájit své zájmy
- **Důležité – jednání nebude dostatečně závažné, aby odůvodňovalo omezení práva vstupu a pobytu, jestliže hostitelský stát nepřijímá vůči stejnému chování vlastních občanů represivní opatření.**

48. SVOBODA USAZOVÁNÍ – ZÁKLADNÍ VYMEZENÍ, PRIMÁRNÍ A SEKUNDÁRNÍ USAZOVÁNÍ. OPRAVNĚNÍ SPOJENÁ SE SVOBODOU USAZOVÁNÍ. ZÁKLADNÍ JUDIKATURA: 2/74 REYNERS; C-55/94 GEBHARD; C-442/02 CAIXA BANK; C-438/05 VIKING LINE

- Svoboda usazování je někdy označována též jako **volný pohyb podnikatelů** a je řazena do kategorie volného pohybu osob.
- Svoboda usazování zahrnuje přeshraniční pohyb podnikatelů nebo osob, které chtějí zahájit své podnikání v jiném členském státě, a to bez ohledu na to, zda se jedná o fyzické osoby, tedy živnostníky nebo zástupce tzv. svobodných povolání (např. advokáty), nebo právnické osoby založené za účelem podnikání, tedy obchodní společnosti.
- Rovněž se uplatňují komplementárních oprávnění, jako jsou například práva rodinných příslušníků podnikatele na volný pohyb, pobyt, sociální výhody apod.
- Základní právní režim svobody usazování je stanoven v čl. 49–55 SFEU (primární právo)
- čl. 49 SFEU: jsou zakázána omezení svobody usazování pro státní příslušníky jednoho ČS na území jiného ČS. Stejně tak jsou zakázána omezení při zřizování zastoupení, poboček nebo dceřiných společností státními příslušníky jednoho členského státu usazenými na území jiného členského státu. Na základě toho je pak možné rozlišovat dvě kategorie svobody usazování:
 - **Primární usazování** zahrnuje právo začít podnikat v jiném než domovském státě. V podstatě se může jednat o případy, kdy FO zahájí svojí samostatnou výdělečnou činnost v zahraničí, nebo případy kdy se jednotlivci (FO i PO) účastní zakládání podniků v jiném členském státě nebo nakonec o situaci, kdy dojde k přenesení sídla obchodní společnosti z jednoho členského státu do druhého (volný pohyb právnické osoby)
 - **Sekundární usazování** umožňuje jednotlivcům založit zastoupení, pobočky a dceřiné společnosti v jiném členském státě. Na rozdíl od primárního usazování se tady předpokládá, že osoba zakládající pobočku si zachová status podnikatele ve svém domovském státě; vytvoří si v jiném členském státě trvalou, stabilní infrastrukturu.
- **Usazování**
 - Usazování předpokládá trvalou realizaci samostatné výdělečné činnosti na základě usídlení v jiném členském státě na časově neohraničené období.
 - Trvalost či dočasnost je též rozhodujícím kritériem pro odlišení svobody usazování od volného pohybu služeb
 - Volný pohyb služeb pak předpokládá spíše jednorázovou či krátkodobou ekonomickou aktivitu podnikatelů či právnických osob v jiném členském státě.
- **Přímý účinek**

- Zákaz omezení volného pohybu podnikatelů patří k těm ustanovením smlouvy, které vykazují přímý účinek. SD přiznal tento účinek bývalému článku 52 SEHS (nyní čl. 49 SFEU) již v 70. letech, a to v rozsudku Reyners
- **Případ Reyners**
 - v této věci spočívala překážka svobody usazování v pravidlu belgického práva, které vyhrazovalo možnost výkonu advokacie (tedy svobodného povolání = podnikání) pouze belgickým státním občanům. Jednalo se tedy o diskriminující vnitrostátní opatření. Panu Reynersovi, nizozemskému státnímu občanovi, který splňoval kvalifikační podmínky pro výkon advokacie, toto pravidlo bránilo v možnosti podnikat na belgickém území. Dle SD takové opatření zasahovalo do samotné podstaty svobody usazování a bylo proto považováno za neslučitelné s požadavky evropského práva.
 - Protože se jednalo o opatření státu, můžeme shrnout, že ustanovení Smlouvy (nyní čl. 49 SFEU) vykazují vertikální přímý účinek. SD se následně musel vypořádat též s otázkou, zda jsou zakázané i ty překážky svobody usazování, které mají původ v rozhodnutích nebo jednání nestátních subjektů, tedy zda ustanovením Smlouvy může být přiznán i tzv. horizontální přímý účinek. SD vyslovil, že volný pohyb osob (včetně svobody usazování) nesmí být omezován ani opatřeními nestátních subjektů – například opatřeními sportovních svazů, které by bránily provozování podnikatelských aktivit (Walrave a Koch).
- Obsahem svobody usazování je především **právo na nerušený výkon samostatné výdělečné činnosti v jiném než domovském členském státě.**
- **Případ Caixa Bank**
 - se Smlouvou jsou neslučitelná všechna opatření, která výkon svobody usazování zakazují, tvoří překážku pro tento výkon nebo jej činí méně atraktivním.
- Zákaz omezení se týká diskriminačních opatření, tedy pravidel či praxe, která přímo nebo nepřímo rozlišuje mezi domácími a zahraničními osobami, jakož i různých nediskriminačních (nerozdílně aplikovaných) opatření, které sice nerozlišují mezi domácími a zahraničními podnikateli, ale přesto mohou negativně ovlivnit (ztížit) realizaci svobody usazování.
- **Případ Gebhard**
 - vůči německému advokátovi provozujícími svoji advokátní praxi v Itálii bylo vedeno kárné řízení za to, že používal pro označení své praxe italský název „Studio legale Gebhard“ a pro sebe užíval titul „avvocato“ i když nebyl členem italské advokátní komory. Soudní dvůr uznal, že takový postup může odrazovat subjekty z jiných členských států od využívání svobody usazování a může tak spadat pod zákaz omezení svobody usazování
- → **zákaz přímé i nepřímé diskriminace**
- → **zákaz nerozdílně aplikovaných opatření = nediskriminačních opatření**

49. ZAKÁZANÁ OMEZENÍ A VÝJIMKY ZE ZÁKAZU OMEZENÍ SVOBODY USAZOVÁNÍ. ZÁKLADNÍ JUDIKATURA: 71/76 THIEFFRY; C-169/07 HARTLAUER; C-384/08 ATTANASIO, C-575/16 KOMISE V. ČESKÁ REPUBLIKA

- SFEU připouští dvě kategorie povolených výjimek:
 - A) výjimku spojenou s výkonem veřejné moci (čl. 51)
 - B) výjimky odůvodněné veřejným pořádkem, veřejnou bezpečností a ochranou zdraví (čl. 52)
- Jde o tzv. psané derogační důvody. Mohou být použity i v případě (přímo či nepřímo) diskriminačních omezení, tedy omezení vztahujících se pouze k cizím státním příslušníkům.
 - Ochrana zdraví: dle druhu podnikatelské činnosti, například šířitelé nakažlivých nemocí, nekvalitní zdravotnické služby.
 - Výkon veřejné moci: SD ve své judikatuře vytvořil úzkou definici pojmu výkon veřejné moci. Tato kategorie je posuzována materiálně, z hlediska plnění státních funkcí. Za výkon veřejné moci jsou považovány pouze ty případy, u kterých je propojení mezi podnikatelskou činností a výkonem veřejné moci přímé a plyne ze specifik dané činnosti. Výkonem veřejné moci není jakákoliv veřejná nebo státní služba, ale jenom ty oblasti, kde se vyžaduje jistá loajalita vůči státu.
- **nepsané výjimky ze zákazu omezení → naléhavé důvody obecného zájmu/pravidlo rozumu**
 - Soudní dvůr ve své judikatuře připustil omezení svobody usazování, z důvodu ochrany veřejného zájmu (označované též jako naléhavé důvody obecného zájmu). Jedná se o období tzv. pravidel Cassis de Dijon. Naléhavé požadavky veřejného zájmu jsou přípustné za splnění čtyř podmínek:
 - › musí se uplatňovat nediskriminujícím způsobem,

- › musí být odůvodněny naléhavými důvody obecného zájmu,
- › musí být způsobilé zaručit uskutečnění cíle, který sledují, a
- › nesmí překračovat meze toho, co je k dosažení tohoto cíle nezbytné

- **Případ Thieffry**

- pan Thieffry, belgický státní občan, který ukončil právnické vzdělání v Belgii (a získal titul doktor práv) absolvoval určité nostrifikační řízení ve Francii, na základě kterého francouzská univerzita uznala jeho titul za ekvivalent francouzského „la licence en droit“. Na základě tohoto uznání se zúčastnil „advokátských zkoušek“, vyžadovaných francouzským právem, které úspěšně složil. Poté požádal o zapsání do advokátské komory v Paříži. Pařížská komora však jeho zapsání odmítla s tím, že podmínkou pro výkon advokacie ve Francii bylo získání právnického vzdělání („le diplome de licence en droit“ nebo „doctorat en droit“) na francouzské univerzitě. Pan Thieffry se proti tomuto rozhodnutí odvolal a odvolací soud pak položil SD předběžnou otázku týkající se posouzení slučitelnosti uvedeného francouzského pravidla s evropským právem. SD ve svém rozhodnutí vycházel především z toho, že kompetentní francouzské autority (Univerzita) již oficiálně uznaly 124 vzdělání žadatele. V striktním požadavku francouzského práva pak shledal omezení svobody usazování, které je neslučitelné s požadavky Smlouvy. SD tak učinil i navzdory tomu, že v té době ještě nebyly přijaty žádné směrnice o uznávání diplomů a kvalifikací.

- **Případ Attanasio:** dle SD je svoboda usazování možnost občana Unie podílet se stabilně a trvale na hospodářském životě jiného členského státu, než je stát jeho původu, a dosahovat tím zisku.

50. SVOBODA USAZOVÁNÍ – PRÁVNICKÉ OSOBY. PRÁVNICKÉ OSOBY PODLE UNIJNÍHO PRÁVA. ZÁKLADNÍ JUDIKATURA – 81/87 *DAILY MAIL*; C-212/97 *CENTROS*; C-208/00 *ÜBERSEERING*; C-210/06 *CARTESIO*.

- V rámci volného pohybu podnikatelů/usazování platí v obecné rovině stejná pravidla jak pro fyzické, tak pro právnické osoby (čl. 54 první odstavec SFEU).
- **Situace PO – společností** je však ve skutečnosti odlišná a složitější. Právo společností patří k oblastem, ve kterých došlo pouze k částečné harmonizaci, a i nadále zde existují značné rozdíly mezi jednotlivými právními řády členských států Unie. Členské státy, resp. jejich právní systémy, znají rozličné formy obchodních společností a jiných typů právnických osob, a především se odlišují ve vymezení podmínek jejich zakládání, řízení, likvidace apod.
- I když byly v právu obchodních společností učiněny kroky ke zjednodušení podnikatelského prostředí ve **formě harmonizačních směrnic**, rozdíly přetrvávají a **liberalizace je tak do značné míry závislá na judikatuře SD**.
- Kromě toho Evropská unie vytvořila specifické, unijní formy obchodních společností:
 - Evropská společnost (Societas Europea),
 - Evropské hospodářské a zájmové sdružení
- **Přemísťování sídla (obdoba primárního usazování)**
 - **81/87 Daily Mail**
 - › britská společnost plánovala přesun svého hlavního místa podnikání ze Spojeného království do Nizozemí → výhodnější daňový režim v hostitelském státě
 - › ukončení daňové registrace společností usídlených ve Spojeném království záviselo na rozhodnutí britských úřadů
 - › otázka pro SD: zda Smlouvy dávají společností založeným podle práva některého členského státu, které tam mají své sídlo, právo přenést ústřední správu a kontrolu do jiného členského státu, které nemůže být vázáno na přivolení národních orgánů
 - » SD: nepřiznal společností právo bez dalšího "opustit" svůj domovský stát → ponechal státům určitou míru volnosti
 - » obchodní společnosti, na rozdíl od fyzických osob, jsou výtvorem práva státu a existují jen díky národnímu zákonodárství, které určuje jejich založení fungování → jejich "vystěhování" musí respektovat požadavky vnitrostátního práva
 - **Případ Cartesio**
 - › Jednalo se o případ obchodní společnosti Cartesio založené podle maďarského práva, která chtěla přestěhovat své sídlo do Itálie, a za tímto účelem podala k maďarskému rejstříkovému soudu návrh na zápis změny sídla do obchodního rejstříku. Vnitrostátní soud tento návrh zamítl s odůvodněním, že platná maďarská právní úprava nedovoluje, aby

obchodní společnost založená v Maďarsku přemístila své sídlo do zahraničí a zároveň se nadále řídila maďarským právem jakožto svým osobním statutem.

- SD pak byla položena otázka, zda taková právní úprava je zakázaným omezením svobody usazování, tedy zda společnost založená podle práva určitého členského státu má právo přemístit své sídlo do jiného členského státu a zároveň být považována i nadále za společnost, která se řídí vnitrostátním právem členského státu, podle jehož právní úpravy byla založena.
- SD zopakoval, že určování osobního právního statusu společností je za současného stavu právní úpravy ryze věcí vnitrostátního práva členských států, a tudíž maďarská úprava nemůže být považována za zakázané omezení svobody usazování. Pro obchodní společnosti ze Smlouvy neplyne právo přemístit své sídlo do jiného členského státu a zároveň být považována i nadále za společnost, která se řídí vnitrostátním právem členského státu, podle jehož právní úpravy byla založena
- **Soudní dvůr ponechává členským státům volnost při vymezování vztahu mezi obchodními společnostmi založenými podle jejich práva a tímto právem samotným**
- Obchodní společnosti, na rozdíl od fyzických osob, jsou výtvorem práva státu a existují jen díky národnímu zákonodárství, které určuje jejich založení a fungování. **Proto i jejich „vystěhování“ musí respektovat požadavky vnitrostátního práva**
- **V podstatě platí, že obchodní společnosti, na rozdíl od FO, nemají subjektivní právo opustit bez dalšího svoji zemi a zachovat si při tom svoji původní právní formu.** To však nijak nebrání realizaci svobody usazování. SD totiž v rozsudku **Cartesio** dodává, že státy naopak nemohou bránit tomu, aby došlo „k přemístění společnosti z určitého ČS do jiného ČS se změnou použitelného vnitrostátního práva, přičemž se společnost změnila na společnost určité formy upravené vnitrostátním právem členského státu, do něhož se přesunula.“ Dále pak dodává, že domovský členský stát obchodní společnosti nemůže bránit její přeměně na společnost podle vnitrostátního práva jiného členského státu, pokud to jeho právní předpisy dovolují, tím, že bude vyžadovat její zrušení a likvidaci

- Sekundární usazování společností

- **OBECNĚ:** V realizaci této varianty volného pohybu podnikatelů jim **nesmí být bráněno**, a to ani ze strany domovského státu, ani ze strany státu hostitelského. Režim svobody sekundárního usazování po členských státech vyžaduje především to, aby uznaly pobočky, zastoupení nebo dceřiné společnosti obchodních společností z jiných států bez ohledu na to, zda mateřská společnost ve svém domovském sídle vykonává určitou činnost a bez ohledu na to, jaký byl důvod jejího vytvoření.
- **Případ Centros**
 - › společnost založená ve VB chtěla provozovat své podnikatelské aktivity prostřednictvím pobočky v Dánsku. Společnost Centros však ve VB nevykonávala od svého založení žádnou činnost. Všechny její aktivity měly být provozovány prostřednictvím dánské pobočky. Zřejmým důvodem pro tuto strategii byl rozdíl mezi britskými a dánskými zákony, když podle britského práva nemusel být při zakládání společnosti s ručením omezeným upsán žádný základní kapitál, zatímco dánské právo určitý minimální základní kapitál vyžadovalo. Nižší dánské soudy viděly v postupu společnosti Centros snahu, jak obejít dánské předpisy a odmítly zápis její pobočky. Věc se dostala k Nejvyššímu soudu, který se následně obrátil na SD s předběžnou otázkou, zda zamítavý postoj dánských soudů je slučitelný s unijními pravidly stanovujícími svobodu usazování.
 - › SD odpověděl, že uplatňování vnitrostátních předpisů, jako v tomto případě, narušuje samotnou podstatu svobody usazování. Výslovně uvedl, že právo Evropské unie „*brání tomu, aby členský stát zamítl zápis pobočky společnosti založené podle práva jiného členského státu, kde má své sídlo a kde nevykonává žádnou obchodní činnost, pokud je pobočka určena k tomu, aby předmětné společnosti umožnila vykonávat veškerou činnost ve státě, ve kterém bude tato pobočka založena, aniž by v něm tak musela založit společnost, a tím tak obešla právní předpisy o zakládání společností, které jsou v tomto státě přísnější, co se týče upsání minimálního základního kapitálu.*“
 - › SD položil důraz hlavně na **možnost využívat výhody vnitřního trhu**. Byl si ale vědom potencionálních negativních dopadů těchto výhod a připomněl, že mezi ustálená pravidla unijního práva patří též **zákaz zneužití evropského práva**, tedy jednání státních příslušníků, kteří by se pokoušeli protiprávně vyhybat působnosti svých právních předpisů

nebo se zneužívajícím způsobem nebo podvodně dovolávat norem evropského práva. Proto ve svém výroku dodal, že **liberalizovaná pravidla zakládání poboček nevylučují možnost úřadů příslušného členského státu přijímat veškerá opatření, která mohou zabránit podvodům nebo za ně ukládat sankce, buď vůči samotné společnosti, případně ve spolupráci s tím členským státem, kde byla založena, nebo vůči společníkům, kterým bude prokázáno, že se ve skutečnosti snaží prostřednictvím založení společnosti vyhnout se svým závazkům vůči soukromým či veřejným věřitelům na území dotčeného členského státu.** V případě Centros se podle SD o takové zneužívající jednání nejednalo. Podle jeho slov totiž *“skutečnost, že se státní příslušník členského státu, který si přeje založit společnost, rozhodne umístit ji v tom členském státu, jehož předpisy pro zakládání společností mu připadají méně omezující a založit pobočky v jiných členských státech, nepředstavuje sama o sobě zneužití práva usazování. Právo založit společnost v souladu s právními předpisy některého členského státu a založit pobočky v jiných členských státech je totiž v rámci jednotného trhu inherentní výkonu svobody usazování zaručené Smlouvou.”*

- **Neuznání právní formy společnosti založené v jiném členském státě, tedy neuznání její právní subjektivity**

· **Případ Überseering**

- › německé soudy odmítly přiznat společnosti Überseering, jež byla založena podle nizozemského práva, procesní subjektivitu, tedy způsobilost být účastníkem soudního řízení. Nizozemská společnost nabyla nemovitosti na území Německa, na jejich rekonstrukci si objednala německou společnost, avšak s provedenými malířskými pracemi nebyla spokojena. Po neúspěšném reklamování vad podala společnost Überseering na německého zhotovitele žalobu na náhradu vzniklé újmy. Německé soudy však tuto žalobu zamítli z důvodu tvrzeného nedostatku procesní subjektivity společnosti Überseering. V Německu se procesní subjektivita odvíjí od obecné právní subjektivity, tedy způsobilosti k právům a povinnostem. U obchodních společností pak platí teorie sídla, podle které se právní subjektivita posuzuje podle právního řádu platného v místě skutečného sídla, nikoli podle právního řádu státu, ve kterém byla společnost založena. Protože se vlastníky společnosti Überseering stali pouze dva němečtí občané, německé soudy se domnívaly, že došlo k přemístění sídla společnosti do Německa, podle jehož práva byla posuzovaná i subjektivita společnosti. **Podle německého práva tedy společnost Überseering nemohla být považována za subjekt práva a pro získání subjektivity bylo v podstatě vyžadováno její opětovné založení v Německu.**
- › Při posouzení věci se SD opět vrátil ke klíčové otázce vztahu mezi právním řádem založení společnosti a samotnou společností. Uvedl, že **samotná existence společnosti je neoddělitelnou součástí jejího statusu jako společnosti nizozemského práva, protože společnost existuje pouze prostřednictvím vnitrostátních právních předpisů, které upravují její založení a fungování.** Požadavek opětovného založení téže společnosti v Německu pak posoudil jako popření svobody usazování.
- › SD v tomto rozhodnutí vychází z **teorie vzájemného uznávání** (známá již z judikatury k volnému pohybu zboží Cassis de Dijon) a doslova uvádí, že *„pokud společnost založená v souladu s právními předpisy členského státu, na jehož území má své sídlo, využívá své svobody usazování v jiném členském státě, články 43 SES a 48 SES (nyní čl. 49 a 54 SFEU) posledně uvedenému členskému státu ukládají povinnost uznat způsobilost k právům a povinnostem, a tudíž i procesní způsobilost, kterou tato společnost má na základě práva státu svého založení.“* Na základě toho pak vyslovil, že **německé předpisy, které odmítají uznat procesní subjektivitu společnosti založené v jiném členském státě, která ale má své faktické sídlo v Německu, představují omezení svobody usazování, které je neslučitelné s požadavky práva EU**

- Zatímco svoboda usazování zaručuje právo provozovat dlouhodobě a stabilně ekonomickou aktivitu v jiném než domovském členském státě EU, volný pohyb služeb **garantuje možnost krátkodobé ekonomické aktivity** – poskytnutí služby ve státě, ve kterém její poskytovatel není usazen. Vztahuje se současně i na příjemce služeb, včetně příjemců ekonomicky neaktivních – konečných spotřebitelů, kteří mají právo konzumovat služby i v jiném než ve „svém“ státě.
- Volný pohyb služeb bude **často spojen s „fyzickým“ pohybem osob přes hranice členských států za účelem poskytnutí služby**
- Obdobně jako u ostatních svobod, pravidla o volném pohybu služeb se vztahují **jen na situace, kdy je služba poskytována uvnitř EU**, neuplatní se však na čistě vnitrostátní situace, **vždy musí být přítomen určitý přeshraniční prvek**, v dnešní době už ovšem nemusí docházet ani k žádnému „fyzickému“ pohybu, služba může být poskytována přeshraničně např. prostřednictvím internetu, případně je přeshraniční ze své podstaty, např. u rozhlasového a televizního vysílání
- **Pojem služby**
 - Služby jsou vymezovány jako **výkony poskytované za úplatu, zahrnující zejména činnost průmyslové nebo obchodní povahy, řemeslné činnosti a činnosti v oblasti svobodných povolání** (čl. 57 SFEU). Podrobnější definice je obsažena ve směrnici o službách – službou se rozumí **jakákoli samostatná výdělečná činnost ve smyslu čl. 57 SFEU, poskytovaná zpravidla za úplatu**.
 - SFEU se vztahuje i na „citlivé“ služby, které mohou být některými státy regulovány nebo dokonce zakázány, pokud jsou legální (nebo alespoň tolerovány) ve státě domovském
 - › např. loterie a hazard, prostituce, realizace interrupcí nebo provozování „coffee shopu“ s prodejem lehkých drog
- **kategorie volného pohybu služeb**
 - **aktivní svoboda poskytování služeb**
 - › poskytovatel se z jednoho členského státu přesouvá za účelem poskytnutí služeb (nebo své služby alespoň nabízí) v jiném členském státě
 - › nejtypičtější příklad volného pohybu služeb
 - › osoba samostatně výdělečně činná (řemeslník, obchodník, advokát) má mít možnost nerušeně poskytovat své služby i mimo hranice svého domovského státu a působit tak na velkém evropském trhu
 - **pasivní svoboda poskytování služeb**
 - › příjemce se z jednoho členského státu přesouvá za účelem využití služby do jiného státu Unie
 - › „klientská“ turistika → příjemci služeb si na jednotném trhu mohou vybírat mezi poskytovateli, kteří nejlépe vyhovují jejich potřebám
 - › pod tuto variantu ale spadají i případy „běžné“ turistiky → zakázána opatření, která by občany jiných států omezovala nebo znevýhodňovaly oproti domácím
 - › SD opakovaně připomíná, že adresátem svobody volného pohybu služeb je jak poskytovatel, tak příjemce
 - **„ryzí“ přeshraniční pohyb služeb**
 - › odpadá spojitost s určitými osobami, „pohybuje“ je se pouze samotná služba, osoby poskytovatele a příjemce neopouští svůj domovský stát
 - › nejčastěji s využitím telefonu, televizního a rozhlasového signálu apod.
- **33/74 Van Binsbergen**
 - podle nizozemského práva mohli být účastníci soudního řízení zastupováni pouze osobami s trvalým pobytem v Nizozemsku
 - pan Van Binsbergen udělil panu Kortmannovi (nizozemský občan usazený v Nizozemsku) plnou moc k zastupování v řízení před nizozemským odvolacím soudem ve věcech sociálního zabezpečení
 - po zahájení řízení se pan Kortmann přestěhoval do Belgie, načež byl soudem informován, že již nemůže dále působit jako zástupce
 - pan Kortmann namítal uplatnění pravidel o volném pohybu služeb; nizozemský soud se obrátil na SD
 - SD: nizozemský požadavek pobytu je neslučitelný se svobodou poskytování služeb
- **zakázaná nediskriminační (nerozdílně aplikovaná) opatření**
 - **SD rozšířil svou koncepci vzájemného uznávání**

- **klíčové rozhodnutí → C-76/90 Säger**

- › článek 56 SFEU vyžaduje rovněž odstranění jakéhokoliv omezení, i když je aplikováno bez rozdílu na vnitrostátní poskytovatele a na ty u jiných členských států, pokud je způsobilé zakázat nebo jinak narušit činnost poskytovatele usazeného v jiném členském státě, než kde legálně poskytuje podobné služby
- › Manfred Säger (německý patentový zástupce) x britská společnost Dennemeyer&Co
- › pan Säger tvrdil, že se žalovaná společnost dopouští nekalosoutěžního jednání tím, že v Německu poskytuje služby v rozporu s vnitrostátním právem (to podmiňovalo možnost výkonu povolení patentových zástupců udělením licence pouze osobám s dostatečnou kvalifikací)
- › britská společnost o tuto licenci nepožádala
- › SD: vnitrostátní právo, které vyhrazuje služby zastupování ve věcech patentů pouze osobám se zvláštní kvalifikací, není slučitelné s požadavky evropského práva

- **Případ Walrave a Koch**, který se týkal diskriminačních opatření přijatých mezinárodním cyklistickým svazem a kde nebylo mimo jiné zřetelné, jaká je povaha právního vztahu cyklisty k jeho „týmu“

- SD uvedl, že z hlediska obsahového se volný pohyb služeb odlišuje od volného pohybu pracovníků právě v tom, že předmětná aktivita je u služeb vykonávána mimo pracovní smlouvu, která je charakterizována závislostí zaměstnance na zaměstnavateli.

52. ZAKÁZANÁ OMEZENÍ A VÝJIMKY ZE ZÁKAZU OMEZENÍ VOLNÉHO POHYBU SLUŽEB. ZÁKLADNÍ JUDIKATURA: C-45/93 *KOMISE V. ŠPANĚLSKO*; 384/93 *ALPINE INVESTMENTS*; C-51/96 A 191/97 *DELIEGE*; C-369/96 *ARBLADE*; C-341/05 *LAVAL*

- Stejně jako u ostatních svobod vnitřního trhu je zakázána jakákoliv přímá i nepřímá diskriminace z národnostních důvodů, respektive na základě státu původu (čl. 56 a 57 SFEU), dále jsou zakázány i nerozdílně aplikovaná opatření.

- **Přípustná omezení volného pohybu služeb**

- výkonem veřejné moci,
- ochranou veřejného pořádku,
- ochranou veřejné bezpečnosti a ochranou veřejného zdraví.

- **Případ Jany – případ se týkal sporu dvou žen z České republiky a čtyř žen z Polska, které chtěly působit v Amsterdamu jako prostitutky. Nizozemské úřady jim v tom bránily mimo jiné z důvodu ochrany veřejného pořádku.**

- Ženy tvrdily, že jsou osobami samostatně výdělečně činnými, že platí řádně nájemné majiteli areálu a dostávají pravidelný měsíční příjem, který řádně daní, tedy přiznávají daňovým úřadům.
- SD EU je považoval za osoby samostatně výdělečně činné a schopné spadat pod ustanovení týkající se svobody usazování, popřípadě volného pohybu služeb.
- I když bylo ponecháno na národním soudu, jaké jsou konkrétní prvky potřebné k získání statusu samostatně výdělečně činné osoby, pokud osoba poskytující službu tak činí mimo jakýkoli vztah podřízenosti týkající se volby činnosti, pracovních podmínek a podmínek pro odměňování. Osoby tedy poskytovaly služby na vlastní odpovědnost a za odměnu jim vyplacenou této přímo a v plném rozsahu.
- **Soudní dvůr uvedl, že stát se nemůže dovolávat veřejného pořádku za účelem zákazu aktivity, kterou v jiných případech nepostihuje.**

- **Případ Alpine Investments** – nizozemská společnost si stěžovala, že podle nizozemské legislativy nemůže získávat zákazníky v Německu pomocí nevyžádaných telefonátů (nabízejících rizikové komoditní investice); i když toto omezení platilo pro veškeré společnosti působící v Nizozemí, SD došel k závěru, že se jedná o nepřipustné omezení volného pohybu služeb

- jiný případ → poskytovatel i příjemce pocházejí ze stejného státu, ale k samotné realizaci služby dojde v jiném členském státě, kam se za tímto účelem přesunou (např. průvodcovské služby vlastním spoluobčanům v zahraničí)

- SD: Smlouva přiznává poskytovateli služby právo nabízet a provádět své služby v ostatních členských státech bez ohledu na původu příjemců služby (C-180/89 *Komise v. Itálie*) - režim volného pohybu služeb zahrnuje kromě aktivit vymezených v čl. 57 také služby restaurační a ubytovací, zdravotnické (*Grogan, Luisi a Carbone*), provozování televizního vysílání a s tím spojená reklamní činnost (*Bacardi*), služby spojené s realizací sportovních aktivit (*Deliège*)

- **Případ Laval** - právo na stávku vs. volný pohyb služeb
 - Lotyšská stavební společnost Laval vyslala do Švédska zhruba 35 svých zaměstnanců, aby tam pracovali na stavební zakázce prováděné společností Laval.
 - Na vyslání (lotyšských) zaměstnanců se vztahuje **Směrnice 96/71/ES o vysílání pracovníků**.
 - V rámci poskytování služeb, podle které **byla společnost Laval povinna garantovat svým vyslaným zaměstnancům určité minimální pracovní podmínky stanovené v zemi poskytování služby** – tedy v tomto případě ve švédských právních předpisech nebo ve švédských všeobecně závazných kolektivních smlouvách.
 - Ve Švédsku jsou tyto minimální pracovní podmínky stanoveny právními předpisy, a to s výjimkou minimální mzdy. **Minimální mzda je v praxi sjednávána obvykle v rámci kolektivního vyjednávání pro jednotlivá pracoviště.** Důležité je, že **kolektivní smlouvy ve Švédsku nejsou všeobecně závazné, tzn. neplatí automaticky pro všechny podnikatele daného odvětví.** Vzhledem k tomu, že i kolektivní smlouva pro oblast stavebnictví nebyla všeobecně závazná nebyla společnost Laval povinna se jí řídit a s příslušnou odborovou organizací vyjednávat o minimální mzdě pro své vyslané zaměstnance.
 - Švédská odborová organizace však po společnosti Laval požadovala, aby k této kolektivní smlouvě přistoupila a následně s ní **mzdové podmínky pro vyslané zaměstnance vyjednala.**
 - Poté co Laval odmítla, **zahájila švédská odborová organizace stávku (blokádu), kterou např. zabránila v dovozu zboží na předmětnou stavbu, zákaz vstupu pro lotyšské pracovníky a vozidla apod., a tím Lavalu zcela znemožnila poskytnutí předmětné služby. Lotyšští pracovníci tak ze stavby odešli a vrátili se domů.**
 - Podle švédského práva by byla taková stávka nepřipustná, pokud by společnost Laval měla již uzavřenou jinou kolektivní smlouvu podle švédského práva. **Laval měl však uzavřenou kolektivní smlouvu pouze s lotyšskou odborovou organizací, zákaz stávky se na něj tak podle švédských předpisů nevztahoval.**
 - Kolektivní akce proti společnosti Laval však pokračovaly a vyústili v **bojkotu všech staveb, na kterých společnost Laval byla ve Švédsku činná, takže Laval již nebyl schopen na území Švédska provádět své činnosti.** V březnu 2005 byl na společnost prohlášen konkurz.
 - Laval se následně obrátil na soud se žalobou na náhradu škody proti švédské odborové organizaci, kterou odůvodnil zejména tím, že stávka nebyla v souladu s Směrnicí a principem volného pohybu služeb.
 - **SD EU vyslovil následující:**
 - › 1. **právo na stávku musí být uznáno jako základní právo**, ale tato skutečnost nebrání tomu, že výkon tohoto práva může podléhat **určitým omezením v případě, že brání volnému pohybu služeb.**
 - › 2. **v tomto případě právo na stávku představovalo omezení volného pohybu služeb a stávku nebylo možno považovat za legitimní s ohledem na cíl obecného zájmu spočívající v ochraně zaměstnanců.**
 - › 3. Laval jako vysílající zaměstnavatel byl vázán pravidly Směrnice, tedy dodržovat pouze kogentní ustanovení **pro účely minimální ochrany**, která jsou pro vysílajícího zaměstnavatele dostatečně přesná a dostupná. Švédská odborová organizace tak nebyla oprávněna na společnosti Laval stávkou vynucovat, aby přistoupil ke kolektivní smlouvě, která by mu stanovila další povinnosti nad rámec této Směrnice.
 - › 4. **Při vysílání zaměstnanců v rámci EU musí být vždy přihlédnuto ke kolektivním smlouvám, které vysílající zaměstnavatel uzavřel ve svém domovském státě.** Švédská právní úprava, na jejímž základě se nepřihlíží ke kolektivním smlouvám, kterými jsou zahraniční podniky vysílající pracovníky do Švédska již vázány v členském státě, diskriminuje tyto podniky v rozsahu, v němž s nimi zachází stejně jako s tuzemskými podniky, které kolektivní smlouvu neuzavřely.
 - › 5. Švédská odborová organizace tedy byla v případě Laval rovněž povinna přihlédnout ke skutečnosti, že lotyšský zaměstnavatel uzavřel s lotyšskou odborovou organizací pracovníků ve stavebnictví a neměla proti němu zahájit předmětné kolektivní akce.

- Nejkomplexnější právní úprava týkající se volného pohybu služeb je v současnosti obsažena ve **směrnici o službách**.
- Směrnice o službách vychází z dosavadní judikatury a v některých případech ji dokonce posouvá.
- **Věcná působnost směrnice** o službách je dosti omezená, nevztahuje se na celou řadu aktivit, zejm. na finančníctví, elektronické komunikace, zdravotnictví, dopravu a sociální služby, ale též agentury zprostředkovávající dočasné práce atd.
- **1. Správní zjednodušení:** směrnice ČS na prvním místě ukládá zjednodušit administrativu související s poskytováním služeb – ČS měly odstranit omezení, která nejsou nezbytná.
- **2. Zavedení tzv. jednotných kontaktních míst (Point of Single Contact)**, prostřednictvím kterých musí mít poskytovatelé služeb možnost zařídit veškeré formality s tím spojené, včetně doložení všech osvědčení, získání potřebných povolení, a podobně.
- V České republice vykonávají působnost jednotných kontaktních míst živnostenské úřady v krajských městech. Kontaktní místa mají rovněž poskytovat veškeré potřebné informace a pomoc, a to i na dálku, prostřednictvím elektronických prostředků. Těmito prostředky by v zásadě mělo být možné splnit všechny formality spojené s poskytováním služeb.
- ČS tak musí respektovat právo osob usazených v jiných státech poskytovat služby na jejich území a nesmí toto jejich právo až na výjimky – které jsou nediskriminační, nezbytné a přiměřené – omezovat.
- **3.** Směrnice rozvádí a uvádí **výčet omezení**, která hostitelské státy v zásadě nemohou přijmout; jedná se zejména o zákaz požadavku na usazení poskytovatele služeb v hostitelském státě, resp. na zřízení určité infrastruktury (např. kanceláře), případně zákaz vyžadovat pro výkon určité činnosti „hostitelský“ průkaz totožnosti, zákaz povinné registrace či členství v profesním sdružení na území hostitelského státu atd.
- **4. Spolupráce ČS** – povinnost vzájemně spolupracovat a předávat si potřebné informace. To zahrnuje např. i přístup dalších států do podnikatelských registrů, které vedou domovské státy.
- **5. Předávání informací** – ČS se musí vzájemně bezodkladně informovat rovněž o skutečnostech, které by mohly vážně poškodit zdraví nebo ohrozit bezpečnost osob nebo životní prostředí.

54. VOLNÝ POHYB KAPITÁLU A PATEB. OBSAH A ROZSAH SVOBODY. ZÁKLADNÍ JUDIKATURA: 286/82 A 26/83 *LUISI A CARBONE*; C-163/94 A DALŠÍ *SANZ DE LERA*; C-423/98 *ALBORE*; C-31/11 *SCHEUNEMANN*

- Volný pohyb kapitálu a plateb lze vnímat jako „nejmladší“ svobodu v rámci vnitřního trhu. Její fungování je nadto přímo spjato s fungováním hospodářské a měnové unie, jejíž vývoj stále pokračuje.
- Jako u jiných základních pojmů, **primární právo neobsahuje definici ani rozlišení pojmů platby a kapitál**.
- **Případ *Luisi a Carbone*** se týkal dvou italských občanů, kteří nakoupili zahraniční měny (ve „fyzické“ podobě – bankovky a mince) v objemu vyšším, než umožňovaly tehdejší italské předpisy, za účelem jejich využití pro turistické, případně léčebné účely ve Francii a v Německu; za to byli italskými úřady potrestáni, a v následujícím soudním řízení se domáhali mimo jiné rozporu domácí legislativy s unijními pravidly o volném pohybu kapitálu a plateb. SD se vyjadřoval mimo jiné právě k otázce rozlišení kapitálu a plateb. Uvedl, že **platby představují (finanční) převod v rámci transakce**, kdy jedna strana poskytuje straně druhé protiplnění za zboží nebo služby, tedy že se jedná o **transfer (finanční) protihodnoty, v zásadě plnění závazku**, zatímco **v případě pohybu kapitálu se právě o poskytování protihodnoty nejedná**.
 - V tomto případě pak dovodil, že „převoz“ finančních prostředků do jiných států, kde budou využity pro účely turistiky a lékařských služeb, spadá pod ustanovení o volném pohybu plateb, jehož omezení bylo už v té době zakázáno
 - na druhou stranu, státům musí být umožněna možnost kontrolovat, že se skutečně jedná o „převoz“ finančních prostředků za účelem platby a nejde naopak o pohyb kapitálu.
- Že se v případě „fyzického“ převozu peněz nejedná o volný pohyb kapitálu, vyplývá jednoznačně z pozdějšího **rozsudku ve věci *Sanz de Lera***, který se týkal několika španělských občanů, kteří byli zadrženi s hotovostními částkami vysoce přesahujícími povolené limity cestou do Švýcarska, resp. do Istanbulu.
 - V tomto případě se již zjevně nejednalo o „platbu“ a SD dovodil, že nešlo ani o pohyb kapitálu tak, jak jej chápe unijní právo
- Hranice mezi volným pohybem kapitálu (resp. plateb) na straně jedné a ostatními svobodami na straně druhé je tenká

- Pokud jde o volný pohyb zboží, uvedl SD již v rozsudku Thompson, který byl vydán v souvislosti s trestním řízením vedeným proti britským občanům, kteří v rozporu s domácími předpisy dováželi a vyváželi mince z drahých kovů
- soud uvedl, že pokud se (již) nejedná o zákonné platidlo, spadá přesun takových mincí pod pravidla o volném pohybu zboží.
- Složitě může být rovněž **rozlišení mezi svobodou usazování, realizovanou skrze zakládání obchodních společností, a volným pohybem kapitálu.**
- Svoboda usazování je zásadně spojována s případy, kdy osoba z jednoho státu osobu v jiném státě skutečně kontroluje, např. vlastní 100 % jejích akcií, zatímco volný pohyb kapitálu je obecně spojen s menšinovými – nekontrolními podíly.
 - Praktický význam tohoto rozlišení můžeme ukázat na případě Scheunemann, který se týkal dědické daně. Dědička stoprocentního podílu na společnosti se sídlem v Kanadě se bránila vyměření dědické daně s ohledem na to, že u společnosti se sídlem v EU by byla od daně osvobozena; dovolávala se přitom ustanovení o volném pohybu kapitálu, která platí univerzálně, nejen uvnitř EU. SD nicméně rozhodl, že v případě kontrolních práv na společnosti se jedná především o svobodu usazování, a pravidla o volném pohybu kapitálu se proto neuplatní; jelikož ale svoboda usazování platí toliko uvnitř EU, nemohla se jí dědička v této věci dovolávat.

55. ZAKÁZANÁ OMEZENÍ A VÝJIMKY ZE ZÁKAZU OMEZENÍ VOLNÉHO POHYBU KAPITÁLU A PLATEB. ZÁKLADNÍ JUDIKATURA: C-222/97 *TRUMMER A MAYER*; C-54/99 *SCIENTOLOGY INTERNATIONAL*; C-171/08 *KOMISE V. PORTUGALSKO*; C-338/11 A DALŠÍ *SANTANDER ASSET MANAGEMENT*

- Pravidla o volném pohybu plateb mají přímý účinek, stejně jako pravidla o volném pohybu kapitálu.
- Stejně jako u ostatních svobod, i zde jsou zakázána především opatření diskriminující (přímá i nepřímá), zakázaná jsou i nerozdílně aplikovaná opatření.
- **Zakázána jsou rovněž opatření, která, byť aplikována nerozdílně, mohou volný pohyb omezit.** Tak tomu bylo např. v již zmíněném případě Komise v. Portugalsko, kde, vedle výše popsanych diskriminačních pravidel pro zahraniční investice, byl za neslučitelný s volným pohybem kapitálu shledán i požadavek na souhlas Ministerstva financí s nabytím více než 10 % podílu v určitých obchodních společnostech.
- **Problematika tzv. zlatých akcií**, tedy situací, kdy si typicky stát při privatizaci jím původně kontrolovaných obchodních společností v nich ponechá podíl, s kterým jsou spojená práva (typicky hlasovací) neodpovídající velikosti tohoto podílu.
- **Případ Komise v. Portugalsko**
 - který se týkal státní účasti na společnosti Portugal Telecom, ve které byl podíl státu, byť se pohyboval jen v tisícinách celkového počtu akcií, spojen se zvláštními právy, mimo jiné na obsazení třetiny představenstva a právu veta vůči některým strategickým rozhodnutím společnosti. Tato pravidla sice volnému pohybu kapitálu – tedy investicím do společnosti Portugal Telecom, přímo nebránila, podle SD je však činila méně atraktivními, neboť potenciální investor by mohl být odrazován tím, že s jeho podílem nebude spojeno proporcionální právo na řízení společnosti, a v důsledku by tak mohla od investice odrazovat.
- Stejně jako u ostatních základních svobod, i u volného pohybu kapitálu a plateb je výjimka přípustná „obecně“ z důvodu **veřejného pořádku a veřejné bezpečnosti.**
- **Pro zajištění fungování daňové soustavy jednotlivých států někdy může být nezbytné rozlišení příjmů podle jejich zdroje**, resp. podle bydliště či sídla daňového poplatníka či podle místa, investice, jakkoliv mohou být taková ustanovení potenciálně diskriminační. Unijní právo proto členskými státům umožňuje v daňových předpisech **rozlišovat mezi daňovými poplatníky podle místa bydliště nebo podle místa, kde je jejich kapitál investován**, za podmínky, že se nejedná o prostředek svévolné diskriminace ani zastřené omezování volného pohybu kapitálu a plateb.
- Unijní právo ovšem umožňuje i **zavedení nových omezujících opatření vůči třetím státům.** Jejich přijetí je ale zásadně podrobeno zvláštní legislativní proceduře, a to **jednomyslnému souhlasu Rady po konzultaci s Evropským parlamentem.**
- Je umožněno v zájmu **předcházení terorismu a souvisejícím činnostem a boje proti nim** zmrazit na základě čl. 75 SFEU některé peněžní prostředky, finanční aktiva a hospodářské výhody.
- Obdobně může docházet k zavedení **obchodního embarga** na některé státy, a to zásadně **na základě politiky OSN.**

- Omezující opatření mohou být přijaty rovněž v zájmu **zabránění tzv. praní špinavých peněz**, a to na základě „obecně harmonizačního“ čl. 114 SFEU.
- **Případ Scientology International**
 - francouzské předpisy vyžadovaly předchozí povolení pro přímé investice, které představují riziko pro veřejný pořádek a bezpečnost, aniž by tato kritéria blíže vymezily, SD pokládal tento důvod za obecně přípustný, opatření jako celek však označil za odporující unijnímu právu, neboť předmětné předpisy byly formulovány zcela vágně a neurčitě.
- **Případ Trummer a Mayer** – německý občan prodával rakouskému občanovi nemovitost v Rakousku za částku vyjádřenou v tehdejších německých markách, zajištěnou zástavou; rakouský soud nicméně odmítl zástavní právo zapsat s tím, že jeho hodnota musí být vyjádřena v národní měně. Toto pravidlo, jakkoliv platilo pro všechny stejně, nicméně znevýhodňovalo finanční operace v jiných měnách, a tedy zásadně pocházející ze zahraničí, a Soudní dvůr je tedy shledal nedovoleným.

56. EVROPSKÁ MĚNOVÁ UNIE. EURO JAKO SPOLEČNÁ JEDNOTNÁ MĚNA. KONVERGENČNÍ KRITÉRIA. INSTITUCIONÁLNÍ ZAJIŠTĚNÍ. ZÁKLADNÍ JUDIKATURA: C-62/14 GAUWEILER A DALŠÍ

- o vzniku společné měny se uvažovalo již v 60. letech, ale bylo problematické udržet kurzovou stabilitu v členských státech
- v průběhu od začátku 70. let do konce 80. let probíhaly snahy o udržení kurzu prostřednictvím různých měnových systémů, kde byla snaha, aby byla fluktuace kurzu udržena pod 2,25 %
- cesta společné měny – **eura** – byla **zahájena Evropskou radou na konci 80. let 20. století**, kde byla vytvořena zvláštní pracovní skupina pro nastínění konkrétních kroků k zavedení společné měny
- tato cesta měla **tři etapy**:
 - **první etapa** trvala do roku 1993 (Maastrichtská smlouva)
 - **druhá etapa** trvala do roku 1998 – byl zřízen předchůdce evropské centrální banky, usnadňoval se volný pohyb kapitálu a plateb
 - **třetí etapa** se týkala zavedení **eura jako samostatné měny v roce 1999**, euro se stalo zákonným platidlem po přechodném období v roce **2002** a již nahradilo dosavadní měnu států, včetně mincí a bankovek
- nyní je v tzv. eurozóně 19 států (př. Německo, Slovensko, Francie...), výjimku má Velká Británie a Dánsko
- **podmínky** pro přijetí eura (**tzv. maastrichtská kritéria**) musí stát splnit, aby mohl vstoupit do eurozóny – důvodem je hlavně nezatěžování ekonomik ostatních států
- těmito maastrichtskými kritérii jsou: cenová stabilita, rozpočty nevykazují nadměrný schodek, nízká kurzová fluktuace a stabilita dlouhodobých úrokových sazeb

Evropský systém centrálních bank (ESCB)

- jde o Evropskou centrální banku a o národní centrální banky států, jejichž měnou je euro
- euroskupina (jakási užší Rada EU – setkání ministrů financí jejichž měnou je euro) se schází vždy před zasedáním Rady EU a řeší otázky financí a ekonomiky
- hlavním úkolem ESCB je udržování cenové stability

Základní principy fungování hospodářské a měnové unie

- EU vyžaduje úzkou spolupráci států v oblasti měnové a fiskální politiky, navíc existují ještě dva speciální nástroje – procedura mnohostranného dohledu a procedura nadměrných schodků; z nichž za zmínku stojí hlavně **procedura nadměrných schodků** = státy mají v souladu s maastrichtskými kritérii povinnost udržovat schodek svého rozpočtu do 3 % (k poměru HDP) a poměr svého dluhu vůči HDP do 60 %, pokud toto stát „poruší“, Komise může přijmout určitá opatření – žádá stát o vytvoření opatření ke snížení schodku...
- dále je uzavřen tzv. **fiscal compact**, kde se státy zavazují k vyrovnanému rozpočtu a k tomu, že v případě odchylky samy přistoupí ke stabilizačním opatřením
- dále relativně nově zaveden mechanismus na podporu států ve **finančních obtížích**; ECB nemůže státům poskytovat úvěry a státy nemohou tolik prostředků půjčit v případě bankrotu nějakého členského státu, byla zřízena mezinárodní organizace tzv. **euroval**, která bude disponovat až 700 miliardami eur a v případě nouze pomůže členskému státu

58. HOSPODÁŘSKÁ SOUTĚŽ EU – ZÁKLADY. POJEM, PŘEDMĚT A CÍL SOUTĚŽNÍHO PRÁVA. VZTAH UNIJNÍHO A NÁRODNÍHO SOUTĚŽNÍHO PRÁVA. ADRESÁTI SOUTĚŽNÍHO PRÁVA. ZÁKLADNÍ JUDIKATURA: 14/68 *WALT WILHELM*; C-205/03 P *FENIN*; C-882/19 *SUMAL*

- **Základy ochrany hospodářské soutěže**
 - cílem unijního soutěžního práva je **podpora fungování vnitřního trhu**, ochrana hospodářské soutěže (ne regulování cen nebo říkání, co mají podniky prodávat), EU se tedy snaží o to, aby byla na evropském trhu umožněna hospodářská soutěž a aby někdo nezneužíval své dominantní postavení, nebo nevznikaly kartelové dohody
 - bez této ochrany by se těžko prosazovaly ostatní čtyři svobody, ochrana hospodářské soutěže je tedy **nezbytným doplňkem těchto svobod**
 - unijní právo se aplikuje v případě, že zakázané ujednání nebo zásah do hospodářské soutěže je tak závažný nebo rozsáhlý, že může **narušit soutěž na vnitřním trhu EU**
- Adresátem norem soutěžního práva je podnik (undertaking); české soutěžní právo užívá pro ekvivalentní koncept termín soutěžitel.
- Paralelní aplikace unijního a národního soutěžního práva národními orgány musí ovšem směřovat k totožnému cíli.
 - Národní právo proto nesmí být „méně přísné“, resp. jeho aplikace nesmí směřovat k oslabení účinků práva unijního.
- **Situace, pokud by národní právo bylo ještě přísnější než právo unijní:**
 - v případě zakázaných dohod něco takové unijní právo výslovně vylučuje: pokud je určitá dohoda (s unijním prvkem) povolena podle unijního práva, nesmí být zakázána ani podle práva národního,
 - naopak ve vztahu ke zneužívání dominantního postavení přísnější národní úprava přípustná je, a proto i jednání, které je v souladu s právem unijním, může být zakázáno právem národním,
- **Vztahy unijního a národního soutěžního práva**
 - velmi specifický vztah – unijní právo o ochraně hospodářské soutěže se neuplatňuje tradičně namísto práva národního, ale aplikuje se vedle něj; ale princip přednosti unijního práva je i tak patrný, protože to, co je zakázáno unijním právem, nemůže být povoleno právem národním, a to, co je unijním právem povoleno, nemůže být národním právem zakázáno
 - národní úprava proto nemůže být ani benevolentnější než úprava unijní, ale může být přísnější → jde tedy o paralelní aplikaci unijního práva, ale se znatelnými prvky dominantní povahy práva EU
- **Pojmy podnik a relevantní trh**

- Pojem podnik = pojem vyložen v judikatuře SDEU, je to jednotka vykonávající hospodářskou činnost (bez ohledu na právní formu či způsob financování)
 - › **jednotka** = pojem nezávislý na právní subjektivitě, jde o shluk prostředků, osob, sledující určitý cíl
 - › **hospodářská činnost** = jakákoli činnost spočívající v nabízení zboží či služeb
- **Pojem relevantní trh** = koncept, který pomáhá určit, jaké výrobky jsou ve vzájemné konkurenci a soutěží spolu
 - › relevantní trhy výrobkové – charakteristika zboží, užití, cena
 - › relevantní trhy geografické – oblasti, ve kterých se podniky účastní nabídky a poptávky po výrobcích

59. HOSPODÁŘSKÁ SOUTĚŽ EU – ZAKÁZANÉ DOHODY. POJEM DOHODA, VERTIKÁLNÍ A HORIZONTÁLNÍ DOHODY, „CÍLOVÉ“ A „VÝSLEDKOVÉ“ DOHODY, VÝJIMKY ZE ZÁKAZU DOHOD. PŘÍKLADY.

- premisa – každý podnik musí svou obchodní politiku utvářet zcela samostatně, nezávisle na jiných podnicích – zakazuje se tedy sladěné jednání podniků
- dva druhy zakázaných dohod mezi podniky:
 - **horizontální dohody** = dohody mezi konkurenty (mezi prodejci)
 - › závažnější dohody než dohody vertikální, mohou totiž narušit plošně celou soutěž
 - › př. dva hlavní výrobci určité věci se dohodnou, že si nebudou konkurovat a budou ceny určovat spolu → mohou proto zvyšovat cenu a snižovat kvalitu, zákazník nebude mít na výběr
 - **vertikální dohody** = navazující stupeň výroby a distribuce (mezi výrobcem a prodejcem)
 - › méně závažné než dohody horizontální, protože tím se naruší jen jeden výrobce – zákazník může pořád změnit podnik
- sladěné jednání může mít 3 podoby:
 - dohoda (viz výše)
 - rozhodnutí sdružení podniků
 - jednání ve shodě
- od sladěného (zakázaného) jednání je třeba odlišit tzv. paralelní jednání, které podniky nečiní záměrně, ale jde o objektivní situaci na trhu (např. dojde ke zdražení klíčové suroviny, proto všechny podniky zdrazí...)
- dohoda podniků musí mít způsobilost narušit hospodářskou soutěž – zpravidla se to rozlišuje tak, že jsou dohody, jejichž cílem je soutěž narušit (např. horizontální dohody o stanovení cen), a proto se již nemusí prokazovat následek; poté jsou dohody, jejichž primárním účelem nebylo hospodářskou soutěž narušit – tam se musí zkoumat jejich následky, účinky
- za dohody se nepovažují taková jednání, která mají na hospodářskou soutěž **jen minimální dopad (tzv. dohody de minimis)**
- **výjimky ze zákazu dohod:**
 - **pokud „prosoutěžní“ účinky převáží nad protisoutěžními** (musí se splnit čtyři kumulativní podmínky – 1. zlepšení výroby + 2. výhody musí plynout i pro spotřebitele, nejen pro podniky + 3. omezení soutěže je nezbytné k dosažení pozitivních cílů + 4. nesmí se stranám dohody zcela vyloučit soutěž)
 - dále Komise pro přehled podniků a pro jejich právní jistotu vydává **tzv. blokové výjimky** = deklaruje, jaké dohody a ujednání podniků jsou přípustná, je to dostupné na webové stránce Komise

60. HOSPODÁŘSKÁ SOUTĚŽ V EU – ZNEUŽITÍ DOMINANTNÍHO POSTAVENÍ. POJEM DOMINANTNÍ POSTAVENÍ, ZNEUŽITÍ, VYLUČOVACÍ A VYKOŘIŠŤOVACÍ PRAKTIKY. MOŽNOST OBJEKTIVNÍHO OSPRAVEDLNĚNÍ. PŘÍKLADY.

- Účelem soutěžního práva tedy není stanovit, co mají podniky nabízet, za jakých podmínek, v jakém rozsahu, za jakou cenu a podobně; soutěžní právo usiluje o to, aby existovalo prostředí, ve kterém bude „soutěžení“ možné.
- Předmětem soutěžního práva jsou potom tři typizované kategorie jednání, které ohrožuje toto prostředí a hospodářskou soutěž tak narušuje.

- V prvním případě je narušení soutěže důsledkem koordinace podniků (*hovoříme o zakázaných dohodách*),
- ve druhém pak důsledkem jednání jediného podniku, který potřebnou tržní silou disponuje sám (*hovoříme o zneužití dominantního postavení*),
- a konečně třetí kategorie se týká posuzování důsledků, které by mohlo mít spojení dosud nezávislých podniků nebo jejich částí (**kontrola koncentrací**). Unijní právo kontroly koncentrací se vztahuje jen na takové případy, kdy roční obraty spojujících se soutěžitelů překročí určité limity (tzv. spojení s unijní dimenzí)
- Pro zakázané dohody a zneužívání dominantního postavení platí, že, unijní soutěžní právo se vztahuje jen na takové jednání, **kteřé by mohlo ovlivnit obchod mezi členskými státy EU, resp. na jednání, která má na takový obchod znatelný dopad (appreciable effect on trade)**; jednání podniků, které tento tzv. dopad na obchod má, se obvykle nazývá jednání s unijním prvkem. U každého jednání relevantního z hlediska soutěžního práva je proto třeba vyhodnotit:
 - zda je lze považovat obchod mezi členskými státy a
 - zda má způsobilost ovlivnit takový obchod, a to znatelně.
- **Zneužívání dominantního postavení**
 - **dominantní postavení = taková pozice, která umožňuje podniku zabraňovat určité hospodářské soutěži tím, že mu dává sílu chovat se do značné míry nezávisle na konkurentech, zákaznících, spotřebitelích (jsem výrobce jediného takového výrobku v Evropě, na světě...)**
 - › tržní podíl přesahující delší dobu přes 50 % s tím, že podíly ostatních podniků jsou výrazně nižší, značí většinou dominantní postavení v tom konkrétním relevantním trhu
 - není paušalizováno dominantní postavení jako takové, ale jeho zneužívání
 - › ale samozřejmě už samotná přítomnost dominanta může potenciálně narušit hospodářskou soutěž a je proto třeba dbát zvýšené opatrnosti →
 - › **doktrína zvláštní odpovědnosti dominantního podniku** = podnik má povinnost zajistit, aby jeho jednání neoslabilo skutečnou hospodářskou soutěž
 - **formy zneužití dominantního postavení:**
 - › jednání **vylučovací** – dominant na trhu vytlačuje své konkurenty
 - › jednání **vykořisťovací** – dominant pro sebe těží nepřiměřené výhody díky tomu, že jsou na něm jiné podniky nebo spotřebitelé závislí
 - příklady zneužití dominantního postavení:
 - › rozhodnutí United Brands – šlo o prodejce banánů – nejprve SDEU určil, že trh s banány je samostatným relevantním výrobním trhem a nepatří do trhu s ovocem – poté SDEU posuzoval marži dominanty – pokud je excesivní, posuzuje se, jestli je nespravedlivá sama o sobě nebo až v porovnání s cenami konkurentů
 - › dalším příkladem kromě **excesivních cen** mohou být **predátorské ceny** (nízké ceny, které si většinou může dovolit pouze dominantní podnik) ...
- ze zákazu zneužívat dominantní postavení **výjimky neexistují**
 - určité jednání však nelze považovat za zakázané, pokud je objektivně nezbytné (např. zdraví a bezpečnost)
 - ekonomický přístup zároveň vyžaduje, aby za zakázané nebylo považováno jednání, které povede k vyšší efektivitě (např. inovace, zvýšení kvality, snížení nákladů apod.

61. SOUKROMÉ A VEŘEJNÉ PROSAZOVÁNÍ SOUTĚŽNÍHO PRÁVA. NAŘÍZENÍ 1/2003. SMĚRNICE 2014/104. EVROPSKÁ SOUTĚŽNÍ SÍŤ. PROGRAM LENIENCY.

- o porušení unijního soutěžního práva mohou rozhodovat jak soutěžní orgány národní (v ČR tedy Úřad pro ochranu hospodářské soutěže), tak orgány unijní (Komise)
 - vzhledem k tomu, že mohou rozhodovat dva orgány, musí se to nějak korigovat → proto funguje tzv. **Evropská soutěžní síť („ECN“)** – jejímiž členy jsou **Komise a národní soutěžní úřady (založeno nařízením 1/2003)**
 - › snaží se o efektivní dělení práce („vytváření společné soutěžní kultury“)
 - případy se rozděluje podle „**dobrého umístění**“, většinu případů mají národní soutěžní úřady – Komise rozhoduje v případě, že jsou ve hře aspoň 3 členské státy, nebo pokud jde o nějaký zásadní případ (má možnost vytvářet judikaturu)

- **obecný princip, že řízení má vést ten, kdo je „dobře umístěn“ (well placed):** tím se rozumí takový orgán, k jehož území má daná praktika jasný vztah (tj. na jeho území se projevilo nebo mohlo projevit narušení soutěže), který je schopen shromáždit dostatek podkladů k jejímu posouzení (tj. většina důkazních prostředků se nachází v rámci jeho teritoriální jurisdikce) a který má pravomoc situaci na trhu napravit, tj. danou praktiku zakázat, případně uložit pokutu či opatření k nápravě. I když zní toto pravidlo velmi vágně, v naprosté většině případů se daří plnit základní požadavek efektivity, aby se jedním případem zabýval vždy jen jeden člen ECN
- **pravomoci a povinnosti komise**
 - **pravomoci** – zjišťování skutkového stavu, právo požadovat informace od vlády, orgánů členských států, podniků; právo vstupovat do podniků, provádět šetření na místě, zabavit věc, hlavním investigativním nástrojem Komise je **šetření na místě** – šetření na místě zpravidla probíhá jako předem neohlášené (poeticky, ale trefně nazývané „nájezd za úsvitu“ – dawn raid).
 - **povinnosti** – zachovávat mlčenlivost o důvěrných informacích, umožnit stranám vyjadřovat se k věci
- **vnitrostátní soudy**
 - povinny aplikovat unijní právo
 - v případě, že je zároveň dána pravomoc orgánu vnitrostátního práva i Komise – zahájení před Komisí vede k zastavení vnitrostátního řízení
 - po rozhodnutí Komise pokračování vnitrostátního řízení – vázanost rozhodnutím Komise
- **program Leniency** = podnik, který jako první kontaktuje Komisi, a přiznává účast na kartelu (nabízí ostatní), o kterém Komise nevěděla, nebo neměla dostatečné důkazy, nebude za účast na kartelu sankcionován
 - Kromě výše uvedeného neudělení pokuty (tzv. leniency typu I) umožňuje Komise i snížení pokuty až o 50 % (tzv. leniency typu II), a to podnikům, které poskytnou dodatečné informace, které podstatně přispějí k plnému objasnění vyšetřovaného případu (např. že se dohody účastnilo více podniků, že trvala déle, že se týkala více produktů apod.)
- Porušení soutěžního práva ovšem **může mít i soukromoprávní důsledky** (zejm. pokud jde o platnost smluv a odpovědnost za škodu), o kterých nejsou orgány veřejné moci oprávněny rozhodovat. Jednotlivci (ať už spotřebitelé nebo jiné podniky), pokud se chtějí těchto důsledků dovolat, se musí sami obrátit na soud, tedy sami se domoci aplikace soutěžních norem na „jejich“ případy.
 - **Situace, kdy jednotlivci před civilním soudem argumentují porušením soutěžního práva, se označují jako tzv. soukromé prosazování (private enforcement)**
 - Ustanovení unijního soutěžního práva mají přímý účinek, takže se jich jednotlivci mohou dovolávat před národními soudy, které jsou povinny zajistit jejich ochranu.
- Prokazování, že došlo k porušení soutěžního práva, ovšem může být pro jednotlivce, kteří nejsou vybaveni vyšetřovacími nástroji jako soutěžní úřady, nepřiměřeně náročné, což by je v důsledku mohlo od uplatňování jejich práv odrazovat
- => přijata **Směrnice o soukromém prosazování, která má usnadnit především podávání právě žalob na náhradu škody.**
 - Směrnice o soukromém prosazování přináší především tři kategorie změn:
 - › **1. dokazování**, resp. zpřístupnění důkazů (disclosure of evidence),
 - › **2. právní domněnky**, fikce a nástroje na usnadnění dokazování – například pravidlo, že pokud soutěžní úřad pravomocně rozhodne, že došlo k porušení soutěžního práva, je tento závěr platný i pro soudy
 - › **3. právní odpovědnost** – pokud se porušení práva dopustí více osob, odpovídají za jeho důsledky zásadně společně a nerozdílně.

